

การรับรู้ความเป็นเมืองน่าอยู่ของคนในชุมชน
กรณีศึกษาตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการวางแผนสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาชุมชนและชนบท
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ. 2551

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

Copyright by Mahidol University

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การรับรู้ความเป็นเมืองน่าอยู่ของคนในชุมชน
กรณีศึกษา ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

นายเมธาสิทธิ์ จันทร์ลอย

ผู้วิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เกษม กุลประดิษฐ์, M.Sc.

ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิจักษณ์ หิณฺฐิระนันท์, Ph.D.

กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมพงษ์ ธงไชย, Ph.D.

กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ศาสตราจารย์ บรรจง มไหสวริยะ, พ.บ.

คณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปิยะกาญจน์ เทียธิทรัพย์,

Ph.D.

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาการวางแผนสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนา

ชุมชนและชนบท

คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การรับรู้ความเป็นเมืองน่าอยู่ของคนในชุมชน

กรณีศึกษา ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาชุมชน และชนบท

วันที่ 7 พฤษภาคม 2551

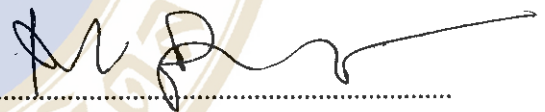
นายเมธาสีทธิ จันทรลอย

ผู้วิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ยุทธ ไกยวรรณ, Ph.D.

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เกษม กุลประดิษฐ์, M.Sc.

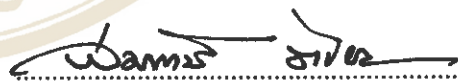
กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิชกันต์ หิณฺฐิระนันท์,

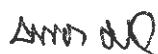
Ph.D.

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมพงษ์ ชงไชย, Ph.D.

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ศาสตราจารย์ บรรจง มไหสวริยะ, พ.บ.

คณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สิริพงษ์ คีลกวณิช, Ph.D.

คณบดี

คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิจัยครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ มากมาย ถือเป็นประสบการณ์อันทรงคุณค่า ตลอดช่วงเวลาที่ได้ศึกษาในระดับมหาบัณฑิต วิทยานิพนธ์เล่มนี้จะสำเร็จลุล่วงไปไม่ได้หากไม่ได้รับคำปรึกษาจากผู้มีพระคุณทุกท่านที่คอยสนับสนุนให้ทั้งแรงใจ แรงกาย และความรู้ทางวิชาการต่างๆ ก่อนอื่นผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คุณพ่ออาทิตย์ และคุณแม่อรทัย จันทร์ลอย ที่ให้โอกาสทางการศึกษาที่ดีที่สุด ให้การสนับสนุน ให้กำลังใจและอยู่เคียงข้างลูกคนนี้เสมอมา คุณปู่สอาด ที่คอยย้ำถามถึงความคืบหน้าของงานวิจัย คอยกระตุ้นให้ผู้วิจัยทำวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จ และคุณตา คุณยาย รวมทั้งคุณอาทุกคนที่หมั่นถามไถ่ถึงงานวิจัยเล่มนี้ อีกทั้งผู้วิจัยอยากให้ทุกคนได้อยู่ร่วมยินดีกับความสำเร็จในครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณ อาจารย์เกษม กุลประดิษฐ์ เป็นอย่างยิ่งที่ได้สละเวลาในการเป็นประธานควบคุมวิทยานิพนธ์และเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำทางวิชาการตลอดมา อาจารย์พิชญ์ หิณชิระนันท์ ผู้คอยให้คำชี้แนะในการวิจัย และอาจารย์สมพงษ์ ธงไชย ผู้ที่มีความรอบรู้ในทุกๆ ด้าน และคอยให้กำลังใจนักศึกษาเรื่อยมา รวมทั้งอาจารย์ยุทธ ไกยวรรณ ซึ่งได้สละเวลามาเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ผู้วิจัยขอขอบคุณ เพื่อนๆ ชาว RD' 9 ทุกคนโดยเฉพาะพี่แฉ่ว โบนัส ก้อย เพื่อนร่วมรุ่นที่ให้คำปรึกษาด้านวิชาการ และให้กำลังใจแก่กันเสมอมา รวมทั้งเพื่อนๆ ชาวมอชอ ทั้งเพื่อนหอชาย อาคาร 3 เพื่อนเมเจอร์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา เพื่อนรุ่นพี่ร่วมสถาบันทุกคน ด่าย พี่ส้ม พี่โย อ้อย เป็น รวมทั้งเพื่อนๆ ชาววิเทศพาณิชย์ ธนาคารกสิกรไทย เพื่อนโบ เอ นัดดี้ น้องบ๊วก ขอบคุณนะครับทุกๆ คนสำหรับการเป็นแรงใจเล็กๆ ที่สำคัญ

ท้ายที่สุดผู้วิจัยต้องขอขอบคุณชาวตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้ช่วยให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงไปได้ และได้สร้างประสบการณ์ในการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนให้กับผู้วิจัยในครั้งนี้

เมธาสิทธิ์ จันทร์ลอย

การรับรู้ความเป็นเมืองน่าอยู่ของคนในชุมชน กรณีศึกษาตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
(THE STUDY OF PERCEPTION ON LIVABLE CITIES, CASE STUDY SUTHEP SUB-DISTRICT, MUANG DISTRICT, CHIANG MAI PROVINCE)

เมธาสิทธิ์ จันทร์ลอย 4637101 ENRD / M

วท.ม.(การวางแผนสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาชุมชนและชนบท)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : เกษม กุลประดิษฐ์, M.Sc., สมพงษ์ ชงไชย, Ph.D., พิชัยลักษณ์
หิณฺฐิระนันท์, Ph.D.

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานภาพสิ่งแวดล้อมและความเป็นอยู่ของชุมชน ศึกษาการรับรู้ความเป็นเมืองน่าอยู่ของประชาชนที่อาศัยในชุมชน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยเพื่อสอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 378 ชุด พื้นที่ศึกษาประกอบด้วย 14 หมู่บ้านในตำบลสุเทพ สถิติที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า คนในตำบลสุเทพมีการรับรู้ความเป็นเมืองน่าอยู่ของชุมชนว่าอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.48, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.52) เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นพบว่า การรับรู้หมวดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินอยู่ในระดับปานกลาง การรับรู้หมวดสุขอนามัยอยู่ในระดับปานกลาง และการรับรู้หมวดความพอใจอยู่ในระดับปานกลาง โดยหมู่บ้านที่มีการรับรู้เมืองน่าอยู่มากที่สุด คือ หมู่บ้านกองบิน 41 บ้านใหม่หลังมอ รำเปิง ตามลำดับ สำหรับหมู่บ้านที่มีการรับรู้เมืองน่าอยู่น้อยที่สุด คือ หมู่บ้านเชิงดอยและหมู่บ้านอุโมงค์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้ ชุมชนควรมีการรวมกลุ่มประชาชนเพื่อรับทราบปัญหา ข้อบกพร่องหรือความต้องการจากคนในชุมชนให้มากขึ้น เพื่อเป็นการพัฒนาที่อาศัยการมีส่วนร่วมควบคู่ไปกับการพัฒนาเพื่อความเป็นเมืองน่าอยู่ ชุมชนควรมีการประชาสัมพันธ์ในพื้นที่อย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับกิจกรรมการณรงค์ต่างๆ และชมรมหรือสมาคมที่มีในชุมชนเพื่อให้คนในชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมที่มีในชุมชน

คำสำคัญ : การรับรู้/ เมืองน่าอยู่

109 หน้า

THE STUDY OF PERCEPTION ON LIVABLE CITIES, CASE STUDY SUTHEP SUB-DISTRICT, MUANG DISTRICT, CHIANG MAI PROVINCE

METHASIT CHUNLOY 4637101 ENRD/M

M.Sc.(ENVIRONMENTAL PLANNING FOR COMMUNITY AND RURAL DEVELOPMENT)

THESIS ADVISORS : KASAM KULPRADIT, M.Sc., SOMPONG THONGCHAI, Ph.D., PIJAK HINJIRANAN, Ph.D.

ABSTRACT

The objectives of this research are to study the environment and the lifestyle of Suthep sub-district, Muang district, Chiang Mai province and to study the residents' perception concerning livable and assess the livable cities in Suthep sub-district, Muang district, Chiang Mai province. The tools in this research were 378 questionnaires, distributed throughout 14 villages. The statistics for data analysis were descriptive statistics, frequency, percentage, arithmetic mean, and standard deviation.

The results revealed that the perception 3 criteria of livable cities from residents who live in Suthep sub-district is at a medium level (mean = 2.48, S.D. = 0.52). It also shows that the perception of security is at a medium level; the perception of sanitation is at a medium level; and the perception of satisfaction is also at medium level. The villages where residents have a high level perception on being a livable city are Kong Bin 41 village, Ban Mai Lang Mor village, and Ram Pueng village. The villages that residents have a low level perception of being a livable city are Chueng Doi village, and U-mhong village.

The recommendations of this research are that residents should participate in order to solve the problems and respond to the needs of residents. Following this participation method, livable cities can be developed further. In addition, local governments should continuously publicize campaign activities so that people can join them.

KEY WORDS: PERCEPTION/ LIVABLE CITIES

109 pp.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญรูปภาพ	ณ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย	5
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	6
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	6
1.5 นิยามศัพท์	7
1.6 ขั้นตอนการวิจัย	8
1.7 สิ่งที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย	8
บทที่ 2 การวิจัยเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 สภาพทั่วไปของชุมชนตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่	9
2.2 แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับเมืองน่าอยู่	10
2.3 ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้	30
2.4 แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการพัฒนา	33
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	37
บทที่ 3 วิธีการและขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	
3.1 ประชากรเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย	42
3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล	44
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	45
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	47

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 4 ผลการศึกษา

4.1 ผลการศึกษาด้านภาพของตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่	48
4.2 ข้อมูลจากแบบสอบถาม	55
4.3 ผลการศึกษาด้านสภาพความเป็นเมืองน่าอยู่ของตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่	79

บทที่ 5 อภิปรายผล

5.1 อภิปรายผลการวิจัย	82
-----------------------	----

บทที่ 6 สรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผลการศึกษา	85
6.2 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	87
6.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	87

บทสรุปแบบสมบูรณ์ภาษาไทย	88
-------------------------	----

บทสรุปแบบสมบูรณ์ภาษาอังกฤษ	94
----------------------------	----

บรรณานุกรม	99
------------	----

ภาคผนวก	102
---------	-----

ประวัติผู้วิจัย	109
-----------------	-----

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
ตารางที่ 3-1 จำนวนประชากร (ครัวเรือน) และขนาดกลุ่มตัวอย่าง (คน)	44
ตารางที่ 3-2 เกณฑ์การกำหนดน้ำหนักคะแนนแบบสอบถามของ Rinsis Likert	46
ตารางที่ 4-1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	55
ตารางที่ 4-2 จำนวนร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการรับรู้ สภาพแวดล้อมในชุมชนหมวดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	60
ตารางที่ 4-3 จำนวนร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการรับรู้ สภาพแวดล้อมในชุมชนหมวดสุขอนามัย	66
ตารางที่ 4-4 จำนวนร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการรับรู้ สภาพแวดล้อมในชุมชนหมวดความพอใจ	73
ตารางที่ 4-5 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ของกลุ่มตัวอย่าง แยกตามระดับการรับรู้ต่อสภาพแวดล้อมในชุมชน	77
ตารางที่ 4-6 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) แยกตามหมวดการรับรู้	78
ตารางที่ 4-7 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ต่อการประเมินระดับ เมืองน่าอยู่ของตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ด้วยดัชนี ชี้วัดเมืองน่าอยู่ขององค์การอนามัยโลก	79
ตารางที่ 4-8 การประเมินระดับเมืองน่าอยู่ของตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่	80
ตารางที่ 4-9 ระดับการรับรู้เมืองน่าอยู่ของแต่ละหมู่บ้าน	81

สารบัญรูปภาพ

รูปที่	หน้า
รูปที่ 1-1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	5
รูปที่ 2-1 คุณลักษณะของเมืองน่าอยู่และชุมชนน่าอยู่	19
รูปที่ 2-2 แสดงกระบวนการในการรับรู้	31
รูปที่ 4-1 แสดงที่ตั้งและอาณาบริเวณของตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่	49

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การขยายตัวของระบบเศรษฐกิจในช่วงระยะสองทศวรรษที่ผ่านมา ได้ส่งผลให้สังคมเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว และเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคมไทยจากสังคมชนบทไปสู่การเป็นสังคมเมืองมากขึ้น เมืองได้กลายเป็นศูนย์กลางความเจริญในทุกๆ ด้าน เมืองเป็นแหล่งดึงดูดให้ประชาชนเข้ามาพำนักอาศัย(สุจิตต์ นิมิตรกุล.2543:3) และข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงความเป็นเมืองโดยการเพิ่มขึ้นของประชากรในเขตเมืองเป็นไปอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการขาดการจัดการป้องกันแก้ไขปัญหอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ชุมชนเมืองของไทยประสบกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะเมืองใหญ่ๆ เช่น กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ หาดใหญ่ ขอนแก่น รวมทั้งชุมชนเมืองที่เป็นแหล่งศูนย์กลางกิจกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยว อุตสาหกรรมและปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญที่ประชาชนในชุมชนเมืองประสบอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ มลพิษทางอากาศ น้ำเสีย ขยะมูลฝอย การจราจรติดขัด ชุมชนแออัด(จำลอง โพธิ์บุญ.ม.ป.ป: 2-3)

ปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชนในเขตเมืองนั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรและการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจโดยขาดมาตรการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนที่เหมาะสม ทั้งการตั้งถิ่นฐานที่ไม่มีรูปแบบ กระจายกระจายไม่เป็นระเบียบและไม่สอดคล้องกับธรรมชาติ รวมทั้งมีการตั้งถิ่นที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้ต่ำอย่างขาดสุขลักษณะ จนเกิดความเสื่อมโทรมต่อสิ่งแวดล้อมชุมชน นอกจากนี้ยังเกิดความเสื่อมโทรมด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม อันมีสาเหตุมาจากการขาดนโยบายและแผนปฏิบัติการที่ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนในทุกๆระดับรวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ที่ดินยังไม่สมบูรณ์เพียงพอ และไม่มีการบังคับใช้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง(สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม.2540:7)

จากการพัฒนาอย่างต่อเนื่องของประเทศภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของประชาชนที่มาอาศัยในชุมชนเมืองมากขึ้น การขยายตัวของชุมชนเขตเมืองเป็นไปอย่างรวดเร็ว จึงทำให้เกิดปัญหามากมายไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด้านประชากร สังคม เศรษฐกิจ สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม (สมชาย ศุภวงศ์เดช.2540:1) โดยปัญหาที่พบอยู่เสมอในเมืองใหญ่ คือ ปัญหาความยากจน ปัญหายาเสพติด ขยะ น้ำเสีย สิ่งปฏิกูล สารตกค้างและปัญหาการจราจร

ปัญหาต่างๆเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อประชาชน รัฐจึงได้มีการกำหนดนโยบายไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 - 2544) โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ “การพัฒนาคน” ให้เป็นคนที่มีสุขภาพดี มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของชุมชน อันจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมและประเทศชาติได้ต่อไปซึ่งสอดคล้องกับ โครงการเมืองน่าอยู่ (Healthy Cities) ขององค์การอนามัยโลกภาคพื้นยุโรป(WHO, Euro) ต่อมาประเทศไทยได้เป็นหนึ่งในประเทศที่รับอนุสัญญาแผนปฏิบัติการ 21(Agenda 21) ซึ่งมีบริบทว่าด้วยการตั้งถิ่นฐานมนุษย์ และการพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน แผนปฏิบัติการดังกล่าวส่งผลให้หน่วยงานสากล หน่วยงานของรัฐ นักวิชาการและหน่วยงานท้องถิ่นได้สร้างนิยาม องค์ประกอบ ตัวชี้วัดเมืองน่าอยู่เพื่อการประเมินผล และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 - 2549) ได้กำหนดให้การพัฒนาเมืองน่าอยู่เป็นวาระแห่งชาติ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและพัฒนาเมืองน่าอยู่ภายใต้แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ การพัฒนาและปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้แข็งแรง การบริหารจัดการเมืองและชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ให้กระจายครอบคลุมประเทศ โดยยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา และคำนึงถึงความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม และความต้องการในชุมชนเป็นสำคัญ

ต่อมาหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ดำเนินการสร้างโครงการและแผนงานต่างๆ เพื่อรองรับวาระแห่งชาติเรื่องเมืองน่าอยู่นี้ โดยกระทรวงสาธารณสุข ดำเนินโครงการเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพอนามัยที่ดีของประชาชน โครงการตลาดสดน่าซื้อ กระทรวงมหาดไทย ดำเนินโครงการเมืองน่าอยู่เชิดชูคุณธรรม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ดำเนินการสร้างเสริมสมรรถนะท้องถิ่นตามแผนปฏิบัติการ 21 ระดับท้องถิ่น โดยมีสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นหน่วยงานกลางในการประสานเชื่อมโยงและส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองน่าอยู่และชุมชนน่าอยู่ ด้วยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือและการติดตามประเมินผล นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานท้องถิ่น เช่น มูลนิธิชุมชนไท สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน เป็นต้น

เมื่อกล่าวถึงจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งถือเป็นเมืองที่ใหญ่ที่สุดในเขตภาคเหนือ มีประชากรอยู่อย่างหนาแน่น มีประวัติศาสตร์การก่อตั้งเป็นเมืองมายาวนานกว่า 700 ปี รวมทั้งยังเป็นเคยเป็นเมืองหลวงที่รุ่งเรืองของอาณาจักรล้านนาไทยในประวัติศาสตร์ และที่สำคัญเมืองเชียงใหม่ยังถือเป็นศูนย์กลางการพัฒนาของจังหวัดในภาคเหนือตอนบนที่มีการพัฒนาสูงกว่าจังหวัดอื่นๆ โดยรอบ ทั้งด้านการบริหาร การศึกษา การค้า การคมนาคมขนส่งและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ นอกจากนี้ยัง

มีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และประเพณีท้องถิ่นที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาเที่ยวได้เป็นจำนวนมาก เชียงใหม่จึงมีความพร้อมหลายด้านในการพัฒนาให้เป็นเมืองศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมของภาคเหนือ เป็นแหล่งสร้างงานเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนในเขตภูมิภาค อีกทั้งยังเป็นการสร้างอาชีพให้คนในพื้นที่มากขึ้น มีการกระจายรายได้ช่วยลดการอพยพของคนชนบทเข้าสู่กรุงเทพมหานคร

สำหรับการพัฒนาเชียงใหม่ได้เริ่มดำเนินการอย่างจริงจัง นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ในปีพ.ศ.2525 เป็นต้นมา เมืองเชียงใหม่ถูกกำหนดให้เป็นเมืองหลักของภาคเหนือตอนบน ได้รับการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานด้านต่างๆ ให้เป็นศูนย์กลางความเจริญด้านเศรษฐกิจ ด้านเทคโนโลยีการศึกษา ด้านวัฒนธรรมและด้านการท่องเที่ยว การเร่งส่งเสริมเมืองเชียงใหม่ในฐานะศูนย์กลาง การเติบโตในระดับภูมิภาคนี้ทำให้เมืองเชียงใหม่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากในระยะเวลาอันสั้น ส่งผลให้มีประชาชนย้ายถิ่นฐานเข้ามาอาศัยอยู่ในเมืองเพื่อประกอบอาชีพมากขึ้น การขยายตัวอย่างรวดเร็วในทุกๆ ภาคเศรษฐกิจนี้ทำให้มีการใช้ทรัพยากรในเขตเมืองเพิ่มขึ้น พื้นที่ว่างในเขตเมืองลดลงกลายเป็นสถานที่ก่อสร้างเพื่อรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจและที่พักอาศัย มีการขยายตัวของพื้นที่เมืองออกไปยังพื้นที่ชนบทโดยรอบ และส่งผลกระทบต่อเมืองเชียงใหม่(พันธ์สุรย์ ฤดาวัลย์. 2530)

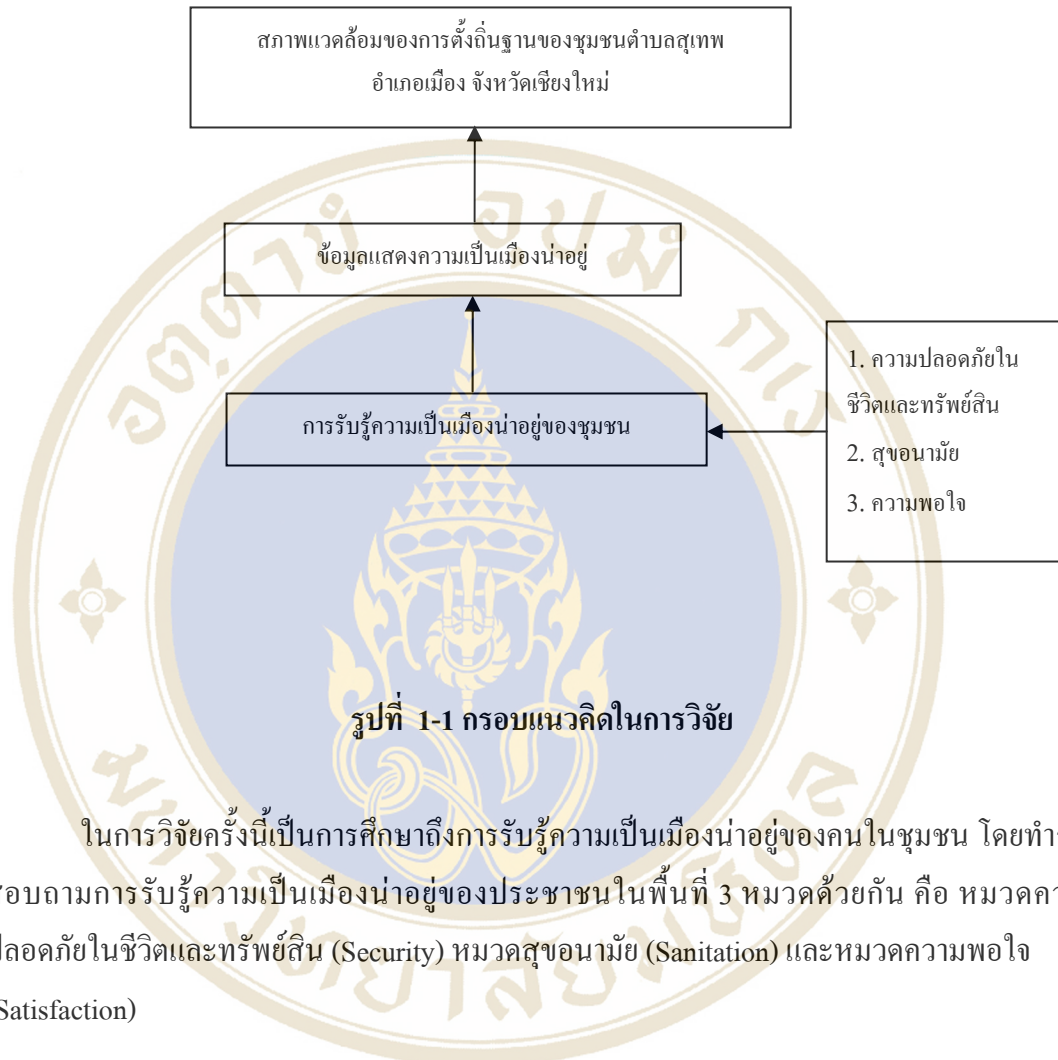
การที่เมืองเชียงใหม่ถูกยึดเยียดให้กลายเป็นเมืองสมัยใหม่ที่เต็มไปด้วยอาคารลักษณะแตกต่างไปจากอีกหลายๆ เมือง มิได้ทำให้คนในท้องถิ่นมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเพราะการเติบโตของเมืองเชียงใหม่เป็นไปอย่างก้าวกระโดด ฉาบฉวยไร้ทิศทางและขาดการวางแผนที่ดี(ดวงจันทร์ อภาวัชรุตม์ เจริญเมือง.2541:3) ทำให้รูปแบบของเมืองเชียงใหม่และสังคมเมืองเชียงใหม่ได้เปลี่ยนแปลงไป มีคนต่างฐานะและชาติพันธุ์อพยพเข้ามาในเมืองเชียงใหม่ด้วยเหตุผลที่แตกต่างกัน ขณะเดียวกันก็ได้นำเข้าวัฒนธรรมต่างถิ่นเข้ามาเผยแพร่ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ที่ไม่เคยปรากฏในสังคมของเชียงใหม่มาก่อน เช่น ปัญหาการจราจรติดขัด ปัญหาอากาศเสีย ปัญหาข้อขัดแย้งของการก่อสร้างอาคารสูง ปัญหาน้ำเน่าเสีย ปัญหาการขยายตัวของชุมชนแออัด ปัญหาของจำนวนโสเภณีเพิ่มขึ้น ปัญหาเด็กเร่ร่อน และปัญหาที่เห็นเป็นรูปธรรม คือ ปัญหาการสูญเสียเอกลักษณ์ของเมืองเชียงใหม่ ไม่ว่าจะเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นเมืองเก่าแก่ สถาปัตยกรรม วัฒนธรรม ภาษาและเอกลักษณ์ของความเป็นชุมชนเมืองเชียงใหม่(ธนสวรรค์ เจริญเมือง.2536:169)

การที่เมืองเชียงใหม่ได้รับการพัฒนางานวางแผนด้านโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนคือ การเปลี่ยนฐานเศรษฐกิจหลักของจังหวัดเชียงใหม่ที่แต่เดิมอยู่ในภาคเกษตรกรรมให้กลายเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภาคเหนือ ทำให้ภาคการบริการเติบโตอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดปัญหาสังคมและปัญหาด้านกายภาพต่างๆ มากมายตามมา ซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วน

เคยเกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครมาก่อนแล้วและปัญหาก็ยังคงดำรงอยู่ การซ้ำรอยเดิมของปัญหาเหล่านี้ในเมืองเชียงใหม่ซึ่งมีความแตกต่างกันเกือบจะสิ้นเชิงในแง่ของภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์เมือง จึงเป็นเรื่องที่น่าวิตกอย่างยิ่งว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในหลายๆ ด้านได้ส่งผลกระทบต่อ การเป็นเมืองน่าอยู่อย่างไร

การพัฒนาที่เกิดขึ้นในหลายพื้นที่ของจังหวัดเชียงใหม่ ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่ เป็นพื้นที่หนึ่งที่มีการพัฒนาชุมชนเกิดขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงจากสภาพของชุมชนชนบท มาเป็นสังคมเมืองมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดเจน อย่างแรกคือ มีการก่อตั้ง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ขึ้นในพื้นที่ เกิดการอพยพเข้ามาของคนเข้ามาในพื้นที่มากขึ้น พื้นที่ว่างใน ชุมชนได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์เพื่อปลูกสิ่งปลูกสร้างประเภทอาคารขึ้นมากมายในพื้นที่เพื่อการพัก อาศัย และประกอบธุรกิจ มีการจราจรที่คับคั่ง เกิดการรวมตัวของคนในชุมชนมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็น กลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์ จากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหลายๆ ด้าน จากการพัฒนานี้เองจึงทำให้ ผู้วิจัยมีความต้องการที่จะศึกษาถึงการรับรู้ความเป็นเมืองน่าอยู่ของประชาชนในชุมชนโดยยกเอา ตำบลสุเทพเป็นกรณีศึกษา

1.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.3.1 ศึกษาสถานภาพสิ่งแวดล้อมและความเป็นอยู่ของชุมชนตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

1.3.2 ศึกษาการรับรู้ความเป็นเมืองน่าอยู่ของประชาชนที่อาศัยในชุมชนตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จำกัดขอบเขตของการศึกษาไว้ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ใช้ในการศึกษา คือ ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย 14 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านเชิงดอย บ้านป่าห้า บ้านกองบิน41 บ้านห้วยทราย บ้านไร่เปิง บ้านโป่งน้อย บ้านต้นกก บ้านหลังห้า บ้านดอยสุเทพ บ้านอุโมงค์ บ้านดอยปุย บ้านภูพิงค์ บ้านสันลมจอยและบ้านใหม่หลังมอ

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

- 1) ศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชนด้านทั้งสภาพแวดล้อมกายภาพ ประชากร สังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม
- 2) การประเมินความเป็นเมืองน่าอยู่ ประเมินการรับรู้สภาพความน่าอยู่ของชุมชนจากประชาชนด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (Security) ด้านสุขอนามัย (Sanitation) และด้านความพอใจ (Satisfaction)

1.4.3 ขอบเขตของประชากรศึกษา

ประชากรภายในตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวนทั้งหมด 6,877 ครัวเรือน โดยเลือกทำการศึกษาจากหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้ที่สามารถเป็นตัวแทนของหัวหน้าครัวเรือนได้จากสูตรของทาโร ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์ ($e = 0.05$) ได้จำนวน 378 ครัวเรือน

1.4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการศึกษาข้อมูลจากประชากรศึกษาที่ทำการเลือกมาโดยการสุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ได้ โดยเนื้อหาของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ด้วยกัน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ความเป็นเมืองน่าอยู่ โดยทำการแยกประเด็นในการรับรู้ 3 หมวด ดังนี้คือ

หมวดที่ 1 หมวดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (Security)

หมวดที่ 2 หมวดสุขอนามัย (Sanitation)

หมวดที่ 3 หมวดความพอใจ (Satisfaction)

ส่วนที่ 3 แบบประเมินความเป็นเมืองน่าอยู่ด้วยตัวชี้วัดขององค์การอนามัยโลก

1.5 นิยามศัพท์

1.5.1 การรับรู้ หมายถึง ความเข้าใจ ความเห็นของคนในชุมชนตำบลสุเทพ เกี่ยวกับจำนวน ปริมาณ ขนาด หรือสภาพประเด็นความเป็นเมืองน่าอยู่แต่ละประเด็นว่ามีจำนวนมากหรือน้อย ตามระดับการรับรู้ตั้งแต่มากที่สุด มาก ไม่แน่ใจ น้อย น้อยที่สุด

1.5.2 ความเป็นเมืองน่าอยู่ หมายถึง ชุมชนที่ผู้อาศัยมีความเอื้ออาทร ช่วยเหลือกัน มีความรู้สึกสะดวกสบาย ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เป็นชุมชนที่มีสภาพแวดล้อมดี มีมลภาวะน้อย ผู้อาศัยในชุมชนใส่ใจในเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรวมถึงการรักษาเอกลักษณ์ของชุมชนไว้ โดยความน่าอยู่ นั้น มี 3 หมวด คือ

1) หมวดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (Safety) คือ ผู้อาศัยในชุมชนมีความรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปลอดภัยจากอาชญากรรม มีสิ่งเสียดีน้อย คนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพมีงานทำ สามารถอาศัยอยู่ในชุมชนได้อย่างมั่นคง มีความสะดวกสบายในการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง

2) หมวดสุขอนามัย (Sanitation) คือ ผู้อาศัยในชุมชนรู้สึกถึงสภาพแวดล้อมที่ดีของชุมชน มีมลภาวะน้อย อากาศดี ไม่มีมลภาวะทางเสียงรบกวนเวลาพักผ่อน ประชาชนได้รับการบริการพื้นฐานด้านสุขอนามัย การออกกำลังกาย การอบรมให้ความรู้ การศึกษาที่ดีจากรัฐ ประชาชนได้รับความรู้เกี่ยวกับการดูแลสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นการคัดแยกขยะ การนำกลับมาใช้ใหม่ มีความใส่ใจในเรื่องของสิ่งแวดล้อม

3) หมาวัดความพึงพอใจ (Satisfaction) คือ ผู้อาศัยมีความพึงพอใจกับสิ่งแวดล้อมรอบชุมชน มีกิจกรรมให้ทำร่วมกันระหว่างคนในชุมชน ผู้คนมีระเบียบวินัย มีลักษณะของสังคมที่เอื้ออาทร ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมถึงการเข้าร่วมและรักษาประเพณีท้องถิ่นของชุมชน เพื่อเป็นการอนุรักษ์เอกลักษณ์ของวัฒนธรรมชุมชน และยังคงไว้ซึ่งการใช้ชีวิตแบบภูมิปัญญาชาวบ้าน

1.6 ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนการวิจัยเรื่องการรับรู้ความเป็นเมืองน่าอยู่ของคนในชุมชน : กรณีศึกษาตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยแบ่งขั้นตอนออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1.6.1 ขั้นตอนการเตรียมการและการวิจัยเอกสารที่เกี่ยวข้อง ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร บทความวิชาการ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากห้องสมุด และเว็บไซต์ ที่เกี่ยวกับเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ และพื้นที่ศึกษา

1.6.2 ขั้นตอนการศึกษาข้อมูลของตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ศึกษาข้อมูลจากเอกสารแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสุเทพ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

1.6.3 ขั้นตอนการประมวลข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บแบบสอบถามมาทำการประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistic Package for Social Science; SPSS) และทำการวิเคราะห์ค่าสถิติที่ได้

1.6.4 ขั้นตอนการรายงานผลการวิจัย นำผลจากการประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistic Package for Social Science; SPSS) มาตีความหมายตามค่าสถิติที่ได้

1.7 สิ่งคาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1.7.1 รับรู้สถานภาพของแนวคิดและหลักการของความเป็นเมืองน่าอยู่ของชุมชนตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

1.7.2 ได้ประเด็นปัญหาและแนวทางการนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้ชุมชนเป็นเมืองน่าอยู่จากประชาชนในชุมชน

1.7.3 สามารถนำผลการวิจัยสามารถนำไปประยุกต์ ปรับใช้ในการวางแผนพัฒนาพื้นที่ของชุมชนได้

บทที่ 2

การวิจัยเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การรับรู้ความเป็นเมืองน่าอยู่ของคนในชุมชน กรณีศึกษาดำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการวางกรอบความคิด โดยการวิจัยครั้งนี้ได้แยกเป็นแนวคิดและประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. สภาพทั่วไปของชุมชนตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
2. แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับเมืองน่าอยู่
3. ความหมายและแนวคิดของการรับรู้
4. แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการพัฒนา
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 สภาพทั่วไปของชุมชนตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ตำบลสุเทพตั้งอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอเมือง ประกอบด้วย 14 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านเชิงดอย บ้านป่าห้า บ้านกองบิน41 บ้านห้วยทราย บ้านไร่เป้ง บ้านโป่งน้อย บ้านต้นกก บ้านหลังห้า บ้านดอยสุเทพ บ้านอุโมงค์ บ้านดอยปุย บ้านภูพิงค์ บ้านสันลมจอยและบ้านใหม่หลังมอ สภาพโดยทั่วไปของตำบลสุเทพเป็นภูเขา และบางส่วนเป็นที่ราบเชิงเขาและที่ราบ โดยมีอาณาเขตทางด้านทิศเหนือติดกับเทศบาลนครเชียงใหม่ และเขตเทศบาลตำบลช้างเผือก ทิศใต้ติดกับเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแม่เหียะ ทิศตะวันออกติดกับเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ และทิศตะวันตกติดกับเขตตำบลบ้านโป่ง อำเภอหางดง รวมพื้นที่ทั้งหมด 26.58 ตารางกิโลเมตร(www.tambonsuthep.net)

ตำบลสุเทพมีจำนวนประชากรทั้งหมดจำนวน 17,271 คน โดยแยกเป็นชายจำนวน 8,924 คน และหญิงจำนวน 8,347 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ยประมาณ 649 คนต่อตารางกิโลเมตร นอกจากนี้ยังมีประชากรแฝงที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แต่ไม่มีชื่อในทะเบียนบ้านประมาณ 15,000 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างและค้าขายในชุมชนของตนเอง (www.thaitambon.com)

ศาสนสถานในพื้นที่ตำบลสุเทพ ประกอบไปด้วยวัดจำนวน 11 แห่งและ สำนักสงฆ์ 2 แห่ง ดังนี้ คือ วัดพระธาตุดอยสุเทพวรวิหาร วัดอุโมงค์สวนพุทธธรรม วัดศรีโสดา วัดฝายหิน วัดไร่เป้ง โพธาราม วัดป่าแดง วัดห้วยทราย วัดช่างทอง วัดโป่งน้อย สำนักสงฆ์หลังห้าและสำนักสงฆ์

สถานที่สำคัญของตำบล ได้แก่ วัดพระธาตุคอกยสุเทพราชวรวิหาร พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ อนุสาวรีย์ครูบาศรีวิชัย น้ำตกห้วยแก้ว น้ำตกมณฑาธาร บ้านม้งคอกยปุย สวนพุทธธรรมวัดอุโมงค์ วัดร้างเปิง สวนสัตว์เชียงใหม่

2.2 แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับเมืองน่าอยู่

2.2.1 ความเป็นมาของแนวคิดและหลักการเมืองน่าอยู่ในระดับสากล

สำนักงานองค์การอนามัยโลกภาคพื้นยุโรป (WHO.EUR) ได้นำเสนอโครงการเมืองน่าอยู่ (Healthy Cities) โดยนำเอาหลักการเรื่องสุขภาพดีถ้วนหน้า พ.ศ.2543 (Healthy for all 2000) มาใช้ระดับท้องถิ่นในปี พ.ศ.2529 (ค.ศ.1986) ได้มีเมืองทั้งสิ้น 11 เมืองที่ได้รับเลือกขึ้นมาเพื่อเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าวิธีการพัฒนาสุขภาพของประชาชนบนพื้นฐานของหลักการสุขภาพดีถ้วนหน้านั้นมีผลในการปฏิบัติจริง จากจุดนี้ขบวนการเมืองน่าอยู่ของโลกจึงได้งอกงามขึ้น

ในปีพ.ศ. 2535 (ค.ศ.1992) มีเมืองในยุโรป 35 เมืองเข้ามาเป็นสมาชิกในเครือข่ายโครงการเมืองน่าอยู่ ซึ่งอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบขององค์การอนามัยโลกภาคพื้นยุโรป เมืองทั้งหมดนี้ได้เชื่อมโยงกัน โดยมีองค์การอนามัยโลกให้การสนับสนุนเรื่องการสร้างกระแสแรงสนับสนุนทางการเมือง ยกกระดานนโยบายและการปฏิบัติ โดยการส่งข่าวสารข้อมูลให้เก้กันและกัน และในปีเดียวกันเครือข่ายของโครงการเมืองน่าอยู่ได้ขยายพื้นที่ดำเนินการครอบคลุม 18 ประเทศ ซึ่งประกอบด้วยเมืองต่างๆ 375 เมือง อิทธิพลของโครงการเมืองน่าอยู่ได้ขยายออกไปนอกภาคพื้นยุโรป ในการประชุมสมัชชาขององค์การอนามัยโลก (World Health Assembly) ประจำปีพ.ศ.2534 (ค.ศ.1991) ได้เลือกเอาเมืองน่าอยู่เป็นประเด็นสำคัญในการประชุมทางวิชาการเรื่องปัญหาสุขภาพชุมชนเมือง ทั้งเมืองในประเทศอุตสาหกรรมและประเทศกำลังพัฒนา เครือข่ายของโครงการนี้ได้ขยายออกไปยังประเทศอื่นๆ เช่น ออสเตรเลีย แคนาดา สหรัฐอเมริกา โดยใช้ยุทธวิธีแบบโครงการเมืองน่าอยู่ในยุโรปมาดำเนินการ โดยมีการปรับปรุงบ้างในบางส่วนเพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของเมืองในประเทศนั้นๆ

ภายหลังการประชุมที่เมืองโคเปนเฮเกน เพื่อฉลองความสำเร็จในโครงการเมืองน่าอยู่ ในปีพ.ศ.2535 องค์การอนามัยโลกภาคพื้นยุโรปได้ตัดสินใจดำเนินโครงการเมืองน่าอยู่ต่อไปอีก 5 ปี คือในปีพ.ศ.2536 – 2540 โดยข่ายงานองค์การอนามัยโลกจะเป็นตัวนำร่องในกระบวนการเปลี่ยนแปลงและในปีพ.ศ.2539 องค์การอนามัยโลกได้กำหนดให้วันที่ 7 เมษายน เป็นวัน WHO Healthy Cities เพื่อเป็นการรณรงค์ให้เมืองต่างๆ จากทั่วโลกมาสนใจในโครงการเมืองน่าอยู่

2.2.2 ความเป็นมาของแนวคิดและหลักการเมืองน่าอยู่ในประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของโครงการเมืองน่าอยู่ (ไชยยันตร์ กัมปนาทแสนยากร.2538:8) มีวัตถุประสงค์ที่จะปรับปรุงสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนที่อาศัยในเมือง โดยการเพิ่มความตระหนักต่อปัญหาของประชาชน และกระตุ้นการใช้ทรัพยากรในชุมชนและการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้วยความร่วมมือของฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และที่สำคัญคือการกระตุ้นให้ในระดับท้องถิ่นตระหนักถึงความสำคัญของนโยบายทุกอย่างให้บรรลุสุขภาพดีถ้วนหน้า โครงการเมืองน่าอยู่สามารถดำเนินการได้ด้วยตัวเอง หรือดำเนินการร่วมกับโครงการอื่นในลักษณะผสมผสานในกิจกรรมอื่น เช่น การพัฒนาผังเมือง ที่ดิน งบประมาณ หรือการพัฒนาอุตสาหกรรม

ปัจจัยสำคัญที่ควรจะต้องมีในโครงการเมืองน่าอยู่ เนื่องจากในชุมชนเมืองมีปัญหาดังต่อไปนี้

1. สุขภาพของประชาชนผู้ยากจน โดยเฉพาะประชาชนผู้ด้อยโอกาสที่อาศัยในเขตเมืองยังมีปัญหา
2. ความบกพร่องของการบริการขั้นพื้นฐาน รวมทั้งที่อยู่อาศัยและมลภาวะแวดล้อมที่เป็นอันตราย
3. ขาดโครงการส่งเสริมสุขภาพที่มีประสิทธิภาพ
4. องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นไม่สามารถรับผิดชอบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมของประชาชนได้

เป็นที่กล่าวกันว่าหากที่เมืองจะเป็นเมืองน่าอยู่ได้นั้น เมืองจะต้องจัดหาสิ่งต่อไปนี้ให้แก่ชุมชน

1. อาหารที่มีความปลอดภัยและเพียงพอ
2. อากาศที่ไม่มีมลพิษ
3. น้ำดื่มที่สะอาด
4. สุขภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี
5. ที่อยู่อาศัยเหมาะสม
6. ไม่มีผู้ยากจน
7. มีสถานที่พักผ่อนและออกกำลังกาย

ในการพัฒนาชุมชนตามที่องค์การอนามัยโลกกำหนดไว้ได้ให้ความหมายของ เมืองน่าอยู่ว่า “การที่จะทำให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของสุขภาพกาย สุขภาพจิตและสุขภาพสังคม และพร้อมที่จะช่วยกันสร้างสรรค์สร้างภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมในการดำรงชีวิต ในการพัฒนาด้วย

ขบวนการเมืองน่าอยู่จะบังเกิดการทำให้อำเภอหรือชุมชนมีสภาพทางกายภาพ ทางสิ่งแวดล้อมและสังคมที่เอื้ออำนวยต่อการที่จะทำให้เกิดสุขภาพดี” ดังนั้น เมืองน่าอยู่และชุมชนน่าอยู่ หมายความว่า ชุมชนที่อยู่อาศัยทั้งในเขตเมืองและชนบทมีสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดี มีสังคมที่เอื้ออาทร มีชุมชนที่เข้มแข็ง มีความสะดวกสบาย มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีระบบเศรษฐกิจดี มั่นคง มีวัฒนธรรมและจิตวิญญาณที่เป็นเอกลักษณ์ของเมืองและชุมชน (รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย คุรงค์เดช, ดร.จิรนนท์ สุวรรณวาริ และศาสตราจารย์นายแพทย์ ดร.ไชยยันตร์ กัมปนาท แส่นยากร .2545:30)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ได้กำหนดกรอบแนวทางการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.2545:7 - 9) ว่าเป็น กระบวนการพัฒนาที่เป็นองค์รวม ยึดคนเป็นศูนย์กลาง อาศัยความเข้มแข็งของชุมชนเป็นรากฐานของการพัฒนา มุ่งให้เกิดความสงบ สะดวก สะอาด ปลอดภัย มีระเบียบวินัย มีเศรษฐกิจรากฐานเข้มแข็ง มีระบบการบริหารที่ดี ประชาชนมีคุณภาพชีวิตดี วิถีชีวิตดี มีความสุข และที่สำคัญการทำเมืองและชุมชนให้น่าอยู่ต้องอาศัยพลังการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนอย่างจริงจังต่อเนื่องซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและความเป็นอยู่ดีมีสุขของคนไทย โดยการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่จะต้องยึดหลักการพื้นฐานสำคัญ 2 ประการ คือ 1). ต้องเข้าใจว่าความเป็นเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่แต่ละแห่งย่อมจะต้องมีความแตกต่างกันไปตามศักยภาพความพร้อมอย่างสอดคล้องกับวัฒนธรรม ค่านิยมของสังคม ชุมชนนั้นๆ และเป็นความต้องการ ความพึงพอใจของชาวเมือง ชาวชุมชนนั้นๆ เป็นผู้ร่วมกำหนด 2). เมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่มีลักษณะเป็นพลวัตร คือ มีการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ไม่หยุดนิ่ง การพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่เป็นกระบวนการที่ต้องมีความเคลื่อนไหวและสามารถแปรเปลี่ยน ปรับปรุงให้ดีขึ้นได้เรื่อยๆ ด้วยกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

ไชยยันตร์ กัมปนาท แส่นยากร(2538:1) ได้กล่าวว่า เมืองน่าอยู่ หมายถึง เมืองที่มีการสร้างสรรค์ และปรับปรุงสิ่งแวดล้อมทั้งด้านกายภาพและสังคมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการขยายแหล่งทรัพยากรชุมชน โดยให้ประชาชนในชุมชนนั้นมีส่วนร่วมและช่วยเหลือซึ่งกันและกันเกี่ยวกับการดำเนินวิถีชีวิตเพื่อให้ได้ศักยภาพหรือคุณภาพของชีวิตที่ดีที่สุด (A healthy city is one that is continually creating and improve those physically and social environments and expanding that community resources which enable people to mutually support each other in performing all the functions of life in development of their maximum potential.)

และจากการที่รัฐบาลได้ดำเนินนโยบายเรื่องเมืองน่าอยู่ โดยกำหนดให้เป็นวาระแห่งชาติ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2542 พร้อมกับได้จัดทำร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี

ว่าด้วยการพัฒนาเมืองแห่งชาติ โดยกำหนดกรอบขั้นตอนการสร้างเมืองน่าอยู่และชุมชนน่าอยู่ไว้ เพื่อให้หน่วยงานส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง โดยร่างนี้ได้นิยามความหมายของเมืองน่าอยู่ (วารสารพัฒนาชุมชน ปีที่ 39 ฉบับที่ 8 เดือนกันยายน 2543 โดย สุจิตต์ นิมิตกุล:4) ว่าเป็น “ชุมชนที่อยู่อาศัยทั้งในเขตเมืองและชนบทที่มีสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดี มีสังคมที่เอื้ออาทร มีชุมชนเข้มแข็ง มีความสะดวกสบายปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีระบบเศรษฐกิจดีมั่นคง และจิตวิญญาณที่เป็นเอกลักษณ์ของเมืองและชุมชน” และในโครงการปฏิบัติการชุมชนและเมืองน่าอยู่ : Livable City Action Program(LCAP) (หน้า 8 - 9) ได้กำหนดว่า เมืองน่าอยู่ หมายถึง การที่ประชาชนแต่ละเมืองแต่ละชุมชนสามารถอาศัยอยู่ในเมืองได้อย่างมั่นคง สะดวก ปลอดภัย มีสภาพแวดล้อมที่ดีและเหมาะสม มีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนา และจากประสบการณ์การทำงานเรื่องเมืองน่าอยู่ขององค์กรต่างๆ และองค์กรชุมชนที่ผ่านมา อาจสรุปหลักการสำคัญในการพัฒนาเมืองน่าอยู่ได้ดังนี้

1) ชุมชนและท้องถิ่นควรเป็นแกนหลัก เป็นผู้ริเริ่มของกระบวนการพัฒนาเมือง ที่จะเรียนรู้ ดำเนินการและจัดการร่วมกัน ตลอดจนมีการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับเมืองของตน พัฒนาความสามารถในการดำเนินงานร่วมกันอย่างต่อเนื่องด้วยการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนต่างๆ ความเป็นแกนหลักในการพัฒนาพื้นที่ของตน

2) กระบวนการพัฒนาควรเกิดขึ้นจากพื้นฐานของข้อมูล และข้อเท็จจริงในพื้นที่เป็นหลัก แทนการเริ่มต้นจากแผนพัฒนาที่มีได้เกิดขึ้นจากภายในพื้นที่ ควรสนับสนุนให้ชุมชนเป็นแกนหลักในการจัดทำแผนพัฒนาของตน ตลอดจนประสานแผนและงบประมาณของหน่วยงานต่างๆ ให้สนับสนุนการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ และสามารถปรับระบบ แผน กฎเกณฑ์ต่างๆ ที่มีอยู่ให้เป็นเครื่องมือสนับสนุนการพัฒนาแทนที่จะใช้กฎเกณฑ์เหล่านั้นเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเหมือนที่ผ่านมา

3) ใช้กระบวนการพัฒนาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ประสานประโยชน์ให้เกิดกับคนทุกกลุ่มอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง โดยมุ่งเน้นที่กระบวนการและผลลัพธ์ที่ทำให้เกิดสมดุลระหว่างผลเชิงเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนแก้ปัญหาความไม่ถูกต้อง ไม่เป็นธรรม ไร้ระเบียบขาดประสิทธิภาพที่สั่งสมมาจากการพัฒนาที่ผ่านมาให้ถูกต้อง สร้างสรรค์โดยเน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา

4) การพัฒนาจะต้องมีลักษณะเป็นองค์รวม มีความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเชิงเศรษฐกิจ กายภาพ สังคมและสิ่งแวดล้อม มีความต่อเนื่องของการพัฒนาจากล่างสู่บน จากประชาคมสู่ประชาคม มีพลังแห่งการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา

5) การพัฒนาควรนำไปสู่ระบบ รูปแบบ แนวทางและวิธีการของการจัดการเมืองร่วมกันอย่างมีส่วนร่วมโดยชุมชน และประชาสังคมเป็นแกนหลักในการมีบทบาทต่อการพัฒนา

ท้องถิ่นของตน และองค์กรท้องถิ่นเป็นผู้สนับสนุน ส่งเสริมอันจะนำไปสู่การสร้างธรรมาภิบาลในการสร้างเมืองที่น่าอยู่และการจัดการท้องถิ่นร่วมกันต่อไป

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (2547:8) ได้ให้นิยามเกี่ยวกับเมืองที่น่าอยู่ ไว้ว่าเมืองที่น่าอยู่นั้นจะต้องประกอบไปด้วยการมีผังเมืองที่ดี เป็นบ้านเมืองที่ปลอดภัยจากยาเสพติด ปลอดภัยจากอาชญากรรม มีการจัดระเบียบสังคมที่ดี ประชาชนมีรายได้เลี้ยงตัวเองอย่างเพียงพอ ได้รับการบริการพื้นฐานที่ดีจากรัฐ มีการศึกษาและสุขภาพอนามัยดี ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิต จิตใจและคุณธรรม

บุญนาถ ตีวกุล (2541:148 - 150) กล่าวว่าเมืองที่น่าอยู่ คือ เมืองที่เกิดจากความร่วมมือร่วมใจของผู้คนในเมือง และชาวเมืองจะต้องรับรู้ถึงผลกระทบจากแบบแผนการดำรงชีวิตของพวกเขาที่มีต่อเมือง ท้องถิ่นและสังคม ผู้คนในเมืองรู้จักสร้างสรรค์วิถีชีวิตที่ต้องอิงกับธรรมชาติ ขณะเดียวกันก็ต้องเกื้อกูลสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ทรัพยากรและสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ให้คงอยู่ เป็นสังคมที่สามารถรวมความหลากหลายให้เป็นหนึ่งได้ มีการสร้างกิจกรรมที่ส่งเสริมการพบปะสังสรรค์ให้ชาวเมืองที่มีวัฒนธรรมหลากหลายได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน เกิดการยอมรับกันและกัน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการอยู่ร่วมกันในสังคม มีพื้นที่ว่างที่ไม่ใช่พื้นที่ที่รกร้างจัดเป็นพื้นที่ที่มีคุณภาพ สามารถนำมาจัดเป็นเวทีสาธารณะสำหรับการพบปะสังสรรค์ จัดงานการแสดงกลางแจ้ง ค้าขาย มีกิจกรรมที่สร้างความตื่นเต็น ทำให้ชุมชนมีชีวิตชีวา สร้างจินตภาพใหม่ร่วมกันในการรังสรรค์เมืองให้น่าอยู่ มีการเชื่อมโยงศิลปะกับสิ่งแวดล้อมเพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมเมืองให้ดีขึ้น โดยทั่วไปเมืองแต่ละแห่งจะมีโครงการต่างๆ เพื่อทำให้เมืองสวยงามน่าอยู่ เช่น โครงการอนุรักษ์อาคารในอดีตที่สวยงามให้กลับมาใช้ประโยชน์ในรูปแบบใหม่ โครงการสร้างสิ่งแวดล้อมสีเขียวที่ร่มรื่นโดยให้ความสำคัญกับสวนสาธารณะ สวนป่า สวนหย่อม ต้นไม้ริมถนน โครงการประชาสัมพันธ์ โครงการสร้างที่อยู่อาศัยของคนในเมืองเพื่อแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยขาดแคลน โดยพื้นฐานแล้วเมืองนั้นจะต้องสามารถสร้างความมั่นคงและเป็นสุขในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและมีอากาศที่บริสุทธิ์ มีที่พักอาศัยมั่นคงปลอดภัยจากโจรผู้ร้ายหรือภัยพิบัติ มีที่ที่สามารถอยู่ตามลำพังได้อย่างเป็นสุขและมีสถานที่ที่สามารถร่วมเสวนาหรือทำกิจกรรมกับคนอื่นๆ ได้ มีสถานที่พักผ่อนหรือให้ศึกษาค้นคว้าในสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ เมืองที่สามารถให้สิ่งที่เป็นพื้นฐานที่มนุษย์ต้องการได้ เมืองนั้นย่อมน่าอยู่

พรอัมรินทร์ พรหมเกิด (2539:145 - 146) ได้ให้ความหมายของเมืองที่น่าอยู่ ว่าเป็นเมืองที่ก่อให้เกิดความพอใจสูงสุดในการอยู่อาศัยของประชาชน และมีปัญหาสังคมน้อยที่สุดโดยทั่วไปพบว่าเมืองที่จะก่อให้เกิดความพอใจสูงสุดในการอยู่อาศัยและมีปัญหาสังคมเกิดขึ้นน้อยนั้นมีลักษณะดังนี้

1. เป็นเมืองที่ไม่โตมากนักและจำนวนประชากรไม่มากเกินไป
2. เป็นเมืองที่ไม่มีปัญหามลภาวะเป็นพิษทั้งทางด้านอากาศ น้ำ ดิน เสียงและอื่นๆ
3. เป็นเมืองที่มีการจัดวางผังเมืองสวยงาม เป็นระเบียบ
4. เป็นเมืองที่มีพื้นที่สีเขียว สวนสาธารณะและเป็นที่เปิดโล่งเพียงพอต่อการพักผ่อนหย่อนใจของคนเมือง
5. เป็นเมืองที่มีการอนุรักษ์มรดกทางศิลปะและวัฒนธรรม
6. คนที่อยู่ในเมืองนั้นจะต้องมีความสำนึกในความเป็นชุมชนร่วมกัน
7. เป็นเมืองที่มีความเสมอภาค

ชุมชนน่าอยู่เป็นการเคลื่อนไหวด้านสุขภาพที่กว้างขวาง ทำให้คำว่า “ชุมชนน่าอยู่” ยากที่จะให้ความหมายแบบเฉพาะเจาะจง ชุมชนสามารถสะท้อนความปรารถนาของชุมชนได้อย่างยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนไปตามบริบทของสังคม สามารถนำเอาบางประเด็นเข้ามาในมุมมองของชุมชนและเกิดความเคลื่อนไหว ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าชุมชนน่าอยู่เป็นภาพรวมชีวิตของชุมชนที่สมาชิกในชุมชนมีความพึงปรารถนา สำหรับมุมมองทางวิชาการ Hancock & Duhal (1986) ได้ให้ความหมายชุมชนน่าอยู่ว่าคือ ชุมชนที่มีการร่วมกันสร้างและปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมทางสังคมและทางกายภาพ ตลอดจนขยายการใช้แหล่งประโยชน์ของชุมชน อันจะทำให้ชุมชนมีความสามารถที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อพัฒนาชีวิตทุกมิติและพัฒนาศักยภาพตนเอง

สำหรับในสังคมไทย สำนักคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ให้ความหมาย เมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ คือ เมืองหรือชุมชนที่คนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีสังคมที่เอื้ออาทร มีชุมชนที่เข้มแข็ง มีความสะดวกและปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีเศรษฐกิจที่มั่นคง มีวัฒนธรรมและจิตวิญญาณที่เป็นเอกลักษณ์ของเมืองและชุมชน มีการบริหารอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืน โดยมีคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา และคำนึงถึงความแตกต่างของเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรมและความต้องการของคนในชุมชนนั้น (พรทิพย์ สุประดิษฐ์. บทเรียนการสร้างสรรค์ชุมชนน่าอยู่. กันยายน 2546:50)

เมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ (ว่าที่ ร.ต.เสรี นวลเพ็ง.วารสารเศรษฐกิจและสังคม. ปีที่ 38.ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2544.หน้า 30) เมืองที่ประชาชนอยู่แล้วมีความสุขสบาย ได้รับความสะดวกสบาย และมีความสุข โดยขั้นพื้นฐานนั้นทุกคนจะต้องได้รับปัจจัย 4 ด้านอย่างเพียงพอและมีคุณภาพ โดยมีอาหารที่สะอาด ถูกหลักโภชนาการ มีบ้านที่สะอาดน่าอยู่ มีเครื่องนุ่งห่มและมียารักษาโรค รวมทั้งการได้รับการบริหารจัดการที่ดีในเรื่องของโครงสร้างพื้นฐานและการมีสิ่งแวดล้อมที่ดี ตลอดจนมีการส่งเสริมด้านการศึกษา อาชีพ และด้านสันติภาพการให้แก่ประชาชน

นอกจากนี้การทำให้เมืองน่าอยู่ไม่ได้เน้นเฉพาะการพัฒนาทางกายภาพ แต่จะต้องให้ความสำคัญกับเรื่องของประเพณีและวัฒนธรรมด้วย รวมทั้งมีความเอื้ออาทรต่อกันตามลักษณะนิสัยของคนไทย

2.2.3 ตัวชี้วัดของเมืองน่าอยู่ และคุณลักษณะของเมืองน่าอยู่

สำนักงานองค์การอนามัยโลกภาคพื้นยุโรปได้ริเริ่มจัดทำโครงการเมืองน่าอยู่ในปีพ.ศ. 2529 โดยได้กำหนดแนวทางเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างเป็นรูปธรรม 11 ประการ (ศาสตราจารย์ เรือเอก นายแพทย์ไชยยันตร์ กัมปนามแสนยากร.2538: 3) ดังนี้

1. การรักษาความสะอาดด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพรวมทั้งคุณภาพของที่อยู่อาศัย (A Clean, safe physical environment of high quality, including housing quality)
2. ระบบนิเวศที่ยืดหยุ่นกันระหว่างพืช สัตว์และสิ่งแวดล้อมที่สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลอย่างยั่งยืน (An ecosystem that is stable now and sustainable in the long term)
3. ชุมชนมีความเกื้อกูลและไม่เอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน (A strong mutually supportive and non-exploitive community)
4. ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางในการกำหนด ควบคุมและตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต สุขภาพอนามัยและความกินดีอยู่ดี (A high degree of participation and control by the public over the decisions offering their lives, health and well-being)
5. การตอบสนองความจำเป็นพื้นฐาน (อาหาร น้ำ ที่พักอาศัย รายได้ ความปลอดภัยและการมีงานทำ) สำหรับประชาชนในชุมชนเมืองทุกคน (The meeting of basic needs for food, water, shelter, income, safety and work for all the city's people.)
6. มีกลไกการระดมความคิด ประสบการณ์และทรัพยากรอันหลากหลายจากการประสานงาน การติดต่อและการทำงานร่วมกับชุมชน (Access to a wide variety of experiences and resources, with the chance for a wide variety of contact, interaction and communication.)
7. เป็นเมืองที่มีระบบเศรษฐกิจที่หลากหลาย มีชีวิตชีวาและมีนวัตกรรมอยู่เสมอ (A diverse vital and innovative city economy.)
8. เสริมสร้างการเชื่อมโยงมรดกทางวัฒนธรรม สภาพทางชีวภาพอันดีงาม รวมทั้งเอกลักษณ์ของกลุ่มชนในชุมชนของแต่ละชุมชน (The encouragement of connectedness with the past, with the cultural and biological heritage of citywellers and with other groups and individual.)

9. ให้มีรูปแบบการดำเนินงานที่สามารถขับเคลื่อนโครงการให้บรรลุเป้าหมายโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด (A form that is compatible with and enhances the preceding characteristics.)

10. ให้มีระบบการให้บริการดูแลความเจ็บป่วยที่เหมาะสมสำหรับประชาชนทุกคน (An optimal level of appropriate public health and sick care services accessible to all.)

11. มีสภาวะสุขภาพของประชาชนในระดับดีมาก คือ มีสุขภาพอนามัยในระดับสูง และมีอัตราการเจ็บป่วยในระดับต่ำ (High health status, high level of positive health and low levels of disease.)

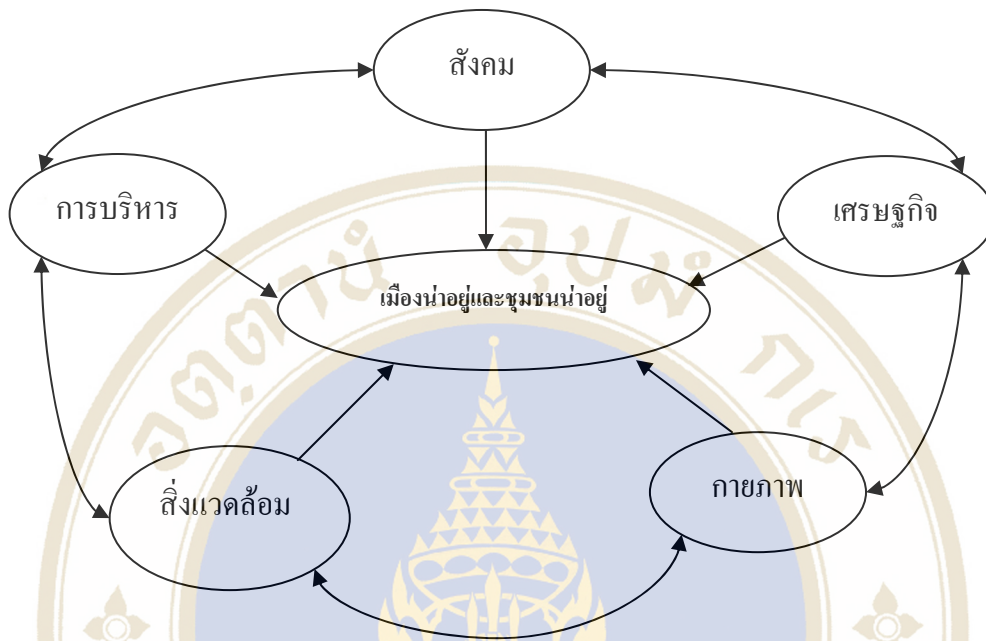
ต่อมอค์การสหประชาชาติ (UN) ได้ออกแผนปฏิบัติการ 21 ซึ่งเน้นแบบแผนการพัฒนาที่มีความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม โดยมีสาระสำคัญแบ่งเป็น 4 ส่วน (40 บท) ได้แก่ ด้านสังคมและเศรษฐกิจ การอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากร การส่งเสริมบทบาทของกลุ่มและองค์กรที่สำคัญ และวิธีการเพื่อการสัมฤทธิ์ผลในด้านสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งมีบทบาทด้วยการตั้งถิ่นฐานมนุษย์อย่างยั่งยืน (รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย คุรงค์เดช, ดร.จิรนนท์ สุวรรณารี และศาสตราจารย์นายแพทย์ ดร.ไชยันตร์ กัมปบาทแสนยากร.2545: 34) แบ่งออกเป็น 8 หมวด คือ

1. จัดหาที่อยู่อาศัยให้ประชาชนอย่างเพียงพอ
2. ปรับปรุงระบบบริหารการพัฒนาเมือง
3. ส่งเสริมการวางแผนและการจัดการการใช้ที่ดินอย่างยั่งยืน
4. ส่งเสริมการจัดบริการ โครงสร้างพื้นฐานทางด้านสิ่งแวดล้อมแบบเบ็ดเสร็จทั้งด้านแหล่งน้ำ สุขาภิบาล ระบบระบายน้ำและการกำจัดขยะ
5. ส่งเสริมการใช้พลังงานและการขนส่งจราจรแบบยั่งยืน
6. ส่งเสริมการวางแผนและการจัดการพื้นที่ชุมชนที่มีแนวโน้มการเกิดภัยพิบัติ
7. ส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรมการก่อสร้างแบบยั่งยืน
8. ส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และเสริมสร้างขีดความสามารถในการพัฒนาการตั้งถิ่นฐานมนุษย์

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมืองน่าอยู่และชุมชนน่าอยู่ โดยจัดให้มีการระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดคุณลักษณะของเมืองน่าอยู่และชุมชนน่าอยู่ (บทความสิ่งแวดล้อม ใน “เส้นทางสีเขียว” โดย ปรีดี บุรณศิริ. หน้า 22) ดังนี้

1. ด้านสังคม เมืองน่าอยู่และชุมชนน่าอยู่ ควรมีสังคมที่ประชาชนได้รับการศึกษา ความรู้ การฝึกอบรม ข้อมูลข่าวสารอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว มีบริการสาธารณสุขและบริการสาธารณะอื่นๆ ที่พอเพียงและสะดวก มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีคดียาเสพติด ยาเสพติดจำนวนน้อย ภาวการณ์พัฒนาทุกระดับมีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนาเมือง สิทธิของประชาชนและความยุติธรรมได้รับการคุ้มครอง
2. ด้านเศรษฐกิจ ภายในเมืองน่าอยู่ควรมีบรรยากาศที่ดีสำหรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ค่าครองชีพไม่สูง ประชาชนมีงานทำและมีการประกอบสัมมาอาชีพที่ดี
3. ด้านกายภาพ ภายในเมืองน่าอยู่และชุมชนน่าอยู่ควรเป็นเมืองที่มีระเบียบด้วยการวางผังเมืองที่มีข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างชัดเจน มีการวางแผนและจัดบริการโครงสร้างพื้นฐานได้ทันต่อความต้องการของประชาชน มีระบบคมนาคมขนส่งที่สะดวก ปลอดภัย และไม่สิ้นเปลือง มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ สวนสาธารณะพื้นที่สีเขียวและที่ว่างโล่งอย่างเพียงพอ มีระบบบำบัดน้ำเสีย กำจัดขยะอย่างเหมาะสม
4. ด้านสิ่งแวดล้อม เมืองน่าอยู่และชุมชนน่าอยู่ควรที่จะควบคุมมลภาวะทางน้ำ อากาศ ดิน และความดังของเสียง เมืองมีจิตวิญญาณและความสุนทรีย์ที่ประชาชนมีความพึงพอใจ และช่วยกันบำรุงรักษาไว้ซึ่งมรดกทางประวัติศาสตร์ ศิลปกรรมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น ประชาชนมีที่อยู่อาศัยที่ได้มาตรฐานพอเพียงและค่าใช้จ่ายไม่แพง
5. ด้านการบริหารและการจัดการ เมืองน่าอยู่และชุมชนน่าอยู่มีความโปร่งใสและความยุติธรรมในการบริหาร มีประสิทธิภาพและยึดผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาทุกขั้นตอน

สรุปเป็นรูปเพื่อแสดงคุณลักษณะของเมืองน่าอยู่และชุมชนน่าอยู่

รูปที่ 2-1 คุณลักษณะของเมืองน่าอยู่และชุมชนน่าอยู่

นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2545:9) ได้สรุปภาพรวมองค์ประกอบสำคัญของเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ที่เชื่อมโยงกันในทุกมิติอย่างเป็นองค์รวมจากกรอบแนวคิดในการพัฒนาเมืองน่าอยู่และชุมชนน่าอยู่ได้ดังนี้

1. ความน่าอยู่ มีความหมายครอบคลุมทั้งด้านการมีสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ดี สังคมเข้มแข็ง มีความสงบ สะดวก สะอาด ปลอดภัย มีระเบียบวินัย คนมีคุณภาพชีวิตที่ดี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ดีมีความสุข
2. การมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถช่วยเกื้อกูลในชุมชนให้เข้มแข็ง มีการสืบทอดรักษาและปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนพัฒนาต่อยอดให้เกิดเทคโนโลยีที่เหมาะสม นำมาใช้ประโยชน์กับการผลิตและชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. การมีเศรษฐกิจฐานรากที่เข้มแข็ง สมดุล มีภูมิคุ้มกัน สามารถเพิ่มรายได้และการมีงานทำด้วยการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์เชื่อมโยงสู่ตลาดภายในและนอกประเทศ รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และพัฒนาให้เกิดความเชื่อมโยงชนบทและเมือง
4. การมีระบบบริหารจัดการที่ดี มีประสิทธิภาพ โปร่งใส เป็นธรรมตรวจสอบได้ ประชาชนและภาคประชาสังคม (Civil society) มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา

นายกรัฐมนตรี นายชวน หลีกภัย (สุจิต นิมิตรกุล.วารสารพัฒนาชุมชน ปีที่ 39.ฉบับที่ 8 กันยายน 2543.หน้า 5) ได้ให้คุณลักษณะของเมืองน่าอยู่ไว้ 4 ประการ ดังนี้ คือ

1. ประชาชนมีชีวิตที่สงบสุข
2. มีความสะดวกสบาย
3. มีสุขภาพกายและใจดี
4. มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

จากแนวคิดของเมืองน่าอยู่และชุมชนน่าอยู่ที่เป็นสากลและยอมรับกันทั่วโลก ว่าจะสามารถนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้น ได้เน้นการพัฒนาใน 3 ด้าน (วารสารสาธารณสุขมูลฐานภาคกลาง. ปีที่ 16. ฉบับที่ 4 เมษายน - พฤษภาคม 2544.หน้า 26) ได้แก่

1. มีความน่าอยู่ ทั้งด้านกายภาพ สภาพแวดล้อมและสังคม ประชาชนมีคุณภาพชีวิตและวิถีชีวิตที่ดี มีความสุขโดยคุณลักษณะที่สำคัญในแต่ละด้านดังนี้

ด้านกายภาพ มีผังเมืองที่ดี การคมนาคมสะดวก โครงสร้างพื้นฐานมีคุณภาพพอเพียง มีพื้นที่สีเขียวและแหล่งนันทนาการอย่างพอเพียง

ด้านสภาพสิ่งแวดล้อม มีการจัดการที่ดี โดยมีการป้องกันและลดมลภาวะทางน้ำ อากาศ ดินและเสียง รวมทั้งมีจิตวิญญาณ เอกลักษณ์และวัฒนธรรมของเมืองและชุมชน

ด้านสังคม ประชาชนมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ รู้สิทธิและหน้าที่ และมีจิตสำนึกสาธารณะมีความปลอดภัยในชีวิต มีการศึกษาและบริการสาธารณสุขที่ดีอย่างพอเพียง

2. มีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ คือ เศรษฐกิจมีเสถียรภาพมั่นคงและสมดุล และมีการพัฒนาที่เชื่อมโยงระหว่างชนบทและเมืองอย่างเกื้อกูลกัน โดยมีคุณลักษณะที่สำคัญ เช่น มีบรรยากาศที่ดีเอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ค่าครองชีพไม่สูงเกินไป ประชาชนมีอาชีพและมีรายได้

3. มีระบบบริหารจัดการที่ดี ซึ่งจะช่วยให้เกิดการขับเคลื่อนองค์ประกอบในทุกๆ ด้าน ให้บรรลุผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะต้องมีความรับผิดชอบ มีคุณธรรม มีความโปร่งใส ไร้ทุจริต สามารถตรวจสอบได้ และยึดผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก มีกระบวนการทำงานที่เปิดโอกาสให้ประชาชนและภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาทุกขั้นตอน

การทำเมืองน่าอยู่ คือ การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน สร้างความมั่นคงและสภาพแวดล้อมที่ดีทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมให้ประชาชนอยู่ดีมีสุข โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน มุ่งให้เกิดการบูรณาการ เกิดความสมดุลในทุกๆ ด้าน และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมองถึงองค์ประกอบหลักของความเป็นเมืองน่าอยู่ในมิติที่เชื่อมโยง

กันอย่างมีบูรณาการ โดยมีหลักการที่สำคัญของเมื่องน่าอยู่ (เอกสารการแปลงนโยบายเมื่องน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ไปสู่การปฏิบัติ ฉบับประชาชน.2547.หน้า 10 - 11) มี 4 มิติหลักดังนี้คือ

1. การมีสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ มีคุณภาพชีวิตดีวิถีชีวิตดี ครอบครัวทั้งด้านการมีสภาพแวดล้อมทางกายภาพดี โครงสร้างพื้นฐานเพียงพอ สังคมเข้มแข็ง เอื้ออาทรต่อกัน มีความสงบ สะอาด ปลอดภัย มีระเบียบวินัย มีเอกลักษณ์วัฒนธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี มีความสุข

2. การมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ ช่วยเหลือเกื้อกูลให้ชุมชนเข้มแข็ง มีการสืบทอดรักษาและปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนพัฒนาต่อยอดให้เกิดเทคโนโลยีที่เหมาะสม นำมาใช้ประโยชน์กับการผลิตและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การมีเศรษฐกิจฐานรากที่เข้มแข็ง มีภูมิคุ้มกันสามารถเพิ่มรายได้และมิงานทำได้ด้วยการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างเป็นระบบ มีทั้งการส่งเสริมการจัดการทุนของชุมชน การผลิตสินค้าและบริการที่มาจากภูมิปัญญา สะท้อนเอกลักษณ์ของท้องถิ่น การยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์เชื่อมโยงสู่ตลาดภายในและภายนอกประเทศ รวมทั้งการใช้และพัฒนาเทคโนโลยี สารสนเทศและพัฒนาให้เกิดความเชื่อมโยงชนบทและเมือง

4. การมีระบบบริหารจัดการที่ดี โดยมุ่งเน้นที่การบริหารจัดการพัฒนาเมืองและชุมชนอย่างมีส่วนร่วม มีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบ โปร่งใสเป็นธรรม ติดตามตรวจสอบได้

นอกจากนี้ กระทรวงมหาดไทย ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของบ้านเมื่องน่าอยู่ 10 ประการ (กรมการพัฒนาชุมชน.กระทรวงมหาดไทย. 2547: 9) ดังนี้

1. มีการจัดแบ่งเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินตามกิจกรรมที่ควรจะเป็น ที่กำหนดไว้ในผังเมืองรวมอย่างชัดเจน ไม่ก่อให้เกิดมลพิษและความเดือดร้อนรำคาญแก่พลเมือง

2. มีการจัดสาธารณูปโภคและบริการสาธารณะครบถ้วนสมบูรณ์ เพียงพอต่อความต้องการและมีระบบการคมนาคมขนส่งที่เหมาะสม เพื่อเชื่อมโยงระหว่างเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินต่างๆ ระหว่างที่อยู่อาศัย แหล่งงานและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

3. เป็นเมืองที่มีพื้นที่เปิดโล่ง สวนสาธารณะและแหล่งนันทนาการของชุมชนที่ดี และเพียงพอที่จะให้บริการต่อชุมชน

4. เป็นเมืองที่มีพลเมืองสามารถดำรงรักษาพื้นที่ และหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีไว้ได้ชัดเจน และเป็นชุมชนที่มีลักษณะอาคารบ้านเรือน ที่อยู่อาศัยที่มีเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมของท้องถิ่น มีความสงบร่มรื่นและความเป็นระเบียบ

5. เป็นเมืองที่มีแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง บึงและแม่น้ำ ยังคงมีศักยภาพที่สะอาด มีการดูแลและบริหารจัดการที่ดี อีกทั้งยังคงมีกิจกรรมสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับแหล่งน้ำที่ดี

6. เป็นเมืองที่มีมรดกทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย และเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ประชาชนมีโอกาสดำเนินการศึกษาและพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างกว้างขวางและเท่าเทียมกัน

7. พลเมืองมีระเบียบวินัยดี ประพฤติปฏิบัติตามกฎหมาย กติกาของสังคมและปลอดภัยจากอบายมุข

8. พลเมืองมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดี มีความมั่นคงปลอดภัย ไม่อพยพโยกย้ายไปแหล่งอื่น

9. เป็นเมืองที่พลเมืองมีงานทำ และมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพ และค่าครองชีพไม่สูงเกินไป ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

10. มีผู้บริหารและจัดการเมืองที่มีสามารถดี มุ่งปฏิบัติงานเพื่อพลเมือง ชุมชนและสังคม ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

ความเป็นเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ ควรมิชอบเขตที่กว้างขวางกว่าความหมายและองค์ประกอบ 11 ประการขององค์การอนามัยโลก และสะท้อนชีวิตความเป็นอยู่ของคนและสังคมไทย โดยเน้นคุณลักษณะและองค์ประกอบความน่าอยู่ของเมืองที่สำคัญ (วารสารสาธารณสุขศาสตร์ ปีที่ 31 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2544, หน้า 138) ดังนี้

1. ด้านสังคม เป็นเมืองที่ประชาชนได้รับการศึกษา การฝึกอบรม ข้อมูลข่าวสารอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว มีความปลอดภัยในการดำรงชีวิตและรักษาทรัพย์สิน คดีอาชญากรรม ยาเสพติดมีจำนวนน้อย ภาวการณ์ทุกระดับมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดการพัฒนาเมือง

2. ด้านเศรษฐกิจ เป็นเมืองที่มีบรรยากาศที่ดีสำหรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ค่าครองชีพไม่แพงและประชาชนมีงานทำ

3. ด้านกายภาพ เป็นเมืองที่มีระเบียบด้านการวางผังเมืองที่มีข้อกำหนดการใช้ประโยชน์อย่างชัดเจน มีการวางแผนและจัดบริการโครงสร้างพื้นฐานได้ทันต่อความต้องการของประชาชน มีระบบคมนาคมขนส่งที่สะดวกปลอดภัยและไม่สิ้นเปลือง มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ สวนสาธารณะ พื้นที่สีเขียวและที่โล่งว่างอย่างเหมาะสม

4. ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นเมืองที่สามารถควบคุมมลภาวะทางน้ำ ทางอากาศ ดินและความดังของเสียง เมืองมีจิตวิญญาณและความสุนทรีย์ที่ประชาชนมีความภูมิใจ และช่วยกันบำรุงรักษาไว้ซึ่งมรดกทางประวัติศาสตร์ ศิลปกรรมและวัฒนธรรมท้องถิ่น (Local Culture) และประชาชนมีที่อยู่อาศัยได้มาตรฐานพอเพียง และค่าใช้จ่ายไม่แพง

2.2.4 กรณีศึกษาการดำเนินโครงการเมืองน่าอยู่ในประเทศไทย

ภายใต้กรอบการดำเนินโครงการกรุงเทพฯ เมืองน่าอยู่ เมื่อปี พ.ศ.2537 โดยคณะผู้บริหารได้นำเอาแนวคิดโครงการเมืองน่าอยู่ ขององค์การอนามัยโลกมาทดลองใช้ใน 3 เขต ได้แก่ เขตยานนาวา เขตสาทร และเขตบางคอแหลม ซึ่งต่อมาได้ขยายแนวคิดโครงการเพิ่มพื้นที่ดำเนินการเป็น 11 เขต ในปี 2539 และ 50 เขต ในปี 2540 โดยคณะกรรมการบริหารโครงการกรุงเทพฯ เมืองน่าอยู่พิจารณาเห็นว่า แนวทางประเมินสถานภาพกรุงเทพฯ เมืองน่าอยู่นั้น สมควรที่จะพิจารณาจากความน่าอยู่ของแต่ละเขต จึงได้แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำคู่มือประเมินสถานภาพเขตน่าอยู่ขึ้น เพื่อพิจารณากำหนดแนวทางในการประเมินสภาพความน่าอยู่ของเมือง โดยอาศัยกรอบแนวทางเกณฑ์ชีวิตขององค์การอนามัยโลกเป็นแนวทาง โดยในการประเมินสถานภาพเขตน่าอยู่ตามเกณฑ์มาตรฐานการพิจารณาความสำเร็จของโครงการกรุงเทพฯ เมืองน่าอยู่ ในที่นี้ได้กำหนดความหมายของคำว่า “กรุงเทพฯ เมืองน่าอยู่” ไว้ว่า ความพยายามในการทำให้กรุงเทพฯ เป็นเมืองที่มีประชาชนอยู่อย่างมีความสุข มีความมั่นคง ปลอดภัยและความสะดวกสบายทั้งในด้านสภาพที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยจากมลพิษทั้งทางน้ำ อากาศ เสียง การมีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่มั่นคง เข้มแข็ง การมีงานทำและรายได้ที่เพียงพอต่อการครองชีพ สภาพสังคมที่สงบสุขรวมทั้งการมีระบบเศรษฐกิจและการเมืองที่มั่นคง โดยมีประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมและสร้างสรรค์แนวคิดใหม่ๆ โดยร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมติดตามความสำเร็จภายใต้การสนับสนุนร่วมมือ ร่วมใจอย่างจริงจัง และต่อเนื่องจากส่วนราชการและองค์กรต่างๆ และรักษาความเป็นเมืองน่าอยู่ ให้มีความยั่งยืนมั่นคงอยู่ตลอดไป โดยมาตรฐานการพิจารณาความสำเร็จของโครงการกรุงเทพฯ เมืองน่าอยู่นี้ได้ประยุกต์ตัวชี้วัดขึ้นจากเกณฑ์มาตรฐานความเป็นเมืองน่าอยู่ ขององค์การอนามัยโลกในภูมิภาคเอเชีย จำนวนทั้งสิ้น 24 ตัวชี้วัด ซึ่งจำแนกออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพทางกายและสุขภาพทางจิตของประชาชน ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการประอาชีวะและความมั่นคงด้านเศรษฐกิจของประชาชน

1. ตัวชี้วัดด้านสุขภาพทางกายภาพและสุขภาพจิตของประชาชน เครื่องมือที่ใช้หาค่าระดับในการประเมินผลความสำเร็จของการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนด้านสุขภาพทางกายและสุขภาพทางจิตของประชาชนให้เห็นชัดเป็นรูปธรรม ซึ่งประกอบด้วยตัวชี้วัดจำนวนทั้งสิ้น 8 ตัว ได้แก่

- 1.1 อัตราการตายของทารก (Infant Mortality)
- 1.2 อัตราการเจ็บป่วย (Morbidity)
- 1.3 การให้บริการด้านสุขภาพอนามัย (Health Care Delivery)
- 1.4 ความปลอดภัย (Safety / Security)
- 1.5 สุขภาพจิต (Psychological Health)

1.6 การสืบสานวัฒนธรรม (Cultural Vitality)

1.7 การให้บริการแก่สังคม (Social Support)

1.8 การมีส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่น (Political Efficacy)

2. ตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อม เครื่องมือที่ใช้หาค่าระดับในการประเมินผลความสำเร็จของการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนด้านสิ่งแวดล้อมให้เห็นชัดเป็นรูปธรรม ซึ่งประกอบด้วยตัวชี้วัดจำนวนทั้งสิ้น 9 ตัว ได้แก่

2.1 คุณภาพอากาศ (Air Quality)

2.2 คุณภาพเสียง (Noise Quality)

2.3 คุณภาพแหล่งน้ำสาธารณะ (Water Quality)

2.4 การขนส่งจราจร (Transportation)

2.5 การมีน้ำสะอาดใช้ (Water Supply)

2.6 การใช้พลังงาน (Energy Use)

2.7 การสุขาภิบาล (Sanitation)

2.8 การบำบัดน้ำเสีย ของเสียและสิ่งปฏิกูล (Waste Disposal)

2.9 สวนสาธารณะและที่โล่งแจ้ง (Open Space)

3. ตัวชี้วัดด้านการประกอบอาชีพและความมั่นคงด้านเศรษฐกิจของประชาชน เครื่องมือที่ใช้หาค่าระดับในการประเมินผลความสำเร็จของการพัฒนาความเป็นอยู่ด้านการประกอบอาชีพและฐานะความเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งประกอบด้วยตัวชี้วัดทั้งสิ้น 7 ตัว ได้แก่

3.1 การมีงานทำ (Employment)

3.2 สภาพการทำงาน (Working Condition)

3.3 การใช้แรงงานเด็ก (Exploitation)

3.4 ความสามารถในการบรรลุถึงความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต
(Ability to Meet Basic Needs)

3.5 การกระจายรายได้ (Income Distribution)

3.6 ที่อยู่อาศัย (Shelter)

3.7 การศึกษา (Education)

ตัวชี้วัดการประกวดเทศบาลเมืองน่าอยู่ ปี 2545 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, กันยายน 2546, หน้า 3 - 4) ภายใต้การดำเนินงานของสมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย ได้ดำเนินโครงการประกวดเทศบาลเมืองน่าอยู่ ปี 2545 มีเป้าหมายครอบคลุมเทศบาลทั่วประเทศ 1,129 แห่ง และเมืองพัทยา โดยมีการประเมินการประกวดด้วยการคัดเลือกพิจารณาจากการลงตรวจพื้นที่จริงของเทศบาลจากเอกสาร ผลงานของเทศบาล จากการนำเสนอของผู้แทนและอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการเห็นควร พร้อมทั้งกำหนดเกณฑ์การพิจารณาผลงานที่เข้าประกวดไว้ 10 ด้าน 22 ตัวชี้วัด ได้แก่

1. ด้านการบริหารจัดการเมืองที่ดี มี 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ การจัดให้มีระบบสารสนเทศท้องถิ่น การจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาเมืองและชุมชนน่าอยู่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท้องถิ่น ภาคเอกชนมีการเสริมสร้างระบบบริหารจัดการที่ดี มีความโปร่งใส
2. ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มี 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ การปลูกฝังพฤติกรรมคนในท้องถิ่นให้มีจิตสำนึกอนุรักษ์สภาพแวดล้อม การจัดการให้มีองค์ประกอบพื้นฐานทางด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน
3. ด้านบริหารโครงสร้างพื้นฐาน การวางผังเมือง การคมนาคมและการพักผ่อนหย่อนใจ มี 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ มีรูปแบบการวางผังเทศบาลที่ชัดเจน มีระบบบริการสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ครอบคลุม ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการอย่างทั่วถึง มีพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจสวนสาธารณะหรือสวนสุขภาพ
4. ด้านการบริการสาธารณสุขและสุขภาพอนามัย มี 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ จัดให้มีหน่วยบริการด้านสุขภาพเบื้องต้น ทั้งด้านส่งเสริมป้องกัน รักษาฟื้นฟู ครอบคลุมประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบ มีระบบประกันสุขภาพโดยให้ประชาชนเข้าถึงบริการของรัฐได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม
5. ด้านเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมและการศึกษา มี 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ ท้องถิ่นให้การสนับสนุน การรวมกลุ่มของชุมชน มีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในการมีส่วนร่วมอนุรักษ์และฟื้นฟู มรดกทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น และส่งเสริมการจัดกิจกรรมศาสนา สังคม วัฒนธรรม ประเพณี นันทนาการ
6. ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มี 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ มีการส่งเสริมการค้าขายในชุมชน เช่น หนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล เพื่อเป็นการกระจายรายได้ โดยท้องถิ่นให้ความช่วยเหลือในด้านการพัฒนาคุณภาพ มีการณรงค์ให้คนในท้องถิ่นปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อให้เกิดความมีวินัยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

7. ด้านสังคมการพึ่งพาตนเองของท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่น มี 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ สนับสนุนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาชีพ การรวมกลุ่มอาชีพ เช่น การปลูกผักปลอดสารพิษ การทำปลาตะเพียน สนับสนุนการพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพโดยใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น การนวดประคบสมุนไพร

8. ด้านความต่อเนื่องและขยายผลการดำเนินงานในอนาคต มี 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ มีการกำหนดโครงการไว้ในแผนพัฒนาเทศบาลชัดเจน ต่อเนื่องและมีการกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาเทศบาลในทุกๆ ด้าน มีกระบวนการติดตามประเมินผลกิจกรรมที่ดำเนินการอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง

9. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคประชาชนในการดำเนินการ มี 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ ได้รับความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนในพื้นที่ในทุกกิจกรรมที่เทศบาลขอความร่วมมือ เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินโครงการในทุกๆ ด้าน โดยการให้ประชาชนร่วมคิด ร่วมทำ

10. ด้านอื่นๆ ที่เป็นจุดเด่นของเมือง โดยแต่ละด้านจะมีน้ำหนักคะแนนเต็มต่างกัน ไป ค่าคะแนนจะพิจารณาจากผลงานโครงการกิจกรรมของเทศบาลที่แสดงถึงวิวิธการพัฒนาไปสู่ความเป็นเมืองน่าอยู่เป็นสำคัญ

ลักษณะพื้นฐานของความเป็นเมืองน่าอยู่(รัชทิน ศยามานนท์ : เมืองน่าอยู่ รายงานการสัมมนาการสนับสนุนองค์กรปกครองท้องถิ่นในการบริหารจัดการน้ำเสีย ขยะมูลฝอยและการเพิ่มพื้นที่สีเขียว.หน้า 19-2 – 19-3) น่าจะคล้ายกับระดับสากลทั่วโลกที่ได้มีการรับรองแผนปฏิบัติการ 21 เมื่อ 14 มิถุนายน 2535 ณ กรุงริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้วิเคราะห์และตั้งเป้าหมายของคำว่าบ้านเมืองน่าอยู่ไว้เป็นหลักสำคัญ 15 ประการ ดังนี้

ด้านกายภาพ

1. เป็นเมืองที่มีระเบียบ มีระบบผังเมืองและการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ชัดเจน ไม่ก่อให้เกิดมลพิษและความเดือดร้อนแก่ชุมชน ปลอดภัยจากอุทกภัยและภัยพิบัติต่างๆ

2. เป็นเมืองที่มีการจัดการสาธารณสุขการและระบบคมนาคมขนส่งสาธารณะครบถ้วนสมบูรณ์ สอดคล้องกับระบบผังเมืองและมีประสิทธิภาพทันสมัย ประหยัดต่อประเทศชาติในภาพรวม

3. ในแต่ละชุมชนทุกขนาดควรมีถนนขนาดเล็กที่ร่มรื่น มีทางเดินเท้า ทางจักรยาน ต่อเนื่องครบวงจร ไปถึงทุกที่สำคัญของเมือง มีต้นไม้และไฟฟ้าสาธารณะยามค่ำคืน และลดความต้องการในการใช้ยานพาหนะที่มีความเร็วสูง

4. มีศูนย์บริการประชาชนต่างๆ อยู่ในเมือง โดยมีศูนย์รวมของกิจกรรมเมือง ที่ดึงดูดความสนใจของประชาชน มาใช้ร่วมกันเป็นสังคมเมือง เช่น ศูนย์แสดงสินค้าหนึ่งผลิตภัณฑ์ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ห้างสมุด พิพิธภัณฑ์ ศูนย์วัฒนธรรม สนามกีฬา ลานออกกำลังกาย ศาลาประชาคม และ อยู่ในบรรยากาศที่ร่มรื่น

5. การพัฒนาของเมืองในทุกด้าน รวมทั้งการพัฒนาของภาคเอกชนต้องเริ่มจาก กระบวนการชี้แนะ และออกแบบวางผังของรัฐ โดยความเห็นชอบของประชาชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบ

6. การพัฒนาและการก่อสร้างต่างๆ ควรคำนึงถึงวัสดุและรูปแบบสถาปัตยกรรมที่ แสดงถึงเอกลักษณ์และความต่อเนื่องของประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมท้องถิ่นมีความเหมาะสมต่อ สภาพอากาศและเป็นรูปแบบเพื่อส่งเสริมการพัฒนาสำหรับทุกฝ่ายในท้องถิ่น

7. เป็นเมืองที่มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ สวนสาธารณะ พื้นที่สีเขียวอย่างเพียงพอ อยู่ใกล้แหล่งที่พักอาศัยและมีการจัดภูมิทัศน์เมืองอย่างสวยงาม

ด้านเศรษฐกิจ

8. เป็นเมืองที่มีบรรยากาศที่ดีสำหรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ประชาชนมีงานทำที่ หลากหลายประเภทตามความถนัดของชุมชน มีรายได้เพียงพอ มีคุณภาพชีวิตที่ดี

ด้านสังคม

9. เป็นเมืองที่มีพลเมืองมีระเบียบวินัยประพฤติตนตามกฎหมาย มีความปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สิน มีสุขภาพดีทั้งกายและใจ และมีความสนใจที่จะร่วมมือร่วมใจ เพื่อ สาธารณประโยชน์ของชุมชน

10. เป็นเมืองที่ประชาชนมีโอกาสได้รับการศึกษาและพัฒนาศักยภาพของตนเอง อย่างกว้างขวางและเท่าเทียมกัน เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างทันสมัยของสังคมโลกยุคโลกาภิวัตน์

ด้านสิ่งแวดล้อม

11. เป็นเมืองที่สามารถดำรงรักษาพื้นที่ประวัติศาสตร์ มีเอกลักษณ์ทางด้าน สถาปัตยกรรมท้องถิ่น มีความร่มรื่นเป็นระเบียบและสามารถสร้างรายได้อย่างยิ่งยืนจากการ ท่องเที่ยว

12. เป็นเมืองที่มีมรดกทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย มีเอกลักษณ์เฉพาะ เป็นความ ภาคภูมิใจของชุมชนและดึงดูดนักท่องเที่ยวจากต่างถิ่น

13. เป็นเมืองที่มีผู้บริหารจัดการเมืองที่มีความสามารถ มุ่งปฏิบัติงานเพื่อประชาชน และสังคมอย่างถูกต้องยุติธรรม

14. เป็นเมืองที่มีพลเมืองสามารถรับรู้ข่าวสารได้อย่างกว้างขวาง รวดเร็วถูกต้อง และมีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้

15. เป็นเมืองที่พยายามจัดการอนุรักษ์แหล่งธรรมชาติต่างๆ มีการจัดการใช้ทรัพยากรต่างๆ มีการจัดการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ปราศจากปัญหาขาดน้ำในฤดูแล้ง มีการจัดการน้ำเสียและขยะมูลฝอยอย่างเหมาะสม และมีการใช้พลังงานต่างๆ อย่างประหยัด

โครงการเมืองนำอยู่ในประเทศไทย

การพัฒนาเมืองนำอยู่ในประเทศไทยได้ริเริ่มขึ้นเป็นครั้งแรกภายใต้กรอบทางด้านสาธารณสุข ตามแนวทางขององค์การอนามัยโลก ตั้งแต่พ.ศ. 2537 มีชุมชนเมืองขนาดต่างๆ กัน 5 เมือง ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นครราชสีมา พะเยา ยะลาและพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี เป็นเมืองนำร่อง โดยกำหนดแนวทางให้ผู้บริหารองค์กรท้องถิ่น สร้างเครือข่ายการพัฒนาร่วมกับชุมชนภายในท้องถิ่นนั้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเมืองแห่งชาติ. 2543:5-9) ซึ่งในทางปฏิบัติแต่ละเมืองได้ใช้วิธีการที่เป็นของตนเอง และมีความแตกต่างกันไป เช่น เมืองบางแห่งใช้ความเป็นผู้นำของผู้บริหารและความเข้มแข็งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกระตุ้นภาคีอื่นๆ บางแห่งพยายามสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเป็นรากฐานเพื่อให้มีความเป็นปึกแผ่นมั่นคง สามารถพัฒนาชุมชนของตนเองได้อย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานอื่นๆ ได้เริ่มดำเนินงานพัฒนาเมืองนำอยู่อย่างยั่งยืน ตามขอบเขตหรือวัตถุประสงค์ที่หน่วยงานนั้นๆ รับผิดชอบ ตั้งแต่ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) เป็นต้นมา เช่น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น กรุงเทพมหานคร การเคหะแห่งชาติ สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย สำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม และกลุ่มทำงานจัดทำแนวทางการพัฒนาเมืองนำอยู่อย่างยั่งยืน สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เป็นต้น

แผนการดำเนินงานและการสนับสนุนของกระทรวงสาธารณสุขในการดำเนินโครงการเมืองนำอยู่

1. นำหลักการแนวคิดและวิธีดำเนินโครงการเมืองนำอยู่ ดำเนินการในพื้นที่ 5 แห่ง คือ กรุงเทพมหานคร เทศบาลนครนครราชสีมา เทศบาลนครยะลา เทศบาลเมืองพะเยาและเทศบาลเมืองพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

2. นำหลักการ แนวคิดและวิธีดำเนินโครงการเมืองนำอยู่ มาประยุกต์ใช้ในแผนพัฒนาการสาธารณสุข ฉบับที่ 8 สาขาการส่งเสริมสุขภาพ ควบคุมและป้องกันโรค

แผนงานอนามัยสิ่งแวดล้อมและอาชีวอนามัย ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อ

1. ประชาชนดำรงชีวิตและประกอบอาชีพในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการมีสุขภาพดี
2. ให้เกิดความร่วมมือในการบริหารจัดการ เพื่อแก้ไขปัญหาอนามัยสิ่งแวดล้อมและอาชีวอนามัย
3. ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายเมืองน่าอยู่ (Networking)
4. สนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ 4 กลุ่ม (Setting) คือ
 - 1). บ้านและบริเวณที่อยู่อาศัย
 - 2). สถานประกอบการตามพ.ร.บ.สาธารณสุข (โรงงาน ตลาด ที่จำหน่ายอาหาร แผงลอย)
 - 3). สถานบริการสาธารณะ (โรงเรียน โรงพยาบาล)
 - 4). สถานที่สาธารณะ (ถนน ทางเดินเท้า สวนสาธารณะและแหล่งท่องเที่ยว)

ตัวอย่างโครงการเมืองน่าอยู่ของกรุงเทพมหานคร

จากกิจกรรมดำเนินโครงการเมืองน่าอยู่ของเขตสาทร จะเห็นได้ว่าได้มีการพัฒนาเมืองในมิติใหม่โดยการพยายามให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาทุกด้าน เพื่อระดมความคิดเห็น รวมทั้งร่วมดำเนินการจัดระบบการแก้ไขปัญหาตามสภาพของถนนในลักษณะที่เรียกว่า “แนวทางประชามเมือง” นั้น เป็นการพัฒนาเพื่อให้ประชาชนทุกคนเกิดจิตสำนึกและยอมรับว่าเป็นภาระหน้าที่ของทุกคนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร จะต้องรับผิดชอบร่วมกันในการแก้ปัญหาต่างๆ ของกรุงเทพมหานคร ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งกำลังจะเข้าขั้นวิกฤต สำนักงานเขตสาทรเป็นแกนหลักในการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนกลุ่มบุคคลต่างๆ เพื่อร่วมกันพัฒนาและแก้ไขปัญหาของเขตสาทร โดยการยึดหลัก “การมีส่วนร่วมของประชาชน” เป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนา

โครงการที่เกิดขึ้นหลายโครงการจากความร่วมมือนี้ มีเป้าหมายวัตถุประสงค์เดียวกัน คือ จะทำอย่างไรให้เขตสาทรเป็นเมืองน่าอยู่ ซึ่งมีตัวอย่างดังต่อไปนี้ โครงการสวนสวยในป่าช้า โครงการถนนสาทรปลอดฝุ่น โครงการถนนสาทรในฝัน โครงการลานคนเมือง ซึ่งประกอบด้วยลานคนเมือง สวนสุขภาพสมาคมदैจิ๋วแห่งประเทศไทย ลานคนเมืองดนตรีเพื่อประชาชน และลานคนเมืองสภากาแฟ โครงการปลูกต้นไม้เลียบคลองช่องนนทรี การพัฒนาถนน ตรอก ซอยต่างๆ การป้องกันและแก้ไขปัญหาทั่วพื้นที่เขต การปรับปรุงชุมชนวรรคต้น ตลอดจนการฝึกอบรม

ประชาชนทั้งเด็กและเยาวชนในชุมชน เพื่อให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพของประเทศต่อไป (สำนักงานเขตสาทร.2540)

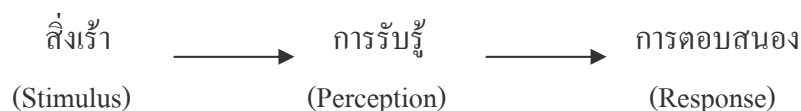
สรุปแล้วการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่เป็นนโยบายที่สำคัญโดยมีเป้าหมายมุ่งเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนภายใต้การพัฒนาที่มุ่งเน้นการสร้างสภาวะแวดล้อมที่น่าอยู่ ยกระดับคุณภาพชีวิตและวิถีความเป็นอยู่ เป็นเมืองและชุมชนที่คนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ปลอดภัย มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืน โดยมีคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและคำนึงถึงความต้องการของคนในชุมชนเป็นสำคัญ สำหรับเกณฑ์วัดความเป็นเมืองน่าอยู่นั้นก็ได้มีหลายองค์กรได้จัดทำดัชนีวัดเมืองน่าอยู่ไว้ เช่น องค์การอนามัยโลก กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย หรือแม้แต่องค์กรภาคประชาชน เป็นต้น

2.3 ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้

ลักขณา ศรีวัฒน์(2544:48) กล่าวว่า การรับรู้ หมายถึง การเกิดอาการสัมผัสอย่างมีความหมายและเป็นกระบวนการแปลหรือตีความจากประสบการณ์เดิม

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ (2544:48) การรับรู้เป็นกระบวนการซึ่งบุคคลจัดระเบียบและตีความรู้สึกประทับใจของตนเอง เพื่อให้ความหมายเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2534:129) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการรับรู้ว่า การรับรู้เกิดจากความรูสึกจากการสัมผัส โดยอาศัยอวัยวะรับสัมผัสและแปลความหมายของความรู้สึกจากการสัมผัสนั้น ดังนั้น การรับรู้จึงควรเป็นกระบวนการที่เกิดแทรกอยู่ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองต่อสิ่งเร้า ดังนี้

ธงชัย สันติวงษ์ และชัยยศ สันติวงษ์ (2535:69) สรุปความหมายของการรับรู้ได้ว่า การที่บุคคลได้รับตัวกระตุ้นเข้าทางประสาทรับรู้ทั้ง 5 คือ การมองด้วยตา การได้ยินด้วยหู การรับรู้รสด้วยลิ้น การรับรู้กลิ่นด้วยจมูกและการสัมผัสโดยผิวหนัง เป็นสิ่งที่แสดงข้อเท็จจริงแล้วถ้า

หากได้มีการจัดระเบียบและตีความข้อเท็จจริงที่ได้รับมา โดยอาศัยกลไกทางชีวภาพ ประสบการณ์ในอดีต ค่านิยมและทัศนคติของบุคคลแล้ว โดยเรียกว่าเป็นความเข้าใจจากการรับรู้

รังรี นพเกตุ (2540:1-2) ได้ให้ความหมายของการรับรู้ไว้ว่าคือ กระบวนการที่สมองตีความข้อมูลต่างๆ ที่อยู่รอบตัว ซึ่งการรับรู้เกิดจากการกระตุ้นของอวัยวะรับความรู้สึก ซึ่งมีอยู่ 5 ชนิด คือ ตา หู จมูก ลิ้นและผิวหนัง การรู้สึกเป็นขบวนการแรกหรือเป็นพื้นฐานก่อนที่จะเกิดการรับรู้ขึ้น การรับรู้การรู้สึกจึงไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของการเรียนรู้ ประสบการณ์ แรงจูงใจและอารมณ์ แต่การรับรู้เป็นกระบวนการขั้นต่อไป คือ ตีความสิ่งที่ได้จากการรู้สึกออกมาให้มีความหมายว่าสิ่งที่มองเห็นคืออะไร เสียงที่ได้ยินคืออะไร อะไร การรับรู้จึงมีเรื่องจิตวิทยา คือ การเรียนรู้ ประสบการณ์ แรงจูงใจและอารมณ์ เข้ามามีบทบาทอยู่ด้วยซึ่งสามารถเขียนเป็นแผนภูมิได้ ดังภาพ

รูปที่ 2-2 แสดงกระบวนการในการรับรู้

ที่มา : รังรี , 2540 : 2

จากภาพ แสดงกระบวนการในการรับรู้สามารถอธิบายได้ว่า การศึกษาการรู้สึก คือ การศึกษาขั้นที่ (1) และขั้นที่ (2) ในแผนภูมิ คือ การศึกษาเรื่องของพลังงานกระตุ้น ได้แก่ โครงสร้างของตา หู จมูก ลิ้นและผิวหนัง ศึกษากระบวนการประสาทจากอวัยวะรับความรู้สึกขึ้นสู่สมอง ส่วนการศึกษาการรับรู้ คือ การศึกษาขั้นที่ (1) ขั้นที่ (2) และขั้นที่ (3) ในแผนภาพ นั่นคือ ศึกษาขบวนการรู้สึกและการตีความสิ่งที่ได้จากการรู้สึก การตีความสิ่งที่ได้จากการรู้สึกไม่ได้เกิดขึ้นอย่าง

ตรงไปตรงมา หรือมีลักษณะเหมือนตัวกระตุ้นทุกประการเช่นเดียวกับการลอกเลียนแบบ มีการลง
การบิดเบือน และการผิดพลาด

กรองแก้ว อยู่สุข (2541:47) ได้ให้ความหมาย การรับรู้ว่าเป็นกระบวนการที่แต่ละคน
รวบรวมจัดและทำความเข้าใจต่อสิ่งที่เขามองเห็นหรือได้ยินหรือรู้สึก

จากความหมายของการรับรู้ที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การรับรู้ หมายถึง กระบวนการที่
สมองตีความ มีการรวบรวม จัดระเบียบข้อมูลต่างๆ ซึ่งการแปลความหมายขึ้นอยู่กับทัศนคติ ความ
สนใจ สิ่งจูงใจ ประสบการณ์ในอดีตของแต่ละบุคคล และบุคคลจะเลือกรับรู้สิ่งเร้าที่แตกต่างกัน
ออกไป

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้

สถิต วงศ์สวรรค์ (2525) ได้อธิบายถึงปัจจัยที่กำหนดการรับรู้ไว้หลายประการ สรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะของผู้รับรู้ โดยแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านกายภาพ และด้านจิตวิทยา

1.1 ด้านกายภาพ หมายถึง อวัยวะรับสัมผัส เช่น ตา จมูก และอวัยวะรับสัมผัสอื่นๆ
ปกติหรือไม่มีความรู้สึกรับสัมผัสดีเพียงใด

1.2 ด้านจิตวิทยา หมายถึง ความรู้เดิม ความต้องการ ความปรารถนา หรือแรงขับ
ภาวะของอารมณ์ เจตคติ อิทธิพลของสังคม ความตั้งใจที่จะรับรู้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน คุณค่า
ความสนใจชั่วขณะ ความสนใจที่คิดเป็นนิสัย

2. ลักษณะของสิ่งเร้า

2.1 สิ่งเร้าภายนอกที่ดึงดูดความสนใจและความตั้งใจ เช่น ขนาดความเข้มหรือ
ความหนักเบาของสิ่งเร้า การเปลี่ยนแปลงหรือความเคลื่อนไหวของสิ่งเร้า การกระทำซ้ำๆ ของสิ่ง
เร้า ความกว้าง ความแปลกใหม่ ระยะทาง เป็นต้น

2.2 การจัดหมวดหมู่ของวัตถุที่เป็นสิ่งเร้า

2.3 การรับรู้เกี่ยวกับระยะทาง หรือ ความลึก

สุพิร์ ลิมไทย (2541:73-74) ได้กล่าวว่า สาเหตุที่ทำให้บุคคลมีการรับรู้ที่แตกต่างกันนั้นเกิด
จาก

1. ผู้รับรู้ (The Perceiver) เมื่อบุคคลมองเป้าหมายและพยายามที่จะตีความ หมายถึง สิ่งที่เขา
มองว่าคืออะไร การตีความจะได้รับอิทธิพลจากลักษณะส่วนตัวของผู้ที่รับรู้สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการ
รับรู้ได้แก่ ทัศนคติ ความสนใจ ประสบการณ์ในอดีต และความคาดหวัง

2. เป้าหมาย (The Target) เป็นเป้าหมาย คือ สิ่งที่ถูกสังเกตว่าเป็นที่ยอมรับและรับรู้ลักษณะ
ของเป้าหมาย ประกอบด้วย ความใหม่ (Novelty) การเคลื่อนไหว (Motion) น้ำเสียง (Sounds) ขนาด

(Size) ภูมิหลัง (Background) และความใกล้ชิด (Proximity) ซึ่งสามารถสร้างภาพของเป้าหมายกับภูมิหลังที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ มีแนวโน้มที่จะทำให้เกิดการจัดหมวดหมู่ของสิ่งที่ใกล้เคียงกันและคล้ายกันเข้าด้วยกัน

3. สถานการณ์ (The Situation) เป็นสิ่งที่เรามองเห็นหรือเหตุการณ์รอบๆ สภาพแวดล้อมที่อยู่ภายนอกซึ่งมีอิทธิพลต่อการรับรู้

จากปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปสาเหตุที่ทำให้เกิดการรับรู้ได้ 3 ประการ ดังนี้

1. ลักษณะของผู้รับรู้ ได้แก่ การรับรู้ของบุคคลซึ่งรับรู้ทางอวัยวะรับสัมผัส เช่น ตา หู จมูก และอวัยวะรับสัมผัสอื่นๆ รวมถึงการที่บุคคลมีความสนใจ ทักษะ อารมณ์ แรงจูงใจ ประสบการณ์ ความต้องการ แรงปรารถนา และความคาดหวังที่แตกต่างกันจะทำให้บุคคลมีการตีความสิ่งต่างๆ หรือเป้าหมายแตกต่างกันออกไป

2. ลักษณะของสิ่งเร้า ได้แก่ สิ่งเร้าภายนอกที่สามารถมีอิทธิพลต่อการรับรู้ได้ เช่น การเคลื่อนไหว ความใกล้เคียง ภูมิหลัง ขนาด ความเคลื่อนไหวของสิ่งเร้า

3. สถานการณ์ หมายถึง สภาพแวดล้อม หรือเหตุการณ์ภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปการรับรู้ได้ว่า เป็นกระบวนการที่บุคคลได้รับข้อมูล หรือรู้สึกรับรู้จากสภาพแวดล้อม โดยผ่านประสาททั้ง 5 คือ การมองโดยตา การได้ยินด้วยหู การรับรู้รสด้วยลิ้น การรับรู้กลิ่นด้วยจมูก และการสัมผัสโดยผิวหนัง และแปรข้อมูลที่ได้รับนั้นออกมา และการรับรู้ของบุคคลนั้นไม่จำเป็นที่จะต้องสอดคล้องกับความเป็นจริง นอกจากนี้บุคคลแต่ละคนรับข้อมูลจากสภาพแวดล้อมเดียวกัน ก็ไม่จำเป็นที่จะมีการรับรู้เหมือนกัน ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ได้แก่ ผู้รับ ลักษณะของตัวรับ สิ่งแวดล้อม และเป้าหมาย

2.4 แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการพัฒนา

สัญญา สัญญาวิวัฒน์(2523:5) กล่าวว่า การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทาง(Directed Change) หรือการเปลี่ยนแปลงที่ได้วางแผนไว้แน่นอนล่วงหน้า(Planned Change) ซึ่งทิศทางที่กำหนดขึ้นย่อมจะต้องเป็นของดีสำหรับกลุ่มหรือชุมชนที่สร้างขึ้น การพัฒนาจึงอาจเรียกได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่พึงปรารถนา ดังนั้น การพัฒนาเป็นสิ่งที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลง แต่ก็รู้ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงล้วนๆ การเปลี่ยนแปลงที่เข้าข่ายของการพัฒนานั้นจะต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงโดยมีเป้าหมายที่แน่นอน นั่นคือ ไม่ได้เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ

แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยกำหนดทิศทางของการเปลี่ยนแปลงไว้แน่นอน สรุปแล้วการพัฒนาทุกชนิดจะเป็นการเปลี่ยนแปลง แต่การเปลี่ยนแปลงไม่ทุกชนิดที่จะเป็นการพัฒนาได้

นอกจากนี้ สัญญา สัญญาวิวัฒน์ ยังได้กล่าวถึงลักษณะของการพัฒนาชุมชนไว้ ดังนี้

1. การพัฒนาชุมชนเป็นการเปลี่ยนแปลงที่จงใจ หรือตั้งใจก่อให้เกิดขึ้น กล่าวคือ การพัฒนาชุมชนมิได้เป็นการเปลี่ยนแปลงชุมชนที่เกิดขึ้นมาโดยธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่มนุษย์ก่อขึ้น
2. การพัฒนาชุมชนเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีเป้าหมายมีทิศทาง กล่าวคือ การพัฒนาชุมชนจะต้องระบุเป้าหมายเอาไว้
3. การพัฒนาชุมชนเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีแผนการหรือโครงการ
4. การพัฒนาชุมชนเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีสมาชิกของชุมชนเข้าร่วม เป็นงานที่มีประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ที่เป็นดังนี้ก็ด้วยเหตุผลอย่างน้อยสองประการ คือ เมื่อการพัฒนาชุมชนเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ประชาชนจงใจก่อให้เกิดขึ้น ก็จำเป็นที่ประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงนี้ และเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงชุมชนก็ย่อมจะต้องเกี่ยวข้องกับประชาชน เพราะประชาชนเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของชุมชน ในแง่การเข้าร่วมของประชาชนมีลักษณะเป็นการรับ (Passive) มากกว่าที่จะเป็นฝ่ายดำเนินการ (Active)
5. การพัฒนาชุมชนเป็นการเปลี่ยนแปลงชุมชนที่มีการควบคุมการเปลี่ยนแปลง จะต้องมีการควบคุมการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ทั้งในระยะเวลาและด้านประเภทของการเปลี่ยนแปลงตามแผน หรือโครงการที่กำหนดไว้ ควบคุมการเปลี่ยนแปลงให้ดำเนินไปอย่างได้ดุลระหว่างด้านต่างๆ เช่น ด้านที่เป็นวัตถุและด้านที่ไม่ใช่วัตถุ (Material and Non-Material Culture) เพื่อป้องกันมิให้เกิดความล่าช้าทางวัฒนธรรม (Cultural Lag) และเพื่อให้ชุมชนสามารถดำรงความมั่นคง (Stability) ไว้

การพัฒนาจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น และการเปลี่ยนแปลงนั้นจะต้องเป็นไปในทางที่ดี หรือดีกว่าสภาพที่เป็นอยู่ เมื่อวิเคราะห์แล้วการพัฒนามีความหมาย 3 แนวทาง คือ

1. ในแง่ของความก้าวหน้า
2. ในแง่ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนเพื่อให้เกิดความเจริญ
3. ในแง่ของวิธีการในการดำเนินการพัฒนา

ทวี ทิมขำ (2528:4) ได้สรุปลักษณะของการพัฒนาชุมชนไว้ว่ามีลักษณะสำคัญ 7 ประการด้วยกัน คือ

1. การพัฒนาชุมชน คือ ความพยายามที่จะยกมาตรฐานการครองชีพของประชาชนภายในกลุ่มให้ดีขึ้น เป็นการทำให้คนที่อยู่ในชุมชนนั้นมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือ

จากประชาชนเข้ามามีความคิดเห็น และดำเนินการพัฒนาด้วยตนเองบนพื้นฐานของความสมัครใจ และมีความรับผิดชอบที่จะช่วยตนเอง

2. การพัฒนาชุมชน คือ การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม หรือลักษณะทางกายภาพ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชนให้ดีขึ้น

3. การดำเนินงานจะต้องสนองตอบต่อความต้องการของประชาชน กิจกรรมที่จะนำไปส่งเสริมให้ประชาชนปฏิบัติจะต้องเป็นกิจกรรมที่ประชาชนส่วนใหญ่มีความต้องการอยู่แล้ว หรือเป็นกิจกรรมที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชน และพยายามกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความรู้สึกรับรู้ถึงความจำเป็นนั้นได้

4. การพัฒนาชุมชนต้องใช้หลักการ ชั่วๆ เร่งเร็ว ส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนเกิดความคิดริเริ่ม ตลอดจนการดำเนินการไปตามโครงการพัฒนานั้นๆ

5. รัฐบาลหรือหน่วยงานอื่นที่จะให้ความช่วยเหลือ จะต้องพิจารณาให้ความช่วยเหลือเฉพาะสิ่งที่เกินความสามารถที่ชุมชนหรือราษฎรจัดหามาได้เอง เช่น ความรู้ทางวิชาการ วัสดุ เงิน (Cash) เท่าที่จำเป็น

6. การพัฒนาชุมชนจะต้องมีผู้นำการเปลี่ยนแปลง ทำหน้าที่เป็นกระตุ้นให้ประชาชนมีความคิดริเริ่มในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

7. จะต้องมีความร่วมมือกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกสาขา โดยมุ่งพัฒนาในทุกๆ ด้าน (Holistic Approach)

โดยเป้าหมายของการพัฒนาชุมชนก็เพื่อ

1. เร่งการเพิ่มผลผลิตและเพิ่มรายได้ต่อครอบครัวในด้านเกษตรและอุตสาหกรรม เป็นการสร้างความเสมอภาคในเรื่องการกระจายรายได้

2. ปรับปรุงส่งเสริมการสร้างงานในชนบท เพื่อที่จะได้มีการใช้แรงงานให้เต็มที่ แก้ไขปัญหาคนว่างงาน

3. ปรับปรุงส่งเสริมการอนามัยและการสุขาภิบาล

4. ส่งเสริมการศึกษาและอบรมเยาวชน

5. ส่งเสริมขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมของหมู่บ้าน

6. ส่งเสริมการปกครองของท้องถิ่น

7. ควบคุมทรัพยากรธรรมชาติ และการจัดสรรให้เป็นระเบียบโดยความยุติธรรม

ที่สุด

8. สร้างโอกาสให้ประชาชนได้รับความช่วยเหลือในเรื่องของอำนาจการต่อรอง สินเชื่อ การชลประทานรวมทั้งเทคโนโลยีและบริการต่างๆ ที่รัฐพึงให้แก่ประชาชนทุกด้าน

สุเทพ เชาวลิศ (2524:16) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาชุมชน ว่า คือ การพัฒนาความรู้ความสามารถของประชาชนในชุมชนเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการช่วยเหลือตนเอง เพื่อนบ้านและชุมชนให้มีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยการร่วมมือระหว่างประชาชนกับรัฐบาล การพัฒนาชุมชนเป็นวิธีการที่นำเอาบริการของรัฐเข้ากับความต้องการของประชาชน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต (Quality of Life) ของประชาชนให้ดีขึ้น ถือเป็นขบวนการที่มุ่งส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้นโดยความร่วมมือของประชาชนและควรจะเป็นความคิดริเริ่มของประชาชนเองด้วย แต่ถ้าหากประชาชนไม่รู้จักรักคิดริเริ่มก็ให้ใช้เทคนิคกระตุ้นให้เกิดความคิดริเริ่มขึ้นเพื่อให้กระบวนการนี้ได้รับการตอบสนองจากประชาชนด้วยความกระตือรือร้นอย่างจริงจัง นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงเป้าหมายของการพัฒนาชุมชน ไว้ด้วยว่า

1. มุ่งที่จะเปลี่ยนทัศนคติของประชาชนจากสภาพหรือสถานการณ์อันเก่าแก่ให้หันมาสนใจและทำความเข้าใจกับสถานการณ์ในปัจจุบัน เพื่อจะได้เป็นผู้ที่ทันต่อเหตุการณ์และมีความคิดก้าวหน้าต่อไป
2. มุ่งที่จะให้ประชาชนมีความสำนึกในการที่ตนเองเป็นสมาชิกของชุมชน รู้จักร่วมแรงร่วมใจกันแก้ปัญหาและความเป็นอยู่ของชุมชน เพื่อความเจริญของตนเองและชุมชน
3. มุ่งทำให้ประชาชนมีความรับผิดชอบ รู้จักรับผิดชอบในการทำกิจกรรมดำเนินงานรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อชุมชนและต่อประเทศชาติในที่สุด
4. มุ่งทำให้ประชาชนรู้จักช่วยตนเอง มีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหของชุมชน มีความริเริ่มและปรับปรุงความเป็นอยู่ของตนเองให้ดีขึ้น ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

และ วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2532:14) ได้นิยามคำว่า การพัฒนา นั้นคือ การพัฒนาคนและการพัฒนาสิ่งแวดล้อม การพัฒนาคนให้มีทั้งคุณภาพและคุณธรรมในทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เป็นเป้าหมายหรือจุดหมายปลายทางสูงสุดของการพัฒนา การจะพัฒนาคนให้มีคุณภาพนั้นมีพื้นฐานมาจากการพัฒนาทางวัตถุ ส่วนการพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนั้นมีพื้นฐานทางจิตใจให้แก่ประชาชนในชุมชน โดยการพัฒนาให้คนมีคุณภาพและคุณธรรมนั้นจะต้องทำครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เช่น ในด้านเศรษฐกิจเป็นคนที่มีประสิทธิภาพในการทำงาน มีรายได้เพิ่มขึ้น ประกอบการค้าขาย ไม่เอารัดเอาเปรียบหรือไม่กระทำการใดๆ ที่จะแสวงหาผลกำไรโดยทุจริต ในด้านสังคมเป็นคนที่มีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารี เสียสละผลประโยชน์หรือความสุขเพื่อส่วนรวม ประกอบอาชีพด้วยความขยันหมั่นเพียร อดทน ซื่อสัตย์ มีศีลธรรม ส่วนในด้านการเมืองเป็นคนที่มีจิตสำนึกที่ดี และมีความรับผิดชอบต่อตนเอง

สำหรับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชนซึ่งถือเป็นเป้าหมายของการพัฒนาชุมชนเช่นกัน โดยเป็นเป้าหมายรองที่ใช้เป็นสื่อนำไปสู่การพัฒนาคน การพัฒนาสิ่งแวดล้อมอาจแสดงออกโดยผ่านกิจกรรมพัฒนาชนบทต่างๆ ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาวัตถุและจิตใจของประชาชนในชุมชน สาเหตุที่ต้องพัฒนาสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการพัฒนาคนก็เพราะว่าการพัฒนาคนแต่เพียงอย่างเดียวเป็นสิ่งที่ยากลำบากและต้องใช้เวลามาก ประกอบกับในชุมชนนั้นจะต้องประกอบด้วยคนและสิ่งแวดล้อมที่แยกออกจากกันอย่างเด็ดขาดไม่ได้ คือ สิ่งแวดล้อมถือเป็นส่วนหนึ่งของคน ในบางครั้งถ้าไม่เปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาสิ่งแวดล้อมก็ไม่อาจพัฒนาคนได้สำเร็จ

อย่างไรก็ดีแม้ว่าเป้าหมายของการพัฒนาชุมชน จะมุ่งพัฒนาคนเป็นสำคัญ แต่ก็ไม่สามารถละทิ้งการพัฒนาสิ่งแวดล้อมได้ เมื่อเป็นเช่นนี้การพัฒนาคนและสิ่งแวดล้อมจึงต้องพัฒนาไปพร้อมๆ กัน หรือควบคู่กันไป ซึ่งถ้าหากมุ่งพัฒนาส่วนใดส่วนหนึ่งเพียงอย่างเดียว อาจเกิดสภาพขาดความสมดุลตามทฤษฎีความล่าช้าทางวัฒนธรรม(Cultural Lag) หรือเกิดสภาพที่เรียกว่าสมัยใหม่แต่ไม่พัฒนา (Modernization without Development) อันเป็นการแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาชุมชนนั้นล้มเหลว ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กุชัย สุปัทพันธ์(2538) ทำการศึกษาองค์ประกอบความน่าอยู่ของเมือง กรณีศึกษาผังเมืองยะลา (A Strong on Factors of Livability: A case study of Yala City Plan) โดยมุ่งเน้นทัศนคติและการรับรู้ในคุณสมบัติต่างๆ ของความน่าอยู่ของเมืองโดยผู้ที่คุ้นเคยกับเมืองยะลา จากนั้นนำผลที่ได้มาพิจารณาควบคู่กับทัศนคติของนักวิชาการในเรื่องเมืองน่าอยู่ในอุดมคติ เพื่อจะได้้นำข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์จากการศึกษาครั้งนี้ มาเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์ เสริมสร้างและปรับปรุงองค์ประกอบของเมืองยะลาให้มีความน่าอยู่ยิ่งขึ้น จากการศึกษาพบว่า เมืององค์ประกอบหลัก 3 ประการ ที่ทำให้เมืองน่าอยู่ คือ 1). มีอากาศธรรมชาติภายในเมืองที่สวยงามร่มรื่น บ้านเมืองสะอาดและมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน 2). ระบบผังเมืองมีรูปแบบที่ชัดเจน เป็นระเบียบมีการแยกส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดิน 3). มีสาธารณูปโภคที่ดี นอกจากนี้ผังเมืองยะลา ยังก่อให้เกิดภาพลักษณ์ของเมือง คือ 1). ความเป็นระเบียบของผังเมืองยะลา 2). การรักษาสภาพแวดล้อมธรรมชาติภายในเมืองยะลา 3). การรักษาความสะอาดของเมือง ซึ่งสนับสนุนให้เกิดความน่าอยู่ของเมืองยะลา

ปณิดา จิระกานวัฒน์(2545) ทำการวิจัยเรื่อง การสร้างกรอบความคิดในการพัฒนาตัวชี้วัดเมืองน่าอยู่ในประเทศไทย (The Structuring of A Conceptual framework for the Development of

Indicators for Livable Cities in Thailand) มีการศึกษาแนวความคิดตัวชี้วัดเมืองน่าอยู่ของหน่วยงานต่างๆ และการสร้างตัวชี้วัดเมืองน่าอยู่ที่เหมาะสมกับประเทศไทยโดยการวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis) จากเอกสารข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ ผลการศึกษาที่ได้สามารถสรุปได้ว่า ความแตกต่างของความน่าอยู่ของแต่ละเมืองขึ้นอยู่กับปัจจัยของการพัฒนามนุษย์ 3 ประการ คือ การพัฒนากายภาพ สมองและจิต เนื่องจากแต่ละพื้นที่มีแหล่งหล่อหลอมที่แตกต่างกัน ดังนั้น ตัวชี้วัดของเมืองแต่ละเมืองจึงมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันออกไป เป็นผลให้เกิดความแตกต่างของชุดตัวชี้วัดเมืองน่าอยู่จากการรวมกลุ่มชน 5 ระดับ คือ ปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชน เมืองและประเทศ และผลการวิจัยยังพบว่าตัวชี้วัดของหน่วยงานต่างๆ เป็นการวัดผลของการพัฒนาเมืองไม่ใช่ระดับของการพัฒนามนุษย์ จึงทำให้ผลของการชี้วัดไม่สามารถนำไปปรับใช้เพื่อพัฒนาเมืองได้ เนื่องจากไม่ใช่การแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ

อุบล จันทรเพชร(2543) ได้วิจัยเรื่องความพร้อมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล 5 อบต. ในจังหวัดราชบุรี ในการดำเนินงานโครงการเมืองน่าอยู่ด้านสิ่งแวดล้อม ในจังหวัดราชบุรี (Readiness of the Tambon Administrative Organizational members to access the Healthy Cities Project in Environmental Aspects in Ratchaburi Province) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพร้อมด้านความรู้ เจตคติและการมีส่วนร่วมปฏิบัติของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานในโครงการเมืองน่าอยู่ด้านสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ เจตคติและการมีส่วนร่วมปฏิบัติ รวมทั้งปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอในการดำเนินงาน โดยมีการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการประเมิน และเก็บข้อมูลจากสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล 5 อบต.ในจังหวัดราชบุรีที่เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการในการค้นหาปัญหาด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ในโครงการเมืองน่าอยู่ปีงบประมาณ 2541 จำนวนทั้งหมด 106 คน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีความพร้อมด้านความรู้ในกลุ่มปานกลาง มีเจตคติทางบวกและการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติระดับปานกลาง ความรู้มีความสัมพันธ์กับรายได้ของครอบครัวต่อเดือน ระดับการศึกษาและอาชีพ เจตคติมีความสัมพันธ์กับรายได้ของครอบครัวและอาชีพ ส่วนการมีส่วนร่วมปฏิบัติไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระที่ศึกษา อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน คือ แต่ละอบต.มีงบประมาณในการดำเนินงานน้อย ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจและไม่ค่อยให้ความร่วมมือเท่าที่ควร รวมทั้งภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขาดการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรมีการจัดประชุมและอบรมให้ความรู้เพิ่มเติมแก่สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีการประสานงาน ติดตามผลอย่างต่อเนื่อง มีการหาแหล่งทุนสนับสนุนในเรื่องที่จำเป็น ทำความเข้าใจเกี่ยวกับงบประมาณ รวมทั้งมีการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมให้ความรู้แก่ประชาชนในท้องถิ่นร่วมกับอบต. เพื่อให้ประชาชนเห็นความสำคัญและให้

ความร่วมมือในการดำเนินการ โครงการเมืองน่าอยู่ เพื่อให้การปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง ทำให้การดำเนินงานโครงการเมืองน่าอยู่ประสบความสำเร็จต่อไป

ฉวีวรรณ โพธิ์พงษ์ (2546) ได้วิจัยเรื่อง ความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมชุมชนในโครงการเมืองน่าอยู่ : กรณีศึกษาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองพนัสนิคม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี (The Satisfaction in Community Environmental in the Healthy City Project : A Case Study in Panusnikom Municipality, Panusnikom District, Chonburi Province) เพื่อศึกษาถึงระดับความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมชุมชนและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจ สภาพแวดล้อมชุมชนของประชาชน ผู้อาศัยในเขตเทศบาลเมืองพนัสนิคม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากหัวหน้าครัวเรือนหรือกลุ่มสมรส จำนวน 350 ราย และสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับประธานชุมชนย่อย 6 ชุมชน และเทศมนตรีเทศบาลเมืองพนัสนิคมฝ่ายโยธา และฝ่ายสาธารณสุข จำนวน 2 ราย วิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมชุมชน โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การผันแปรร่วมกับการจำแนกหมู่ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนผู้อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองพนัสนิคมมีความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมชุมชนในระดับปานกลาง โดยกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมด้านกายภาพสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านการบริการ โครงสร้างพื้นฐาน ด้านเศรษฐกิจและสังคม และด้านการจัดการชุมชน ตามลำดับ ระดับการศึกษา การได้รับข่าวสารในชุมชนมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจสภาพแวดล้อมชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไข คือ ปัญหาเรื่องยาเสพติด รถมอเตอร์ไซด์เสียงดังในเวลากลางคืน น้ำประปาไม่เพียงพอกับความต้องการ น้ำในแหล่งน้ำเน่าเสีย และเสียงดังจากร้านคาราโอเกะ ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา คือ ผู้นำท้องถิ่นในแต่ละระดับควรสร้างการรับรู้และตระหนักในสภาพปัญหาที่เป็นอยู่ของประชาชน หน่วยงานท้องถิ่นและผู้นำท้องถิ่นควรให้ความสำคัญในการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ รวมถึงคุณภาพและความพอเพียงในการให้บริการของหน่วยงาน ควรใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่ในเรื่องความรักท้องถิ่น ร่วมกับการพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารในชุมชนในการสร้างโอกาสการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนต่อไป

จุฑารัตน์ บุญญานุวัตร (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาโครงการสงขลาเมืองน่าอยู่ของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา (The Process of Promoting Participation for Sustainable Development in a City : The Case Study of Songkhla Healthy Cities Project, Songkhla Municipality, Songkhla Province, Thailand) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการสงขลาเมืองน่าอยู่ ผลเบื้องต้นที่เกิดขึ้นจากการสร้างกระบวนการการมีส่วนร่วมของ

ประชาชน ตลอดจนปัจจัยและเงื่อนไขในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินโครงการสงขลาเมืองน่าอยู่ ผลจากการศึกษาครั้งนี้ใช้เป็นแนวทางในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในพื้นที่อื่นต่อไปหรือในระยะต่อไป โดยการศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพร่วมกับวิธีการเชิงปริมาณ เริ่มด้วยการศึกษาเชิงคุณภาพเรื่องแนวทางการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมและปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์ อาสาสมัครประจำซอย ผู้นำและคณะกรรมการซอย ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจงจำนวน 3 ซอย หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเชิงคุณภาพไปสร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาผลเบื้องต้นที่เกิดขึ้น รวมทั้งปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินโครงการในเชิงปริมาณโดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายด้วยการจับสลากแบบไม่ใส่คืน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 206 ครั้วเรือนจากจำนวนทั้งหมด 2,060 ครั้วเรือน ในการศึกษาเชิงปริมาณใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน ผลการศึกษาพบเชิงคุณภาพ พบว่า แนวทางการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการสงขลาเมืองน่าอยู่ มีการดำเนินการใน 3 ขั้นตอน ได้แก่ การเตรียมความพร้อมเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน การดำเนินการและการติดตามประเมินผล ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ 8 กิจกรรม ได้แก่ การเตรียมการ การคัดเลือกอาสาสมัครประจำซอย การประชุมสัมมนาอาสาสมัครวชิรนาอยู่ การสรรหาผู้นำซอย การจัดประชุมสัมมนา คณะกรรมการซอย การจัดกิจกรรมภายในซอยของตนเอง และการจัดโซนนิ่งในการพัฒนา ส่วนผลการศึกษาเรื่องปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนได้แก่ สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของคนเมือง การบริหารจัดการ กลไกของภาครัฐ รวมทั้งเงื่อนไขของชุมชนและองค์กรที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งพบว่า ในกระบวนการดำเนินการไม่ได้ค้นหาทุนชุมชน จึงไม่ได้นำศักยภาพที่แท้จริงของชุมชนเข้ามาร่วม ในกระบวนการขับเคลื่อนโครงการสงขลาเมืองน่าอยู่ และสำหรับผลการศึกษาเชิงปริมาณพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องเมืองน่าอยู่เป็นอย่างดี แต่มีบางกลุ่มยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง เมื่อพิจารณาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยรวมพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับน้อย และจากการทดสอบทางสถิติโดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน (Stepwise method) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 พบว่า ปัจจัย 4 ตัวที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการสงขลาเมืองน่าอยู่ ได้แก่ บทบาทของผู้นำและคณะกรรมการซอย การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร แรงจูงใจในการมีส่วนร่วม และระยะเวลาการอยู่อาศัยในชุมชน ซึ่งสามารถอธิบายการผันแปรของการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการสงขลาเมืองน่าอยู่ได้ร้อยละ 70.1 ($R^2 = 0.701$)

บุญเลิศ ลิ้มทองกุล, วณิ ปิ่นประทีป และพลเดช ปิ่นประทีป (อ้างใน อุบล จันทรเพชร, 2543) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความน่าอยู่ของเมืองหลักในภูมิภาคของประเทศไทย จำนวน 11 เมือง

ได้แก่ เชียงใหม่ พิษณุโลก นครสวรรค์ ขอนแก่น นครราชสีมา อุตรธานี ชลบุรี ราชบุรี สงขลา สุราษฎร์ธานีและภูเก็ต ในระหว่างปี พ.ศ.2539 - 2540 โดยพัฒนาตัวชี้วัดและเกณฑ์ชี้วัดจากสถาบันวิชาการทั้งในและต่างประเทศ กำหนดคุณลักษณะของเมืองที่จะทำการวัดออกเป็น 8 ด้าน ได้แก่ ฟังเมืองและการคมนาคม สิ่งแวดล้อมและบริการขั้นพื้นฐาน คุณภาพการศึกษา บริการสาธารณสุข และสุขภาพอนามัย ปัจจัยโอกาสทางเศรษฐกิจ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินส่วนบุคคล ความมั่นคงและความเป็นระเบียบของสังคมและการพักผ่อนหย่อนใจ มีตัวชี้วัดทั้งสิ้น 37 ตัวชี้วัด โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานราชการ สรุปค่าคะแนนความน่าอยู่ของแต่ละเมืองเป็น 5 ระดับ คือ น่ายู่มาก น่ายู่นาอยู่ น่ายู่นปานกลาง ไม่น่ายู่นและ ไม่น่ายู่นอย่างมาก แล้วนำมาเปรียบเทียบระดับความน่าอยู่ของเมืองที่กล่าวทั้งหมดข้างต้น พบว่า เมืองเชียงใหม่น่ายู่นที่สุด รองลงมาได้แก่ ขอนแก่น ภูเก็ต และพิษณุโลก ตามลำดับ

บทที่ 3

วิธีการและขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง “การรับรู้ความเป็นเมืองน่าอยู่ของคนในชุมชน กรณีศึกษาดำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่” ครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีระเบียบวิธีวิจัยที่เกี่ยวกับประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยกำหนดระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

3.1 ประชากรเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

3.1.1 ประชากรในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีกลุ่มเป้าหมาย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 14 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านเชิงค้อย บ้านน้ำตกห้วยแก้ว บ้านกองบิน41 บ้านห้วยทราย บ้านไร่เป้ง บ้านโป่งน้อย บ้านต้นนก บ้านหลังห้า บ้านคอยสุเทพ บ้านอุโมงค์ บ้านคอยปุย บ้านภูพิงค์ บ้านสันลมจอยและบ้านใหม่หลังมอ จำนวน 6,877 ครัวเรือน (ข้อมูล ณ เดือนกุมภาพันธ์ 2549)

3.1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลสุเทพทั้ง 14 หมู่บ้าน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นครัวเรือน ทำการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือน หรือผู้ที่สามารถเป็นตัวแทนหัวหน้าครัวเรือนในการให้ข้อมูลได้ โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจากสูตรของทาคิยามาเน่ (Yamane, 1967:886-887)

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากรทั้งหมด ซึ่งเท่ากับ 6,877 ครัวเรือน

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง กำหนดให้เท่ากับ 0.05 (ร้อยละ 5)

แทนค่าตามสูตร ดังนี้

$$n = \frac{6,877}{1 + 6,877 (0.05)^2}$$

$$= 378.0129$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 378 ตัวอย่าง

แล้วทำการเทียบหาสัดส่วนของขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi – Stage Random Sampling) ในแต่ละหมู่บ้าน โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ ตามสูตร

$$n_i = \frac{N_i \times \text{ขนาดกลุ่มตัวอย่างรวม}}{N}$$

เมื่อ

n_i = ขนาดกลุ่มตัวอย่างแต่ละชั้นภูมิ

N_i = สมาชิกประชากรแต่ละชั้นภูมิ

N = จำนวนสมาชิกของประชากรทั้งหมด

ตาราง 3-1 จำนวนประชากร (ครัวเรือน) และขนาดกลุ่มตัวอย่าง (คน)

หมู่บ้าน	ประชากร (ครัวเรือน)	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (คน)
1. บ้านเชิงคอย	409	$409 \times 378 / 6877 = 22$
2. ป่าห้าว	127	$127 \times 378 / 6877 = 7$
3. กองบิน 41	1,241	$1241 \times 378 / 6877 = 68$
4. ห้วยทราย	324	$324 \times 378 / 6877 = 18$
5. ร้าเป็ง	729	$729 \times 378 / 6877 = 40$
6. โป่งน้อย	342	$342 \times 378 / 6877 = 19$
7. ตันกก	504	$504 \times 378 / 6877 = 28$
8. หลิ่งห้าว	415	$415 \times 378 / 6877 = 23$
9. คอยสุเทพ	162	$162 \times 378 / 6877 = 9$
10. อุโมงค์	788	$788 \times 378 / 6877 = 43$
11. คอยบุย	223	$223 \times 378 / 6877 = 12$
12. ภูพิงค์	120	$120 \times 378 / 6877 = 7$
13. สันลมจอย	441	$441 \times 378 / 6877 = 24$
14. บ้านใหม่หลังมอ	1,052	$1052 \times 378 / 6877 = 58$
รวม	6,877	378

ที่มา : สำนักงานทะเบียนอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ กุมภาพันธ์ 2549

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลสำคัญ 2 แหล่ง คือ ข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) และข้อมูลจากภาคสนาม (Field Survey) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.2.1 ข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ การศึกษารวบรวมข้อมูลจากหนังสือ รายงานการวิจัย เอกสารวิชาการ เว็บไซต์จากระบบ Internet และวิทยานิพนธ์ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นแนวคิดและข้อมูลพื้นฐานสำหรับการวิจัย

3.2.2 ข้อมูลภาคสนาม (Field Survey) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Method) เก็บรวบรวมข้อมูลจากหัวหน้า

ครัวเรือน หรือตัวแทนหัวหน้าครัวเรือนที่พักอาศัยอยู่ในแต่ละหมู่บ้าน ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างของแต่ละหมู่บ้าน จำนวนทั้งหมด 378 ชุด

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม โดยเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check list) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อสภาพแวดล้อมในชุมชน เกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

- ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- สุขอนามัย
- ความพอใจ

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นที่มีต่อชุมชนเกี่ยวกับลักษณะความเป็นเมืองน่าอยู่

โดยแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจะใช้คำถามแบบมาตรวัดของ Likert Scale ในการประเมินลักษณะความคิดเห็นของประชาชนต่อการรับรู้สภาพแวดล้อมในชุมชน ซึ่งจะแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ไม่แน่ใจ น้อย น้อยที่สุด โดยเกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามจะมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยมีน้ำหนักคะแนน ดังตาราง 3-2

ตาราง 3-2 เกณฑ์การกำหนดน้ำหนักคะแนนแบบสอบถามของ Rinsis Likert

คำถามเชิงบวก		คำถามเชิงลบ	
ระดับความคิดเห็น	ระดับคะแนน	ระดับความคิดเห็น	ระดับคะแนน
มากที่สุด	5	มากที่สุด	1
มาก	4	มาก	2
ไม่แน่ใจ	3	ไม่แน่ใจ	3
น้อย	2	น้อย	4
น้อยที่สุด	1	น้อยที่สุด	5

ส่วนที่ 2 เกณฑ์ในการประเมินระดับการรับรู้ของประชาชนต่อสภาพแวดล้อมในชุมชน แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย เมื่อรวบรวมคะแนนทั้งจากคำถามเชิงบวกและคำถามเชิงลบแล้ว จะมีเกณฑ์การวัดดังนี้¹

ระดับคะแนน	ลักษณะของความคิดเห็น
3.68 – 5.00	มาก
2.34 – 3.67	ปานกลาง
1.00 – 2.33	น้อย

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นที่มีต่อชุมชนเกี่ยวกับลักษณะความเป็นเมืองน่าอยู่ โดยข้อคำถาม นำมาจากลักษณะเมืองน่าอยู่ขององค์การอนามัยโลกเป็นเกณฑ์ คะแนนจาก 0 - 10 คะแนน โดยแบ่งกลุ่มคะแนน ดังนี้

คะแนน 0.00 - 3.33	มีความน่าอยู่น้อย
คะแนน 3.34 - 6.67	มีความน่าอยู่ปานกลาง
คะแนน 6.68 - 10.00	มีความน่าอยู่มาก

¹ อันตรภาคชั้นของระดับคะแนนที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินผล เกิดจากการยุบรวมเอาสัดส่วนคะแนนมาก, มากที่สุด เข้าด้วยกัน และสัดส่วนคะแนนน้อย, น้อยที่สุด เข้าด้วยกัน

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและการหาค่าสถิติในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistic Package for Social Science; SPSS) เพื่อวิเคราะห์ค่าสถิติ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยค่าสถิติร้อยละ และค่าเฉลี่ยเลขคณิต

ส่วนที่ 2 การรับรู้สภาพแวดล้อมในชุมชน วิเคราะห์ด้วยค่าสถิติร้อยละ และค่าเฉลี่ยเลขคณิต

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นที่มีต่อลักษณะความเป็นเมืองน่าอยู่ วิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติร้อยละ และค่าเฉลี่ยเลขคณิต

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ในการศึกษาเรื่อง “การรับรู้ความเป็นเมืองน่าอยู่ของคนในชุมชน กรณีศึกษาดำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่” ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาเอกสาร และแจกแบบสอบถาม โดยได้นำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาด้านสภาพสิ่งแวดล้อมและสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ผลการศึกษาในแต่ละส่วน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 ผลการศึกษาด้านสภาพของชุมชนตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

4.1.1 ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดเชียงใหม่

จังหวัดเชียงใหม่มีพื้นที่ทั้งหมด 20,107.057 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของประเทศไทย เส้นรุ้งที่ 16 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 99 องศาตะวันออก สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 1,027 ฟุต (310 เมตร) ส่วนกว้างจากทิศตะวันตกจรดทิศตะวันออกประมาณ 138 กิโลเมตร ส่วนยาวจากทิศเหนือจรดทิศใต้ประมาณ 320 กิโลเมตร

ส่วนสภาพทางภูมิศาสตร์ พื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่เป็นป่าละเมาะและภูเขา มีที่ราบอยู่ตอนกลาง ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 750 กิโลเมตรโดยทางรถไฟ และรถยนต์ประมาณ 720 กิโลเมตรตามแนวทางหลวงแผ่นดินสายเหนือ

จังหวัดเชียงใหม่แบ่งการปกครองออกเป็น 22 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ 204 ตำบล และ 1,915 หมู่บ้าน คือ ประกอบด้วยอำเภอเมือง อำเภอหางดง อำเภอแม่แตง อำเภอสารภี อำเภอฮอด อำเภอสันกำแพง อำเภอดอยสะเก็ด อำเภอเชียงดาว อำเภอสันทราย อำเภอฝาง อำเภออมก๋อย อำเภอพร้าว อำเภอแม่ริม อำเภอสะเมิง อำเภอจอมทอง อำเภอแม่แจ่ม อำเภอสันป่าตอง อำเภอแม่สาย อำเภอดอยเต่า อำเภอเวียงแหง อำเภอไชยปราการ อำเภอแม่วาง กิ่งอำเภอแม่ออน และกิ่งอำเภอดอยหล่อ

ภูมิอากาศจังหวัดเชียงใหม่ เชียงใหม่เป็นจังหวัดที่มีสภาพอากาศค่อนข้างเย็นเกือบตลอดทั้งปี มีอุณหภูมิเฉลี่ยทั้งปี 25.4 องศาเซลเซียส สภาพภูมิอากาศจังหวัดเชียงใหม่อยู่ภายใต้อิทธิพลมรสุม 2 ชนิด คือ ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งภูมิอากาศออกได้เป็น

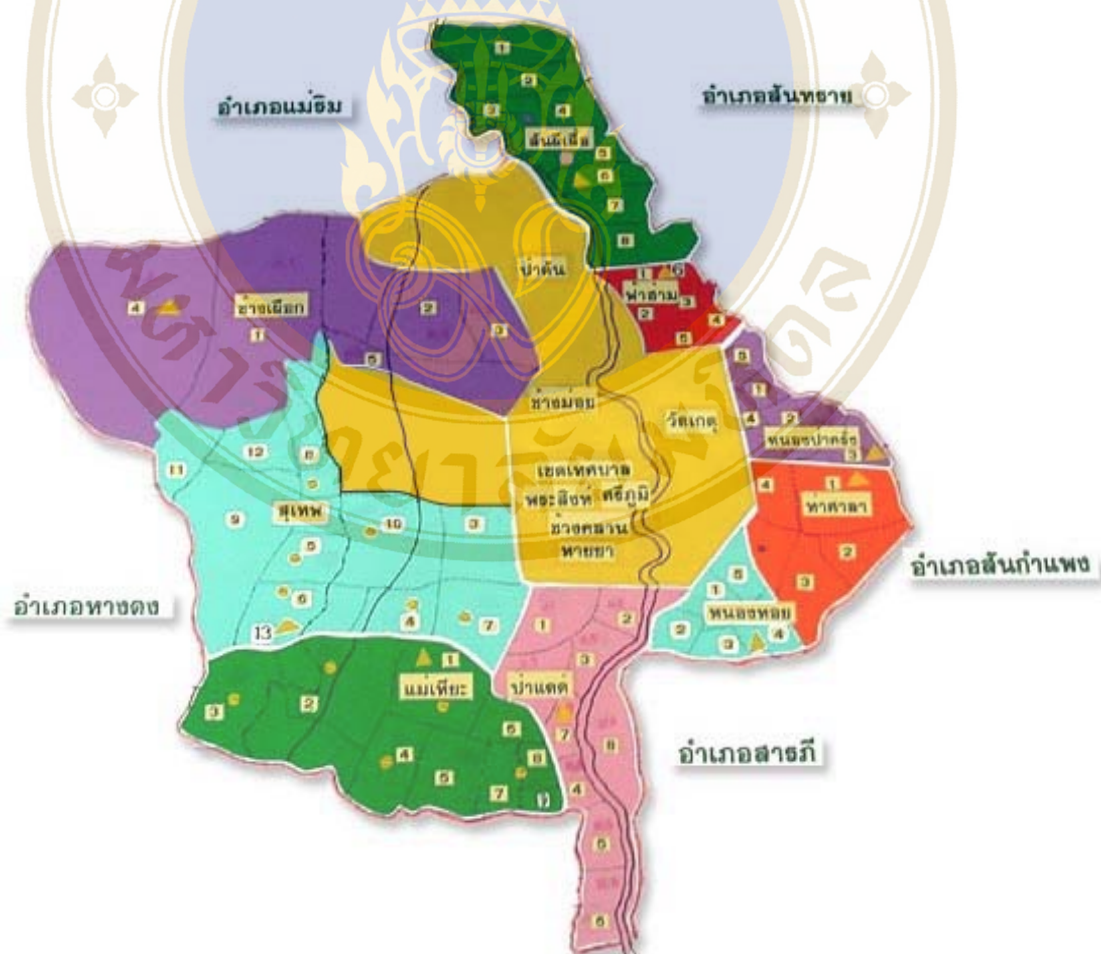
3. ฤดู ได้แก่ ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคม จนถึงเดือนตุลาคม ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ไปจนถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ถึงกลางเดือนพฤษภาคม

4.1.2 สภาพแวดล้อมของพื้นที่ศึกษา : ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของตำบลสุเทพ

1. ที่ตั้ง

ทิศเหนือ ติดเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ และเขตเทศบาลตำบลช้างเผือก
 ทิศใต้ ติดเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแม่เหิระ
 ทิศตะวันออก ติดเขตเทศบาลนครเชียงใหม่
 ทิศตะวันตก ติดเขตตำบลบ้านป่า อำเภอหางดง

รูปที่ 4-1 แสดงที่ตั้งและอาณาบริเวณของตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

2. เนื้อที่ มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 26.58 ตารางกิโลเมตร

3. ภูมิประเทศ ตำบลสุเทพ มีสภาพเป็นภูเขาและบางส่วนเป็นที่ราบเชิงเขา และที่ราบ

3.1 สภาพภูมิประเทศเป็นภูเขา ซึ่งมีหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ คือ หมู่ที่ 2 ป่าห้าว, หมู่ที่ 9 ดอยสุเทพ, หมู่ที่ 11 ดอยปุย, หมู่ที่ 12 ภูพิงค์

3.2 สภาพภูมิประเทศเป็นเชิงเขาและที่ราบ เป็นที่ตั้งของหมู่ที่ 1 บ้านเชิงดอย, หมู่ที่ 4 ห้วยแก้ว, หมู่ที่ 5 ร้าเปิง, หมู่ที่ 10 อุโมงค์, หมู่ที่ 13 สันลมจอย, หมู่ที่ 14 บ้านใหม่หลังมอ

3.3 สภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบ เป็นที่ตั้งของหมู่ที่ 3 กองบิน 41, หมู่ที่ 6 โป่งน้อย, หมู่ที่ 7 ดันกก, หมู่ที่ 8 หลังห้า

4. จำนวนหมู่บ้าน ทั้ง 14 หมู่บ้าน

หมู่ที่ 1 บ้านเชิงดอย

หมู่ที่ 8 หลังห้า

หมู่ที่ 2 ป่าห้าว

หมู่ที่ 9 ดอยสุเทพ

หมู่ที่ 3 กองบิน 41

หมู่ที่ 10 อุโมงค์

หมู่ที่ 4 ห้วยแก้ว

หมู่ที่ 11 ดอยปุย

หมู่ที่ 5 ร้าเปิง

หมู่ที่ 12 ภูพิงค์

หมู่ที่ 6 โป่งน้อย

หมู่ที่ 13 สันลมจอย

หมู่ที่ 7 ดันกก

หมู่ที่ 14 บ้านใหม่หลังมอ

5. ประชากร

ประชากรมีจำนวนทั้งสิ้น 17,271 คน เป็นเพศชาย 8,924 คน เพศหญิง 8,347 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ยประมาณ 649 คน/ตารางกิโลเมตร จำนวนหลังคาเรือน 6,877 หลังคาเรือน

ข้อมูลทางสังคม เศรษฐกิจและการบริการพื้นฐาน

1. โครงสร้างพื้นฐาน

1.1 การคมนาคม

ถนน จำนวน 196 สาย

ถนนคอนกรีต จำนวน 99 สาย

ถนนยางแอสฟัลติก จำนวน 46 สาย

ถนนลูกรัง จำนวน 16 สาย

ถนนดิน จำนวน 8 สาย

1.2 การประปา

ครัวเรือนที่ใช้บริการน้ำประปา จำนวน 3,050 หลังคาเรือน จากการประปาภูมิภาค ประปาภูเขา และประปาหมู่บ้าน

1.3 ไฟฟ้า

มีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน

1.4 การโทรคมนาคม

ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข จำนวน 2 แห่ง

2. สถานประกอบการสำคัญ

2.1 สถานประกอบการด้านอุตสาหกรรม

โรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก (มีคนงานต่ำกว่า 100 คน หรือมีทรัพย์สินถาวรไม่เกิน 1 ล้านบาท) จำนวน 9 แห่ง

2.2 สถานประกอบการด้านการบริการ

หอพัก จำนวน 180 แห่ง

บ้านเช่า จำนวน 111 แห่ง

สำนักงานการท่องเที่ยว จำนวน 1 แห่ง

ท่าอากาศยานนานาชาติ จำนวน 1 แห่ง

โรงเรียนอนุบาล จำนวน 2 แห่ง

สถานที่จำหน่ายอาหารและร้านอาหาร จำนวน 200 แห่ง

คลินิก จำนวน 4 แห่ง

ธนาคาร จำนวน 1 แห่ง

สถานีส่งสัญญาณโทรทัศน์ จำนวน 2 แห่ง

คอนโดมิเนียม จำนวน 7 แห่ง

สถานรับเลี้ยงเด็ก จำนวน 1 แห่ง

2.3 สถานประกอบการด้านการพาณิชย์กรรม

สถานบริการน้ำมัน (ปั้มน้ำมัน/ ปั้มน้ำแก๊ส) จำนวน 4 แห่ง

ร้านค้าทั่วไป จำนวน 266 แห่ง

ร้านค้าชุมชน จำนวน 3 แห่ง

โรงงาน จำนวน 9 แห่ง

บริษัท/ ห้างหุ้นส่วน จำนวน 23 แห่ง

สังคม สาธารณสุข สิ่งแวดล้อม

1. สถาบันและองค์กรศาสนา วัด สำนักสงฆ์ ดังนี้

- หมู่ที่ 1 ประกอบด้วย วัดฝายหิน วัดผาลาด
- หมู่ที่ 2 ประกอบด้วย วัดศรีโสดา
- หมู่ที่ 3 ประกอบด้วย วัดสังเวช
- หมู่ที่ 4 ประกอบด้วย วัดห้วยทราย
- หมู่ที่ 5 ประกอบด้วย วัดป่าเปิงโพธาราม
- หมู่ที่ 7 ประกอบด้วย วัดช้างทอง
- หมู่ที่ 9 ประกอบด้วย วัดพระธาตุคุดยสุเทพราชวรวิหาร
- หมู่ที่ 10 ประกอบด้วย วัดอุโมงค์
- หมู่ที่ 13 ประกอบด้วย วัดโป่งน้อย
- หมู่ที่ 14 ประกอบด้วย วัดป่าแดงมหาวิหาร ศาลเจ้าเทียนเป่า
- สำนักสงฆ์ 2 แห่ง ตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ 8 และ 11

2. สถาบันการศึกษา

โรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5 แห่ง ดังนี้

- 1. โรงเรียนบ้านเชิงคอย ตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ 1 บ้านเชิงคอย จำนวนนักเรียน 195 คน
- 2. โรงเรียนบ้านห้วยทราย ตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ 4 ห้วยทราย จำนวนนักเรียน 127 คน
- 3. โรงเรียนสังวาลย์วิทยา ตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ 9 คอยสุเทพ จำนวนนักเรียน 178 คน
- 4. โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ ตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ 11 คอยปุย จำนวนนักเรียน 140 คน
- 5. โรงเรียนบ้านโป่งน้อย ตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ 13 สันลมจอย จำนวนนักเรียน 485 คน

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนประจำตำบลสุเทพ จำนวน 2 แห่ง ตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ 1 และ 9

โรงเรียนอนุบาลเอกชน จำนวน 1 แห่ง คือ โรงเรียนอนุบาลเวียงพิงค์ ตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ 7

ต้นกก

ศูนย์พัฒนาการเด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียน 6 แห่ง ตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ 1 บ้านเชิงคอย, หมู่ที่ 3 กองบิน 41, หมู่ที่ 4 ห้วยทราย, หมู่ที่ 9 คอยสุเทพ, หมู่ที่ 11 คอยปุย, และหมู่ที่ 13 สันลมจอย

โรงเรียนสมเด็จพระพุทธชินวงศ์ เปิดสอนพระภิกษุและสามเณร ในระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา ตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ 2 ป่าห้าว

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ สาขาวัดศรีโสดา

วิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่ ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ คณะวิชาช่างก่อสร้าง สาขาวัดศรี

โสดา

3. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

1. สถานีตำรวจ 1 แห่ง คือ สภต.ภูผิงค์ราชนิเวศน์ รับผิดชอบพื้นที่ตำบลสุเทพ
2. ตู้ยามตำรวจ 3 แห่ง ตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ 2 ป่าห้าว, หมู่ที่ 5 ร้าเปิง และหมู่ที่ 9 คอยสุเทพ
3. รถกระบะเข้าดับเพลิงและกู้ภัยขนาด 4,000 ลิตร จำนวน 1 คัน
4. รถบรรทุกน้ำเอนกประสงค์ จำนวน 1 คัน
5. รถตรวจการณ์ จำนวน 1 คัน
6. ถังดับเพลิงประจำหมู่บ้าน จำนวน 57 คัน
7. รถยนต์แบบตู้ 12 ที่นั่ง จำนวน 1 คัน

4. การบริการประชาชน

1. รถเก็บขยะ จำนวน 5 คัน
2. รถกระบะเข้าไฟฟ้า จำนวน 2 คัน
3. รถยนต์บรรทุก 4 ล้อ จำนวน 1 คัน
4. รถกระบะเอนกประสงค์ จำนวน 2 คัน
5. รถจักรยานยนต์ จำนวน 4 คัน
6. ศูนย์บริการอินเตอร์ตำบล จำนวน 15 เครื่อง

5. กีฬาและนันทนาการ

1. สนามกีฬาเอนกประสงค์ จำนวน 6 แห่ง
2. สนามฟุตบอล จำนวน 2 แห่ง
3. สนามบาสเก็ตบอล จำนวน 3 แห่ง
4. สนามตะกร้อ จำนวน 6 แห่ง
5. สระว่ายน้ำ จำนวน 2 แห่ง
6. ศูนย์เยาวชน จำนวน 1 แห่ง
7. สวนสาธารณะ จำนวน 1 แห่ง
8. สนามเด็กเล่น จำนวน 7 แห่ง

6. การสาธารณสุข

1. โรงพยาบาลกองบิน 41 ตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ 3
2. ศูนย์สุขภาพชุมชนตำบลสุเทพ ตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ 5
3. ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน (ศสมช.) ตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ 9
4. คลินิกแพทย์ 1 แห่ง ตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ 10
5. คลินิกทันตกรรม 2 แห่ง ตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ 10

6. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 150 คน
7. แหล่งน้ำ
1. แหล่งน้ำธรรมชาติ หนอง บึง จำนวน 7 แห่ง
 2. คลอง ลำธาร ห้วย จำนวน 16 แห่ง
 3. แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เขื่อน/ ฝาย จำนวน 5 แห่ง
 4. สระน้ำ จำนวน 5 แห่ง
 5. บ่อน้ำตื้น จำนวน 348 แห่ง
 6. บ่อน้ำบาดาล จำนวน 3 แห่ง
8. ฌาปนสถาน มีจำนวน 4 แห่ง ตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ 8, 9, 10 และ 13
9. มวลชนจัดตั้ง
1. กลุ่มอาชีพ จำนวน 17 กลุ่ม
 2. กลุ่มออมทรัพย์ จำนวน 12 กลุ่ม
 3. กลุ่มอื่นๆ เช่น ผู้สูงอายุ เยาวชน แม่บ้านและอส. จำนวน 30 กลุ่ม
- ข้อมูล ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2548

ประเพณี วัฒนธรรมที่สำคัญของชุมชน

1. ประเพณีเตียว (เดิน) ขึ้นคอย นมัสการพระธาตุคอยสุเทพ จัดขึ้นประมาณเดือน พฤษภาคมของทุกปีก่อนวันวิสาขบูชา 1 วัน
2. งานรำลึกวันครูบาศรีวิชัย วันที่ 9 พฤศจิกายนของทุกปี
3. ประเพณีตักบาตรเทโวโรหนะ วัดฝายหิน หมู่ที่ 1 ร่วมกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หลังวันออกพรรษา 1 วัน ของทุกปี
4. ประเพณีกินวอ หมู่ที่ 11 ประมาณเดือนธันวาคมของทุกปี

4.2 ข้อมูลจากแบบสอบถาม

4.2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

แสดงผลด้านลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน และความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 378 คน มีผลการศึกษา ดังนี้

ตาราง 4-1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	168	44.4
หญิง	210	55.6
รวม	378	100.0
อายุ (อายุเฉลี่ย 40.5 ปี)		
18 – 25 ปี	18	4.8
26 – 35 ปี	125	33.0
36 – 45 ปี	117	31.0
46 – 55 ปี	81	21.4
56 ปีขึ้นไป	37	9.8
รวม	378	100.0
สถานภาพ		
โสด	98	25.9
สมรส	243	64.3
หย่าร้าง	20	5.3
แยกกันอยู่	9	2.4
อื่นๆ	8	2.1
รวม	378	100.0

ตาราง 4-1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียน	4	1.1
ประถมศึกษา	83	22.0
มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า	80	21.2
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	65	17.2
อนุปริญญาตรี	55	14.6
ปริญญาตรี	86	22.8
อื่นๆ	5	1.3
รวม	378	100.0
อาชีพ		
รับจ้างทั่วไป	78	20.6
เกษตรกร	2	0.5
ธุรกิจส่วนตัว	145	38.4
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	48	12.7
พนักงานบริษัทเอกชน	69	18.3
นักเรียน/นักศึกษา	16	4.2
อื่นๆ	20	5.3
รวม	378	100.0
รายได้		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	97	25.7
5,001 – 10,000 บาท	179	47.3
10,001 – 15,000 บาท	75	19.9
15,001 – 20,000 บาท	20	5.2
20,001 บาทขึ้นไป	7	1.9
รวม	378	100.0

ตาราง 4-1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน		
1 – 15 ปี	136	36.0
16 – 30 ปี	128	33.8
31 – 45 ปี	79	20.9
46 – 60 ปี	4	8.5
61 ปีขึ้นไป	3	0.8
รวม	378	100.0
การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน		
ไม่เคย	106	28.0
นานๆ ครั้ง	223	59.0
บ่อยครั้ง	25	6.6
ทุกครั้ง	24	6.3
รวม	378	100.0

จากตาราง 4-1 ได้แสดงถึงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

เพศ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 55.6 และเป็นเพศชาย จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 44.4

อายุ (อายุเฉลี่ย 40.5 ปี)

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุระหว่าง 26 - 35 ปี จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 33.0 รองลงมา คือ มีอายุระหว่าง 36 - 45 ปี จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 31.0 อายุระหว่าง 46 - 55 ปี จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 21.4 อายุ 56 ปีขึ้นไป จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 9.8 และผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนน้อยที่สุด คือ มีอายุ 18 - 25 ปี จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.8 โดยทั้งหมดมีอายุเฉลี่ย 40.5 ปี

สถานภาพ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพ สมรส จำนวน 243 คน คิดเป็นร้อยละ 64.3 รองลงมา มีสถานภาพ โสด จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 25.9 หย่าร้าง จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.3 แยกกันอยู่ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.4 และอื่นๆ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.1

ระดับการศึกษา

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 22.8 รองลงมา คือ ระดับประถมศึกษา จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 22.0 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 21.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 17.2 ระดับอนุปริญญา จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 14.6 ไม่ได้เรียนหนังสือ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.1 และอื่นๆ มีจำนวนน้อยที่สุด 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3

อาชีพ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 38.4 รองลงมา ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 20.6 พนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 18.3 ข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 12.7 นักเรียน นักศึกษา จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.2 และประกอบอาชีพเกษตรกรรมน้อยที่สุดเป็นจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5

รายได้ (รายได้เฉลี่ย 9,036 บาท)

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001 - 10,000 บาท จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 47.3 รองลงมา มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 25.7 มีรายได้ต่อเดือน 10,001 - 15,000 บาท จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 19.9 มีรายได้ต่อเดือน 15,001 - 20,000 บาท จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.2 และมีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 20,001 บาท ขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุด 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.9 โดยทั้งหมดมีรายได้ต่อเดือนเฉลี่ย 9,036 บาท

ระยะเวลาอาศัยในชุมชน (ระยะเวลาเฉลี่ย 23.91 ปี)

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนมาเป็นระยะเวลา 1 - 15 ปี จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 36.0 รองลงมาอาศัยอยู่ในชุมชน 16 - 30 ปี จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 33.8 อาศัย

อยู่ในชุมชน 31 - 45 ปี จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 20.9 อาศัยอยู่ในชุมชน 46 - 60 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 8.5 และอาศัยในชุมชนมานานกว่า 61 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8

การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนแบบนานๆ ครั้ง จำนวน 223 คน คิดเป็นร้อยละ 59.0 ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 28.0 เข้าร่วมกิจกรรมบ่อยครั้ง จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.6 และเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนทุกครั้ง มีจำนวนน้อยที่สุด 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.3

4.2.2 ผลการศึกษาการรับรู้ความเป็นเมืองน่าอยู่ของคนในชุมชน

ตาราง 4-2 จำนวนร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการรับรู้สภาพแวดล้อมในชุมชน
หมวดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ลักษณะของสภาพแวดล้อม	ระดับการรับรู้					ระดับคะแนน	
	มากที่สุด	มาก	ไม่แน่ใจ	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D
ด้านอาชญากรรม							
1. การก่ออาชญากรรมในชุมชน	3 (0.8)	19 (5.0)	27 (7.1)	121 (32.0)	208 (55.0)	4.35	0.88
2. เมื่อไม่อยู่บ้าน ท่านมีความ ไว้วางใจในการฝากบ้านกับเพื่อน บ้าน	78 (20.6)	234 (61.9)	19 (5.0)	40 (10.6)	7 (1.9)	3.89	0.91
3. ท่านอยู่บ้านเพียงลำพังได้อย่าง สบายใจ	163 (43.1)	165 (43.7)	24 (6.3)	23 (6.1)	3 (0.8)	4.22	0.87
4. การปฏิบัติตามกฎหมายของคน ในชุมชน	89 (23.5)	205 (54.2)	42 (11.1)	34 (9.0)	8 (2.1)	3.88	0.94
5. แสงสว่างจากไฟฟ้าตามถนน	34 (9.0)	207 (54.8)	16 (4.2)	115 (30.4)	6 (1.6)	3.39	1.06
6. จำนวนตำรวจรักษาความ ปลอดภัยในชุมชน	26 (6.9)	99 (26.2)	55 (14.6)	171 (45.2)	27 (7.1)	2.80	1.11
7. ความเหมาะสมของระบบรักษา ความปลอดภัยในชุมชน	27 (7.1)	129 (34.1)	74 (19.6)	129 (34.1)	19 (5.0)	3.04	1.08
ด้านยาเสพติด							
8. ความรุนแรงของปัญหาเสพติด ในชุมชน	7 (1.9)	37 (9.8)	46 (12.2)	118 (31.2)	170 (45.0)	4.08	1.06
9. จำนวนผู้เสพยาเสพติดในชุมชน	10 (2.6)	32 (8.5)	65 (17.2)	81 (21.4)	190 (50.3)	4.08	1.12
10. กิจกรรมรณรงค์ต่อต้าน ยาเสพติดมีความจำเป็นสำหรับ ชุมชน	39 (10.3)	86 (22.3)	53 (14.0)	168 (44.4)	32 (8.5)	2.82	1.18

**ตาราง 4-2 จำนวนร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการรับรู้สภาพแวดล้อมในชุมชน
หมวดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (ต่อ)**

ลักษณะของสภาพแวดล้อม	ระดับการรับรู้					ระดับคะแนน	
	มากที่สุด	มาก	ไม่แน่ใจ	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D
ด้านยาเสพติด (ต่อ)							
11. จำนวนกิจกรรมต่อต้านยาเสพติดในชุมชน	15 (4.0)	67 (17.7)	88 (23.3)	174 (46.0)	34 (9.0)	2.62	1.01
12. ความเหมาะสมของกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด	34 (9.0)	113 (29.9)	118 (31.8)	97 (25.7)	16 (4.2)	3.14	1.03
13. ผลสำเร็จของกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด	50 (13.2)	135 (35.7)	128 (33.9)	50 (13.2)	15 (4.0)	3.41	1.01
ด้านสังคม							
14. การใช้ความรุนแรงในการตัดสินปัญหาในชุมชน	2 (0.5)	17 (4.5)	34 (9.0)	107 (28.3)	218 (57.7)	4.38	0.87
15. จำนวนเด็กเร่ร่อนในชุมชน	2 (0.5)	15 (4.0)	25 (6.6)	102 (27.0)	234 (61.9)	4.46	0.83
16. จำนวนคนชราถูกทอดทิ้งในชุมชน	-	29 (7.7)	24 (6.3)	74 (19.6)	251 (66.4)	4.45	0.91
17. คนในชุมชนส่วนใหญ่มีงานทำ	59 (15.6)	245 (64.8)	22 (5.8)	47 (12.4)	5 (1.3)	3.81	0.89
18. มีการประกอบอาชีพสุจริตของคนในชุมชน	137 (36.2)	200 (52.9)	15 (4.0)	24 (6.3)	2 (0.5)	4.18	0.82

จากตาราง 4-2 เป็นการแสดงจำนวนร้อยละ และค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับการรับรู้สภาพแวดล้อมในชุมชนหมวดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของกลุ่มตัวอย่างในชุมชน สามารถแยกเป็นประเด็น ได้ดังนี้

1. การก่ออาชญากรรมในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่าการก่ออาชญากรรมมีน้อยที่สุด จำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 55.0 รองลงมา คือ รับรู้ว่าการก่ออาชญากรรมน้อย จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 32.0 ไม่แน่ใจว่าการก่ออาชญากรรม จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 7.1

รับรู้ว่ามีการก่ออาชญากรรมมาก จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0 และรับรู้ว่าการก่ออาชญากรรมมีมากที่สุด 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8

2. ความไว้วางใจในการฝากบ้านไว้กับเพื่อนบ้านเมื่อไม่อยู่บ้าน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความไว้วางใจในการฝากบ้านไว้กับเพื่อนบ้านมาก จำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 61.9 รองลงมา คือ มีความไว้วางใจในการฝากบ้านไว้กับเพื่อนบ้านมากที่สุด จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 20.6 มีความไว้วางใจในการฝากบ้านไว้กับเพื่อนบ้านน้อย จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.6 ไม่ค่อยไว้วางใจในการฝากบ้านไว้กับเพื่อนบ้าน จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0 และมีความไว้วางใจในการฝากบ้านไว้กับเพื่อนบ้านน้อยที่สุด จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.9

3. การอยู่บ้านเพียงลำพังได้อย่างสบายใจ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่บ้านเพียงลำพังได้อย่างสบายใจมาก จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 43.7 รองลงมา คือ อยู่บ้านเพียงลำพังได้อย่างสบายใจมากที่สุด จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 43.1 ไม่แน่ใจว่าสามารถอยู่บ้านเพียงลำพังได้อย่างสบายใจ จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.3 อยู่บ้านเพียงลำพังได้อย่างสบายใจน้อย จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 6.1 และอยู่บ้านเพียงลำพังได้อย่างสบายใจน้อยที่สุด จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8

4. การปฏิบัติตามกฎหมายของคนในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่าคนในชุมชนมีการปฏิบัติตามกฎหมายจำนวนมาก จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 54.8 รับรู้ว่าคนในชุมชนมีการปฏิบัติตามกฎหมายจำนวนมากที่สุด จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 23.5 ไม่แน่ใจว่าคนในชุมชนปฏิบัติตามกฎหมาย จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 รับรู้ว่าคนในชุมชนปฏิบัติตามกฎหมายจำนวนน้อย จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 9.0 และ รับรู้ว่าคนในชุมชนมีการปฏิบัติตามกฎหมายจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.1

5. แสงสว่างจากไฟฟ้าตามถนน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่าแสงสว่างจากไฟฟ้าตามถนนมากเพียงพอ จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 54.8 รองลงมา คือ รับรู้ว่าแสงสว่างจากไฟฟ้าตามถนนน้อย จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 30.4 รับรู้ว่าแสงสว่างจากไฟฟ้าตามถนนมากที่สุด จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 9.0 ไม่แน่ใจว่ามีแสงสว่างจากไฟฟ้าตามถนนเพียงพอ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.2 และรับรู้ว่าแสงสว่างจากไฟฟ้าตามถนนน้อยที่สุด จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.6

6. ดำรงรักษาความปลอดภัยในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่าจำนวนดำรงรักษาความปลอดภัยในชุมชนมีน้อย จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 45.2 รองลงมา คือ รับรู้ว่าจำนวนดำรงรักษาความปลอดภัยมาก จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 26.2 ไม่แน่ใจว่ามีจำนวนดำรงรักษาความปลอดภัยเพียงพอ จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 14.6 รับรู้ว่าจำนวนดำรงรักษาความ

ปลอดภัยน้อยที่สุด จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 7.1 และรับรู้ว่ามีจำนวนตำรวจรักษาความปลอดภัยมากที่สุด จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 6.9

7. ความเหมาะสมของระบบรักษาความปลอดภัยในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่ามีชุมชนมีระบบรักษาความปลอดภัยที่มีความเหมาะสมมากและมีความเหมาะสมน้อยเท่ากัน จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 34.1 รองลงมา คือ ไม่แน่ใจว่าชุมชนมีระบบรักษาความปลอดภัยที่เหมาะสม จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 19.6 รับรู้ว่ามีชุมชนมีระบบรักษาความปลอดภัยที่เหมาะสมมากที่สุด จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 7.1 และรับรู้ว่ามีชุมชนมีระบบรักษาความปลอดภัยที่เหมาะสมน้อยที่สุด จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0

8. ความรุนแรงของปัญหาเสพติดในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่ามีปัญหาเสพติดในชุมชนมีความรุนแรงน้อยที่สุด จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 45.0 รองลงมา คือ รับรู้ว่ามีปัญหาเสพติดในชุมชนมีความรุนแรงน้อย จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 31.2 ไม่แน่ใจว่าในชุมชนมีความรุนแรงของปัญหาเสพติด จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 12.2 รับรู้ว่ามีปัญหาเสพติดในชุมชนมีความรุนแรงมาก จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 9.8 และรับรู้ว่ามีปัญหาเสพติดในชุมชนมีความรุนแรงมากที่สุด จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.9

9. จำนวนผู้เสพยาเสพติดในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่ามีผู้เสพยาเสพติดจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 50.3 รองลงมา คือ รับรู้ว่ามีผู้เสพยาเสพติดจำนวนน้อย จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 21.4 ไม่แน่ใจว่าในชุมชนมีจำนวนผู้เสพยาเสพติดจำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 17.2 รับรู้ว่ามีผู้เสพยาเสพติดจำนวนมาก จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.5 และรับรู้ว่ามีผู้เสพยาเสพติดจำนวนมากที่สุด จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.6

10. กิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดมีความจำเป็นสำหรับชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่ามีกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดมีความจำเป็นน้อยสำหรับชุมชน จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 44.4 รองลงมา คือ รับรู้ว่ามีกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดมีความจำเป็นมากสำหรับชุมชน จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 22.8 ไม่แน่ใจว่ากิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดมีความจำเป็นสำหรับชุมชน จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 14.0 รับรู้ว่ามีกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดมีความจำเป็นมากที่สุดสำหรับชุมชน จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 10.3 และรับรู้ว่ามีกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดมีความจำเป็นน้อยที่สุดสำหรับชุมชน จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.5

11. จำนวนกิจกรรมต่อต้านยาเสพติดในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่ามีกิจกรรมต่อต้านยาเสพติดในชุมชนมีน้อย จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 46.0 รองลงมา คือ ไม่แน่ใจว่าในชุมชนมีกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 23.3 รับรู้ว่ามี

จำนวนกิจกรรมต่อต้านยาเสพติดในชุมชนมาก จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 17.7 ระบุว่าจำนวนกิจกรรมต่อต้านยาเสพติดในชุมชนน้อยที่สุด จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 9.0 และระบุว่ากิจกรรมต่อต้านยาเสพติดในชุมชนมีมากที่สุด จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0

12. ความเหมาะสมของกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่แน่ใจว่ากิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดมีความเหมาะสม จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 31.2 รองลงมา คือ ระบุว่ากิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดมีความเหมาะสมมาก จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 29.9 ระบุว่ากิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดมีความเหมาะสมน้อย จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 25.7 ระบุว่ากิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดมีความเหมาะสมมากที่สุด จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 9.0 และระบุว่ากิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดมีความเหมาะสมน้อยที่สุด จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.2

13. ผลสำเร็จของกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ระบุว่ากิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดในชุมชนมีผลสำเร็จมาก จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 35.7 รองลงมา คือ ไม่แน่ใจว่ากิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดในชุมชนมีผลสำเร็จ จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 33.9 ระบุว่ากิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดในชุมชนมีผลสำเร็จมากที่สุดและมีผลสำเร็จน้อย เท่ากัน จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 13.2 และระบุว่ากิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดในชุมชนมีผลสำเร็จน้อยที่สุด จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0

14. การใช้ความรุนแรงในการตัดสินใจปัญหาในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ระบุว่าการใช้ความรุนแรงในการตัดสินใจปัญหาในชุมชนมีการใช้ความรุนแรงน้อยที่สุด จำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 57.7 รองลงมา คือ ระบุว่าการใช้ความรุนแรงในการตัดสินใจปัญหาในชุมชนมีการใช้ความรุนแรงน้อย จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 28.3 ไม่แน่ใจ จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 9.0 ระบุว่ามีการใช้ความรุนแรงในการตัดสินใจปัญหาในชุมชนมาก จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.5 และมีการใช้ความรุนแรงในการตัดสินใจปัญหามากที่สุด จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5

15. จำนวนเด็กเร่ร่อนในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ระบุว่าจำนวนเด็กเร่ร่อนในชุมชนมีน้อยที่สุด จำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 57.7 รองลงมาคือ ระบุว่าในชุมชนมีจำนวนเด็กเร่ร่อนน้อย จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 27.0 ไม่แน่ใจเรื่องจำนวนเด็กเร่ร่อนในชุมชน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.6 ระบุว่าจำนวนเด็กเร่ร่อนในชุมชนมีมาก จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0 และระบุว่าจำนวนเด็กเร่ร่อนในชุมชนมีมากที่สุด จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5

16. จำนวนคนชราถูกทอดทิ้งในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ระบุว่าจำนวนคนชราที่ถูกทอดทิ้งในชุมชนมีน้อยที่สุด จำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 61.9 รองลงมาคือ ระบุว่าจำนวนคนชราที่ถูกทอดทิ้งในชุมชนมีน้อย จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 19.6 ระบุว่าจำนวนคนชราที่ถูกทอดทิ้ง

ในชุมชนมีมาก จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 7.7 และไม่แน่ใจว่าคนชราในชุมชนถูกทอดทิ้ง จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.3

17. คนในชุมชนมีงานทำ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่ามีคนในชุมชนจำนวนมากมีงานทำ จำนวน 245 คน คิดเป็นร้อยละ 64.8 รองลงมาคือ รับรู้ว่ามีคนในชุมชนจำนวนมากที่สุดมีงานทำ จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 15.6 รับรู้ว่ามีคนในชุมชนจำนวนน้อยมีงานทำ จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 12.4 ไม่แน่ใจว่ามีคนในชุมชนส่วนใหญ่มีงานทำ จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8 รับรู้ว่ามีคนในชุมชนจำนวนน้อยที่สุดมีงานทำ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3

18. การประกอบอาชีพสุจริตของคนในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่ามีคนในชุมชนจำนวนมากประกอบอาชีพสุจริต จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 52.9 รองลงมา คือ รับรู้ว่ามีคนในชุมชนจำนวนมากที่สุดประกอบอาชีพสุจริต จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 36.2 รับรู้ว่ามีคนในชุมชนจำนวนน้อยประกอบอาชีพสุจริต จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.3 ไม่แน่ใจว่ามีคนในชุมชนประกอบอาชีพสุจริต จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0 และรับรู้ว่ามีคนในชุมชนจำนวนน้อยที่สุดประกอบอาชีพสุจริต จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5

ตาราง 4-3 จำนวนร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการรับรู้สภาพแวดล้อมในชุมชน
หมวดสุขอนามัย

ลักษณะของสภาพแวดล้อม	ระดับการรับรู้					ระดับคะแนน	
	มากที่สุด	มาก	ไม่แน่ใจ	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D
ด้านสภาพแวดล้อม							
1. ความแออัดของจำนวนครัวเรือนในชุมชน	18 (4.8)	121 (32.0)	24 (6.3)	158 (41.8)	57 (15.1)	3.30	1.20
2. ความเหมาะสมของพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจ	37 (9.8)	170 (45.0)	32 (8.5)	110 (29.1)	29 (7.7)	3.20	1.18
3. มลพิษทางอากาศในชุมชน	11 (2.9)	55 (14.6)	21 (5.6)	162 (42.9)	129 (34.1)	3.91	1.11
4. มลภาวะทางเสียงของชุมชน	3 (0.8)	91 (24.1)	16 (4.2)	154 (40.7)	114 (30.2)	3.75	1.15
5. ความเหมาะสมของการกำจัดขยะในชุมชน	31 (8.2)	194 (51.3)	44 (11.6)	92 (24.3)	17 (4.5)	3.34	1.07
6. ความสะอาดของแหล่งน้ำในชุมชน	77 (20.4)	159 (42.1)	52 (13.8)	69 (18.3)	21 (5.6)	3.53	1.17
7. การนำแหล่งน้ำในชุมชนมาใช้ประโยชน์	41 (10.8)	73 (19.3)	40 (10.6)	131 (34.7)	93 (24.6)	2.57	1.33
8. ความสะอาดของน้ำประปาในชุมชน	148 (39.2)	164 (43.4)	25 (6.6)	38 (10.1)	3 (0.8)	4.10	0.96
ด้านสุขอนามัย							
9. ความสะอาดเรียบร้อยของชุมชน	116 (30.7)	180 (47.6)	22 (5.8)	50 (13.2)	10 (2.6)	3.90	1.06
10. จำนวนถังขยะในชุมชน	18 (4.8)	98 (25.9)	26 (6.9)	207 (54.8)	29 (7.7)	2.65	1.09
11. ปัญหาการส่งกลิ่นของขยะในชุมชน	2 (0.5)	37 (9.8)	24 (6.3)	153 (40.5)	162 (42.9)	4.15	0.95
12. จำนวนสถานบริการพยาบาลในชุมชน	30 (7.9)	161 (42.6)	29 (7.7)	140 (37.0)	18 (4.8)	3.12	1.14

**ตาราง 4-3 จำนวนร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการรับรู้สภาพแวดล้อมในชุมชน
หมวดสุขอนามัย (ต่อ)**

ลักษณะของสภาพแวดล้อม	ระดับการรับรู้					ระดับคะแนน	
	มากที่สุด	มาก	ไม่แน่ใจ	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D
ด้านสุขอนามัย (ต่อ)							
13. การอำนวยความสะดวกในการให้บริการทางสาธารณสุขของชุมชน	23 (6.1)	156 (41.3)	53 (14.0)	132 (34.9)	14 (3.7)	3.11	1.07
14. การรณรงค์เชิญชวนให้คนในชุมชนร่วมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ	13 (3.4)	124 (32.8)	46 (12.2)	154 (40.7)	41 (10.8)	2.77	1.12
15. ความสะดวกในการใช้สิทธิบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้าในสถานพยาบาลใกล้บ้าน	84 (22.2)	162 (42.9)	58 (15.3)	62 (16.4)	12 (3.2)	3.65	1.09
16. ความสม่ำเสมอของการจัดอบรมให้ความรู้ด้านสุขอนามัยในชุมชน	11 (2.9)	60 (15.9)	93 (24.6)	168 (44.4)	46 (12.2)	2.53	0.99
17. จำนวนเจ้าหน้าที่ที่ให้การอบรมความรู้ด้านการประกอบอาชีพ	14 (3.7)	45 (11.9)	150 (39.7)	141 (37.3)	28 (7.4)	2.67	0.91
18. ความสม่ำเสมอของการจัดอบรมให้ความรู้ด้านการประกอบอาชีพ	12 (3.2)	50 (13.2)	83 (22.0)	186 (49.2)	47 (12.4)	2.46	0.98
19. ความสม่ำเสมอของการจัดอบรมให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน	13 (3.4)	42 (11.1)	83 (22.0)	168 (44.4)	72 (19.0)	2.35	1.02
20. จำนวนสถานศึกษาในชุมชน	32 (8.5)	227 (60.1)	28 (7.4)	83 (22.0)	8 (2.1)	3.51	0.99
21. จำนวนเด็กที่เข้ารับการศึกษในชุมชน	91 (24.1)	225 (59.5)	27 (7.1)	32 (8.5)	3 (0.8)	3.98	0.85
22. คุณภาพของสถานศึกษาในชุมชน	60 (15.9)	220 (58.2)	68 (18.0)	26 (6.9)	4 (1.1)	3.81	0.82

ตาราง 4-3 เป็นการแสดงจำนวนร้อยละและค่าเฉลี่ย เกี่ยวกับการรับรู้สภาพแวดล้อมในชุมชนหมวดสุขอนามัยของกลุ่มตัวอย่างในชุมชน สามารถแยกเป็นประเด็น ได้ดังนี้

1. ความแออัดของจำนวนครัวเรือนในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่ามีชุมชนมีความแออัดของจำนวนครัวเรือนน้อย จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 41.8 รองลงมา คือ รับรู้ว่าการแออัดของจำนวนครัวเรือนในชุมชนมีมาก จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 32 รับรู้ว่าการแออัดของจำนวนครัวเรือนในชุมชนมีน้อยที่สุด จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 15.1 ไม่แน่ใจว่าจำนวนครัวเรือนในชุมชนมีความแออัด จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.3 และรับรู้ว่าการแออัดของจำนวนครัวเรือนในชุมชนมีมากที่สุด จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.8

2. ความเหมาะสมของพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่ามีพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจในชุมชนมีความเหมาะสมมาก จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 45 รองลงมา คือ รับรู้ว่ามีพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจในชุมชนมีความเหมาะสมน้อย จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 29.1 รับรู้ว่ามีพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจในชุมชนมีความเหมาะสมมากที่สุด จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 9.8 ไม่แน่ใจว่าพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจในชุมชนมีความเหมาะสม จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.5 และรับรู้ว่ามีพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจในชุมชนมีความเหมาะสมน้อยที่สุด จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 7.7

3. มลพิษทางอากาศในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่ามีปัญหามลพิษทางอากาศน้อย จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 42.9 รองลงมา คือ รับรู้ว่ามีปัญหามลพิษทางอากาศน้อยที่สุด จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 34.1 รับรู้ว่ามีปัญหามลพิษทางอากาศมาก จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 14.6 ไม่แน่ใจว่าในชุมชนมีปัญหามลพิษทางอากาศ จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 และรับรู้ว่ามีปัญหามลพิษทางอากาศมากที่สุด จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.9

4. มลภาวะทางเสียงของชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่ามีมลภาวะทางเสียงของชุมชนมีน้อย จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 40.7 รองลงมา คือ รับรู้ว่ามีมลภาวะทางเสียงของชุมชนมีน้อยที่สุด จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 30.2 รับรู้ว่ามีมลภาวะทางเสียงของชุมชนมีมาก จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 24.1 ไม่แน่ใจว่าในชุมชนมีมลภาวะทางเสียง จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.2 และรับรู้ว่ามีมลภาวะทางเสียงของชุมชนมีมากที่สุด จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8

5. ความเหมาะสมของการกำจัดขยะในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่าการกำจัดขยะในชุมชนมีความเหมาะสมมาก จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 51.3 รองลงมา คือ รับรู้ว่าการกำจัดขยะในชุมชนมีความเหมาะสมน้อย จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 24.3 ไม่แน่ใจว่าการกำจัดขยะในชุมชนมีความเหมาะสม จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 11.6 รับรู้ว่าการกำจัดขยะในชุมชนมีความ

เหมาะสมมากที่สุด จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 8.2 และรับรู้ว่าการกำจัดขยะในชุมชนมีความเหมาะสมน้อยที่สุด จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.5

6. ความสะอาดของแหล่งน้ำในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่าการนำแหล่งน้ำในชุมชนมีความสะอาดมาก จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 42.1 รองลงมา รับรู้ว่าการนำแหล่งน้ำในชุมชนมีความสะอาดมากที่สุด จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 20.4 รับรู้ว่าการนำแหล่งน้ำในชุมชนมีความสะอาดน้อย จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 18.3 ไม่แน่ใจว่าแหล่งน้ำในชุมชนมีความสะอาด จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 13.8 และรับรู้ว่าการนำแหล่งน้ำในชุมชนมีความสะอาดน้อยที่สุด จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6

7. การนำแหล่งน้ำในชุมชนมาใช้ประโยชน์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่าการนำแหล่งน้ำมาใช้ประโยชน์ปริมาณน้อย จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 34.7 รองลงมา รับรู้ว่าการนำแหล่งน้ำในชุมชนมาใช้ประโยชน์น้อยที่สุด จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 24.6 รับรู้ว่าการนำแหล่งน้ำในชุมชนมาใช้ประโยชน์ปริมาณมาก จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 19.3 รับรู้ว่าการนำแหล่งน้ำในชุมชนมาใช้ประโยชน์ปริมาณมากที่สุด จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 10.8 และไม่แน่ใจว่าการนำแหล่งน้ำในชุมชนมาใช้ประโยชน์ จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.6

8. ความสะอาดของน้ำประปาในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่าการนำน้ำประปาในชุมชนมีความสะอาดมาก จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 43.4 รองลงมา คือ รับรู้ว่าการนำน้ำประปาในชุมชนมีความสะอาดมากที่สุด จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 39.2 รับรู้ว่าการนำน้ำประปาในชุมชนมีความสะอาดน้อย จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 10.1 ไม่แน่ใจว่าน้ำประปาในชุมชนมีความสะอาด จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.6 และรับรู้ว่าการนำน้ำประปาในชุมชนมีความสะอาดน้อยที่สุด จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8

9. ความสะอาดเรียบร้อยของชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่าการนำชุมชนมีความสะอาดเรียบร้อยมาก จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 47.6 รองลงมา คือ รับรู้ว่าการนำชุมชนมีความสะอาดมากที่สุด จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 30.7 รับรู้ว่าการนำชุมชนมีความสะอาดน้อย จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 13.2 ไม่แน่ใจว่าชุมชนมีความสะอาดเรียบร้อย จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8 และรับรู้ว่าการนำชุมชนมีความสะอาดน้อยที่สุด จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.6

10. จำนวนถังขยะในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่าการนำจำนวนถังขยะในชุมชนมีน้อย จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 54.8 รองลงมา คือ รับรู้ว่าการนำจำนวนถังขยะในชุมชนมีมาก จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 25.9 รับรู้ว่าการนำจำนวนถังขยะในชุมชนมีน้อยที่สุด จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 7.7 ไม่แน่ใจว่าถังขยะในชุมชนมีเพียงพอ จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 6.9 และรับรู้ว่าการนำจำนวนถังขยะในชุมชนมีมากที่สุด จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.8

11. ปัญหาการส่งกลิ่นของขยะในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่ามีปัญหาการส่งกลิ่นของขยะในชุมชนน้อยที่สุด จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 42.9 รองลงมา คือ รับรู้ว่ามีปัญหาการส่งกลิ่นขยะน้อย จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 40.5 รับรู้ว่ามีปัญหาการส่งกลิ่นของขยะในชุมชนมาก จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 9.8 ไม่แน่ใจว่ามีปัญหาการส่งกลิ่นของขยะในชุมชน จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.3 และรับรู้ว่ามีปัญหาการส่งกลิ่นของขยะในชุมชนมากที่สุด จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5

12. จำนวนสถานบริการพยาบาลในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่ามีจำนวนสถานบริการพยาบาลในชุมชนมีมาก จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 42.6 รองลงมา คือ รับรู้ว่ามีจำนวนสถานบริการพยาบาลในชุมชนมีน้อย จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 37.0 รับรู้ว่ามีจำนวนสถานบริการพยาบาลในชุมชนมีมากที่สุด จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 7.9 ไม่แน่ใจถึงจำนวนสถานบริการพยาบาลในชุมชน จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 7.7 และรับรู้ว่ามีจำนวนสถานบริการพยาบาลในชุมชนมีน้อยที่สุด จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.8

13. การอำนวยความสะดวกในการรับบริการทางสาธารณสุขของชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่าการอำนวยความสะดวกมากในการรับบริการทางสาธารณสุขของชุมชน จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 41.3 รองลงมา คือ รับรู้ว่าการอำนวยความสะดวกน้อยในการรับบริการทางสาธารณสุขของชุมชน จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 34.9 ไม่แน่ใจต่อการอำนวยความสะดวกในการรับบริการทางสาธารณสุขของชุมชน จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 14.0 รับรู้ว่าการอำนวยความสะดวกมากที่สุดในการรับบริการทางสาธารณสุขของชุมชน จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 6.1 และรับรู้ว่าการอำนวยความสะดวกน้อยที่สุดในการรับบริการทางสาธารณสุข จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.7

14. การรณรงค์เชิญชวนให้คนในชุมชนร่วมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่าการรณรงค์เชิญชวนให้คนในชุมชนร่วมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพน้อย จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 40.7 รองลงมา คือ รับรู้ว่าการรณรงค์เชิญชวนให้คนในชุมชนร่วมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพมาก เป็นจำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 32.8 ไม่แน่ใจว่าการเชิญชวนให้คนในชุมชนร่วมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 12.2 รับรู้ว่าการรณรงค์เชิญชวนให้คนในชุมชนร่วมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพน้อยที่สุด จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 10.8 และรับรู้ว่าการรณรงค์เชิญชวนให้คนในชุมชนร่วมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพมากที่สุด จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.4

15. ความสะดวกในการใช้สิทธิบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้าในสถานพยาบาลในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่ามีความสะดวกมากในการใช้สิทธิบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้าใน

สถานพยาบาล จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 42.9 รองลงมา คือ รับรู้ว่ามีความสะดวกมากที่สุดในการใช้สิทธิบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 22.2 รับรู้ว่ามีความสะดวกน้อยในการใช้สิทธิบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 16.4 ไม่แน่ใจว่ามีความสะดวกในการใช้สิทธิบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 15.3 และรับรู้ว่ามีความสะดวกน้อยที่สุดในการใช้สิทธิบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.2

16. ความสม่ำเสมอของการจัดอบรมให้ความรู้ด้านสุขอนามัยในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่ามีความสม่ำเสมอของการจัดอบรมให้ความรู้ด้านสุขอนามัยในชุมชนน้อย จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 44.4 รองลงมา คือ ไม่แน่ใจว่าในชุมชนมีความสม่ำเสมอของการจัดอบรมให้ความรู้ด้านสุขอนามัย จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 24.6 คนในชุมชนรับรู้ว่ามีความสม่ำเสมอของการจัดอบรมให้ความรู้ด้านสุขอนามัยในชุมชนมาก จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15.9 รับรู้ว่ามีความสม่ำเสมอของการจัดอบรมให้ความรู้ด้านสุขอนามัยในชุมชนน้อยที่สุด จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 12.2 และรับรู้ว่ามีความสม่ำเสมอของการจัดอบรมให้ความรู้ด้านสุขอนามัยในชุมชนมากที่สุด จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.9

17. จำนวนเจ้าหน้าที่ที่ให้การอบรมความรู้ด้านการประกอบอาชีพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่แน่ใจว่าเรื่องจำนวนเจ้าหน้าที่ที่ให้การอบรมความรู้ด้านการประกอบอาชีพ จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 39.7 รองลงมา คือ รับรู้ว่ามีจำนวนเจ้าหน้าที่ที่ให้การอบรมความรู้ด้านการประกอบอาชีพน้อย จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 37.3 รับรู้ว่ามีจำนวนเจ้าหน้าที่ที่ให้การอบรมความรู้ด้านการประกอบอาชีพมาก จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 11.9 รับรู้ว่ามีจำนวนเจ้าหน้าที่ที่ให้การอบรมความรู้ด้านการประกอบอาชีพน้อยที่สุด จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7.4 และรับรู้ว่ามีจำนวนเจ้าหน้าที่ที่ให้การอบรมความรู้ด้านการประกอบอาชีพมากที่สุด จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.7

18. ความสม่ำเสมอของการจัดอบรมให้ความรู้ด้านการประกอบอาชีพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่ามีความสม่ำเสมอของการจัดอบรมให้ความรู้ด้านการประกอบอาชีพน้อย จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 49.2 รองลงมา คือ ไม่แน่ใจเรื่องความสม่ำเสมอของการจัดอบรมให้ความรู้ด้านการประกอบอาชีพ จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 22.0 รับรู้ว่ามีความสม่ำเสมอของการจัดอบรมให้ความรู้ด้านการประกอบอาชีพมาก จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 13.2 รับรู้ว่ามีความสม่ำเสมอของการจัดอบรมให้ความรู้ด้านการประกอบอาชีพน้อยที่สุด จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 12.4 และรับรู้ว่ามีความสม่ำเสมอของการจัดอบรมให้ความรู้ด้านการประกอบอาชีพมากที่สุด จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.2

19. ความสม่ำเสมอของการจัดอบรมให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่ามีค่าสม่ำเสมอของการจัดอบรมให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนน้อย จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 44.4 รองลงมา คือ ไม่แน่ใจเรื่องความสม่ำเสมอของการจัดอบรมให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 22.2 รับรู้ว่ามีค่าสม่ำเสมอของการจัดอบรมให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนน้อยที่สุด จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 19.0 รับรู้ว่ามีค่าสม่ำเสมอของการจัดอบรมให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนมาก จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 และรับรู้ว่ามีค่าสม่ำเสมอของการจัดอบรมให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมมากที่สุด จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.4

20. จำนวนสถานศึกษาในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่ามีสถานศึกษาในชุมชนมีจำนวนมาก จำนวน 227 คน คิดเป็นร้อยละ 60.1 รองลงมา คือ รับรู้ว่ามีสถานศึกษาในชุมชนมีจำนวนน้อย จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 22.0 รับรู้ว่ามีจำนวนสถานศึกษาในชุมชนมีจำนวนมากที่สุด จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.5 ไม่แน่ใจเรื่องจำนวนสถานศึกษาในชุมชน จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7.4 และรับรู้ว่ามีสถานศึกษาในชุมชนมีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.1

21. จำนวนเด็กในชุมชนที่เข้ารับการศึกษากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่ามีเด็กในชุมชนที่เข้ารับการศึกษามีจำนวนมาก จำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 59.5 รองลงมา คือ รับรู้ว่ามีเด็กในชุมชนที่เข้ารับการศึกษามีจำนวนมากที่สุด จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 24.1 รับรู้ว่ามีเด็กในชุมชนที่เข้ารับการศึกษามีจำนวนน้อย จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.5 ไม่แน่ใจเรื่องจำนวนเด็กที่เข้ารับการศึกษามีจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 7.1 และรับรู้ว่ามีเด็กในชุมชนที่เข้ารับการศึกษามีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8

22. คุณภาพของสถานศึกษาในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่ามีคุณภาพมาก จำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 58.2 รองลงมา คือ ไม่แน่ใจเรื่องคุณภาพของสถานศึกษาในชุมชน จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0 รับรู้ว่ามีสถานศึกษาในชุมชนมีคุณภาพมากที่สุดมากที่สุด จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15.9 รับรู้ว่ามีสถานศึกษาในชุมชนมีคุณภาพน้อย จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 6.9 และรับรู้ว่ามีสถานศึกษาในชุมชนมีคุณภาพน้อยที่สุด จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.1

**ตาราง 4-4 จำนวนร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการรับรู้สภาพแวดล้อมในชุมชน
หมวดความพอใจ**

ลักษณะของสภาพแวดล้อม	ระดับการรับรู้					ระดับคะแนน	
	มากที่สุด	มาก	ไม่แน่ใจ	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D
<u>ด้านความพึงพอใจ</u>							
1. การพักอาศัยในชุมชนนี้มีความสะดวกสบาย	151 (39.9)	180 (47.6)	14 (3.7)	30 (7.9)	3 (0.8)	4.18	0.89
2. เส้นทางจราจรในชุมชนมีเพียงพอต่อปริมาณ	37 (9.8)	263 (69.6)	21 (5.6)	52 (13.8)	5 (1.3)	3.73	0.87
3. เส้นทางจราจรในชุมชนมีสภาพที่ดี	30 (7.9)	239 (63.2)	23 (6.1)	74 (19.6)	12 (3.2)	3.53	0.99
4. ความจำเป็นของการมีพื้นที่สาธารณะในชุมชน	51 (13.5)	207 (54.8)	40 (10.6)	69 (18.3)	11 (2.9)	3.58	1.03
5. ความสม่ำเสมอของการจัดกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะในชุมชน	49 (13.0)	150 (39.7)	59 (15.6)	104 (27.5)	16 (4.2)	3.29	1.13
6. จำนวนพื้นที่ที่รกร้างในชุมชน	9 (2.4)	41 (10.8)	43 (11.4)	139 (36.8)	146 (38.6)	3.98	1.07
<u>ด้านการรวมกลุ่ม</u>							
7. จำนวนชมรม/ สมาคมในชุมชน	13 (3.4)	77 (20.4)	79 (20.9)	186 (49.2)	23 (6.1)	2.66	0.98
8. สมาชิกในชุมชนมีการร่วมกันทำกิจกรรมในชุมชน	23 (6.1)	229 (60.6)	54 (14.3)	64 (16.9)	8 (2.1)	3.52	0.92
9. การช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน	133 (35.2)	180 (47.6)	17 (4.5)	40 (10.6)	8 (2.1)	4.03	1.06
<u>ด้านศิลปวัฒนธรรม</u>							
10. จำนวนกิจกรรม/ โครงการเพื่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพื้นบ้านในชุมชน	33 (8.7)	96 (25.4)	65 (17.2)	164 (43.4)	20 (5.3)	2.89	1.11
11. การเข้าร่วมประเพณีท้องถิ่น/ พิธีกรรมของคนในชุมชน	104 (27.5)	229 (60.6)	13 (3.4)	24 (6.3)	8 (2.1)	4.05	0.87

ตาราง 4-4 จำนวนร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการรับรู้สภาพแวดล้อมในชุมชน
หมวดความพอใจ (ต่อ)

ลักษณะของสภาพแวดล้อม	ระดับการรับรู้					ระดับคะแนน	
	มากที่สุด	มาก	ไม่แน่ใจ	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D
ด้านศิลปวัฒนธรรม (ต่อ)							
12. สมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประเพณีทางศาสนาของชุมชน	135 (35.7)	217 (57.4)	12 (3.2)	11 (2.9)	3 (0.8)	4.24	0.72
13. การใช้ภาษาคำเมืองในการสนทนา	255 (67.5)	115 (30.4)	1 (0.3)	7 (1.9)	-	4.63	0.60

จากตาราง 4-4 เป็นการแสดงจำนวนร้อยละและค่าเฉลี่ย เกี่ยวกับการรับรู้สภาพแวดล้อมในชุมชนหมวดความพอใจของกลุ่มตัวอย่างในชุมชน สามารถแยกเป็นประเด็น ได้ดังนี้

1. การพักอาศัยในชุมชนนี้มีความสุขสบาย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้การพักอาศัยในชุมชนนี้มีความสุขสบายมาก จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 47.6 รองลงมา คือ รับรู้ว่าการพักอาศัยในชุมชนนี้มีความสุขสบายมากที่สุด จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 39.9 รับรู้ว่าการพักอาศัยในชุมชนนี้มีความสุขสบายน้อย จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 7.9 ไม่แน่ใจเรื่องการพักอาศัยในชุมชนมีความสุขสบาย จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.7 และรับรู้ว่าการพักอาศัยในชุมชนนี้มีความสุขสบายน้อยที่สุด จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8

2. เส้นทางจราจรในชุมชนมีเพียงพอต่อปริมาณรถ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้เส้นทางจราจรในชุมชนมีมากพอต่อปริมาณรถ จำนวน 263 คน คิดเป็นร้อยละ 69.6 รองลงมา คือ รับรู้เส้นทางจราจรในชุมชนมีน้อยไม่เพียงพอต่อปริมาณรถ จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 13.8 รับรู้เส้นทางจราจรในชุมชนมีมากที่สุดเพียงพอต่อปริมาณรถ จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 9.8 ไม่แน่ใจเรื่องเส้นทางจราจรในชุมชนมีเพียงพอต่อปริมาณรถ จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 และรับรู้เส้นทางจราจรในชุมชนมีน้อยที่สุดต่อปริมาณรถ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3

3. เส้นทางจราจรในชุมชนมีสภาพที่ดี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้เส้นทางจราจรในชุมชนมีสภาพที่ดีมาก จำนวน 239 คน คิดเป็นร้อยละ 63.2 รองลงมา คือ รับรู้เส้นทางจราจรในชุมชนมีสภาพที่ดีน้อย จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 19.6 รับรู้เส้นทางจราจรในชุมชนมีสภาพที่ดีมาก

ที่สุด จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 7.9 ไม่แน่ใจเรื่องเส้นทางจราจรในชุมชนมีสภาพที่ดี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 6.1 และรับรู้เส้นทางจราจรในชุมชนมีสภาพที่ด้อยที่สุด จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.2

4. ความจำเป็นของการมีพื้นที่สาธารณะในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่ามีพื้นที่สาธารณะในชุมชนมากมีความจำเป็นมาก จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 54.8 รองลงมา คือ รับรู้ว่าการมีพื้นที่สาธารณะในชุมชนมีความจำเป็นน้อย จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 18.3 รับรู้ว่าการมีพื้นที่สาธารณะในชุมชนมีความจำเป็นมากที่สุด จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 13.5 ไม่แน่ใจเรื่องความจำเป็นของการมีพื้นที่สาธารณะในชุมชน จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.6 และรับรู้ว่าการมีพื้นที่สาธารณะในชุมชนมีความจำเป็นน้อยที่สุด จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.9

5. ความสม่ำเสมอของการจัดกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่าการจัดกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะของชุมชนมีความสม่ำเสมอมาก จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 39.7 รองลงมา คือ รับรู้ว่าการจัดกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะของชุมชนมีความสม่ำเสมอเล็กน้อย จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 27.5 ไม่แน่ใจเรื่องความสม่ำเสมอของการจัดกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะของชุมชน จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 15.6 รับรู้ว่าการจัดกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะของชุมชนมีความสม่ำเสมอมากที่สุด จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 13.0 และรับรู้ว่าการจัดกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะของชุมชนมีความสม่ำเสมอน้อยที่สุด จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.2

6. พื้นที่ที่รกร้างในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่ามีพื้นที่รกร้างในชุมชนมีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 38.6 รองลงมา คือ รับรู้ว่ามีพื้นที่รกร้างในชุมชนมีจำนวนน้อย จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 36.8 ไม่แน่ใจเรื่องจำนวนพื้นที่รกร้างในชุมชน จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 11.4 รับรู้ว่ามีพื้นที่รกร้างในชุมชนมีจำนวนมาก จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 10.8 และรับรู้ว่ามีพื้นที่รกร้างในชุมชนมีจำนวนมากที่สุด จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.4

7. จำนวนชมรม หรือสมาคมในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่ามีจำนวนชมรม/สมาคมในชุมชนมีน้อย จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 49.2 รองลงมา คือ ไม่แน่ใจเรื่องจำนวนชมรม/สมาคม จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 20.9 รับรู้ว่ามีจำนวนชมรม/สมาคมในชุมชนมีมาก จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 20.4 รับรู้ว่ามีจำนวนชมรม/สมาคมมีน้อยที่สุด จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 6.1 และรับรู้ว่ามีจำนวนชมรม/สมาคมในชุมชนมีมากที่สุด จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.4

8. การร่วมกันทำกิจกรรมในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่ามีสมาชิกในชุมชนจำนวนมากร่วมกันทำกิจกรรมในชุมชน จำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 60.6 รองลงมา คือ รับรู้ว่ามีสมาชิกในชุมชนจำนวนน้อยร่วมกันทำกิจกรรมในชุมชน จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 16.9 ไม่แน่ใจเรื่องสมาชิกในชุมชนเข้าร่วมทำกิจกรรมในชุมชน จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 14.3 รับรู้ว่ามีสมาชิกใน

ชุมชนจำนวนมากที่สุดร่วมกันทำกิจกรรมในชุมชน จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 6.1 และรับรู้ว่ามีสมาชิกในชุมชนจำนวนน้อยที่สุดร่วมกันทำกิจกรรมในชุมชน จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.1

9. การช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่าการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชนมาก จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 47.6 รองลงมา คือ รับรู้ว่าการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชนมากที่สุด จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 35.2 รับรู้ว่าการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชนน้อย จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.6 ไม่แน่ใจเรื่องการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.5 และรับรู้ว่าการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชนน้อยที่สุด จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.1

10. จำนวนกิจกรรม/โครงการเพื่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพื้นบ้านในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่าการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพื้นบ้านในชุมชนมีจำนวนน้อย จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 43.4 รองลงมา คือ รับรู้ว่าการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพื้นบ้านมีจำนวนมาก จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 25.4 ไม่แน่ใจเรื่องจำนวนกิจกรรม/โครงการเพื่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพื้นบ้าน จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 17.2 รับรู้ว่าการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพื้นบ้านมีจำนวนมากที่สุด จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.7 และรับรู้ว่าจำนวนกิจกรรม/โครงการเพื่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพื้นบ้านในชุมชนมีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.3

11. การเข้าร่วมประเพณีท้องถิ่น/พิธีกรรมของคนในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่ามีคนจำนวนมากในชุมชนเข้าร่วมประเพณีท้องถิ่น/พิธีกรรมในชุมชน จำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 60.6 รองลงมา คือ รับรู้ว่ามีจำนวนคนมากที่สุดในชุมชนเข้าร่วมประเพณีท้องถิ่น/พิธีกรรมในชุมชน จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 27.5 รับรู้ว่ามีคนจำนวนน้อยเข้าร่วมประเพณีท้องถิ่น/พิธีกรรมในชุมชน จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.3 ไม่แน่ใจเรื่องการเข้าร่วมประเพณีท้องถิ่น/พิธีกรรมของคนในชุมชน จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.4 และรับรู้ว่ามีคนจำนวนน้อยที่สุดในชุมชนเข้าร่วมประเพณีท้องถิ่น/พิธีกรรมในชุมชน จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.1

12. การเข้าร่วมประเพณีทางศาสนาของคนในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่ามีคนในชุมชนให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประเพณีทางศาสนาของชุมชนมาก จำนวน 217 คน คิดเป็นร้อยละ 57.4 รองลงมา คือ รับรู้ว่ามีคนในชุมชนให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประเพณีทางศาสนาของชุมชนมากที่สุด จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 35.7 ไม่แน่ใจว่าคนในชุมชนให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประเพณีทางศาสนาของชุมชน จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.2 รับรู้ว่ามีคนในชุมชนให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประเพณีทางศาสนาของชุมชนน้อย จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.9

และรับรู้ว่าคนในชุมชนให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประเพณีทางศาสนาของชุมชนน้อยที่สุด จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8

13. การใช้ภาษาคำเมืองในการสนทนา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่าคนในชุมชนยังคงมีการใช้ภาษาคำเมืองในการสนทนากันมากที่สุด จำนวน 255 คน คิดเป็นร้อยละ 67.5 รองลงมา คือ รับรู้ว่ามีการใช้ภาษาคำเมืองในการสนทนากันมาก จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 30.4 รับรู้ว่ามีการใช้ภาษาคำเมืองในการสนทนากันน้อย จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.9 และไม่แน่ใจเรื่องการใช้ภาษาคำเมืองในการสนทนาของคนในชุมชน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3

ตาราง 4-5 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ของกลุ่มตัวอย่างแยกตามระดับการรับรู้ต่อสภาพแวดล้อมในชุมชน

ความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมในชุมชน	ระดับคะแนน		
	ค่าเฉลี่ย	S.D	ความหมาย
หมวดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน			
ด้านอาชญากรรม	2.50	0.57	ปานกลาง
ด้านยาเสพติด	2.15	0.49	ปานกลาง
ด้านสังคม	2.82	0.42	ปานกลาง
หมวดสุขอนามัย			
ด้านสภาพแวดล้อม	2.35	0.55	ปานกลาง
ด้านสุขอนามัย	2.07	0.40	ปานกลาง
หมวดความพอใจ			
ด้านความพึงพอใจ	2.53	0.55	ปานกลาง
ด้านการรวมกลุ่ม	2.13	0.58	น้อย
ด้านศิลปวัฒนธรรม	2.75	0.48	ปานกลาง

จากตาราง 4-5 แสดงให้เห็นการรับรู้ของประชาชนในชุมชนตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ในแต่ละด้านโดยสามารถแยกพิจารณาเป็นด้านต่างๆ ได้ดังนี้ คือ

หมวดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้ ด้านอาชญากรรมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.50) ด้านยาเสพติดอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.15) และด้านสังคมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.82)

สำหรับหมวดสุขอนามัย ด้านสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.35) และด้านสุขอนามัยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.07)

นอกจากนี้หมวดความพอใจ ด้านความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.53) ด้านการรวมกลุ่มอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.13) และด้านศิลปวัฒนธรรมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.75)

ผลการศึกษาจากตาราง 4-2 – 4-5 กล่าวได้ว่าคนในชุมชนตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่มีการรับรู้เกี่ยวกับเมืองน่าอยู่ในแต่ละหมวดการรับรู้ แสดงในตาราง 4-6

ตาราง 4-6 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) แยกตามหมวดการรับรู้

หมวดการรับรู้	ระดับคะแนน		
	ค่าเฉลี่ย	S.D	ความหมาย
หมวดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	2.62	0.51	ปานกลาง
หมวดสุขอนามัย	2.13	0.44	ปานกลาง
หมวดความพอใจ	2.62	0.52	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	2.48	0.52	ปานกลาง

จากตาราง 4-6 จึงสามารถสรุปได้ว่า ประชาชนในตำบลสุเทพมีการรับรู้ความเป็นเมืองน่าอยู่ของชุมชนว่าอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.48, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.52) เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นพบว่า การรับรู้หมวดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.62, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.51) การรับรู้หมวดสุขอนามัยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.13, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.44) และการรับรู้หมวดความพอใจอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.62, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.52) ตามลำดับ

4.3 ผลการศึกษาสภาพความเป็นเมืองน่าอยู่ของตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

แสดงให้เห็นถึงการประเมินความเป็นเมืองน่าอยู่ของตำบลสุเทพ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยดัชนีชี้วัดเมืองน่าอยู่ขององค์การอนามัยโลกโดยคนในชุมชน ผลการประเมิน แสดงในตาราง 4-7 ดังนี้

ตาราง 4-7 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ต่อการประเมินระดับเมืองน่าอยู่ของตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ด้วยดัชนีชี้วัดเมืองน่าอยู่ขององค์การอนามัยโลก

ดัชนีชี้วัดขององค์การอนามัยโลก	ค่าเฉลี่ย	(S.D)	ความหมาย
1. การรักษาความสะอาดบ้านเมือง ที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม	6.91	1.55	มาก
2. ระบบนิเวศที่ขัดโยงการอยู่ร่วมกันระหว่างพืช สัตว์และสิ่งแวดล้อมร่วมกันอย่างสมดุลอย่างยั่งยืน	6.00	1.51	ปานกลาง
3. ชุมชนมีความเกื้อกูลและไม่เอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน	7.07	1.63	มาก
4. ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนด ควบคุมและตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต สุขอนามัยและการกินคืออยู่ดี	5.77	1.53	ปานกลาง
5. มีการจัดสรรความจำเป็นพื้นฐานสำหรับประชาชนในชุมชนทุกคน	5.88	1.42	ปานกลาง
6. มีกลไกระดมความคิด ประสานการณและทรัพยากรอันหลากหลายจากการประสานงาน การติดต่อ และการทำงานร่วมกับชุมชน	5.66	1.51	ปานกลาง
7. เป็นเมืองที่มีระบบเศรษฐกิจที่หลากหลาย มีชีวิตชีวาและมีนวัตกรรมอยู่เสมอ	6.10	1.48	ปานกลาง
8. เสริมสร้างการเชื่อมโยงทางวัฒนธรรม สภาพชีวภาพอันดีงามรวมทั้งเอกลักษณ์ของกลุ่มชนแต่ละชุมชน	6.54	1.65	ปานกลาง
9. มีรูปแบบการดำเนินงานที่สามารถขับเคลื่อนโครงการให้บรรลุเป้าหมายโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด	6.02	1.37	ปานกลาง
10. มีระบบการให้บริการดูแลความเจ็บป่วยที่เหมาะสมสำหรับทุกคน	6.64	1.34	ปานกลาง
11. ประชาชนมีสุขภาพอนามัยในระดับสูง และมีอัตราการเจ็บป่วยในระดับต่ำ	6.81	1.36	มาก

จากตาราง 4-7 แสดงการประเมินความเป็นเมืองน่าอยู่ของตำบลสุเทพโดยคนในชุมชนตำบลสุเทพ สามารถสรุปได้ดังนี้

การรักษาความสะอาดของบ้านเมือง ที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม ชุมชนมีความเกื้อกูลและไม่เอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน และประชาชนมีสุขภาพอนามัยในระดับสูงและมีอัตราการเจ็บป่วยในระดับต่ำ อยู่ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย = 6.91, 7.07 และ 6.81 ตามลำดับ)

ระบบนิเวศที่ยึดโยงการอยู่ร่วมกันระหว่างพืช สัตว์และสิ่งแวดล้อมร่วมกันอย่างสมดุลอย่างยั่งยืน ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนด ควบคุมและตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต สุขอนามัยและการกินดีอยู่ดี มีการจัดสรรความจำเป็นพื้นฐานสำหรับประชาชนทุกคน มีกลไกการระดมความคิด ประสพการณ์และทรัพยากรอันหลากหลายจากการประสานงาน การติดต่อ และการทำงานร่วมกัน เป็นเมืองที่มีระบบเศรษฐกิจที่หลากหลาย มีชีวิตชีวาและมีนวัตกรรมอยู่เสมอ เสริมสร้างการเชื่อมโยงมรดกทางวัฒนธรรม สภาพทางชีวภาพอันดีงาม รวมทั้งเอกลักษณ์ของกลุ่มชนในชุมชน มีรูปแบบการดำเนินงานที่สามารถขับเคลื่อนโครงการให้บรรลุเป้าหมายโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมีระบบการให้บริการดูแลความเจ็บป่วยที่เหมาะสมสำหรับประชาชน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 6.00, 5.77, 5.88, 5.66, 6.10, 6.54, 6.02, 6.64 ตามลำดับ)

ตาราง 4-8 การประเมินระดับเมืองน่าอยู่ของตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ตามดัชนีเมืองน่าอยู่ขององค์การอนามัยโลก จากคนในชุมชน

การรับรู้	ระดับคะแนน		
	ค่าเฉลี่ย	S.D	ความหมาย
เมืองน่าอยู่	6.31	1.06	ปานกลาง

จากตาราง 4-8 เป็นการประเมินการรับรู้ความเป็นเมืองน่าอยู่ของชุมชนตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้ตัวชี้วัดขององค์การอนามัยโลกทั้ง 11 ข้อ ได้ผลการศึกษาดังนี้ ประชาชนในตำบลสุเทพประเมินระดับเมืองน่าอยู่ของตำบลสุเทพอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 6.309, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.057)

ตาราง 4-9 ระดับการรับรู้เมื่อนำอยู่ของแต่ละหมู่บ้าน

ชื่อหมู่บ้าน	ระดับเมื่อนำอยู่			รวม
	น้อย	ปานกลาง	มาก	
1. บ้านเชิงคอย	0	10.1	1.6	5.8
2. ห้วยแก้ว	0	1.1	2.7	1.9
3. กองบิน 41	0	13.2	23.2	18.0
4. ห้วยทราย	25.0	3.7	5.4	4.8
5. รำเปิง	25.0	10.1	10.8	10.6
6. โป่งน้อย	0	8.5	1.6	5.0
7. ดันกก	0	7.9	7.0	7.4
8. หลิ่งห้า	0	5.3	7.0	6.1
9. คอยสุเทพ	0	0	4.8	2.4
10. อุโมงค์	50.0	20.1	1.6	11.4
11. คอยปุย	0	1.1	5.4	3.2
12. ภูพิงค์	0	0	3.8	1.9
13. สันลมจอย	0	4.8	8.1	6.3
14. บ้านใหม่หลังมอ	0	14.3	16.8	15.3
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0

จากตาราง 4-9 ทำให้ทราบถึงระดับการรับรู้เมื่อนำอยู่ของแต่ละหมู่บ้านในตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยสามารถแยกการรับรู้แต่ละหมู่บ้านได้ดังนี้

หมู่บ้านกองบิน 41 มีการรับรู้เมื่อนำอยู่มากที่สุด รองลงมาคือ หมู่บ้านบ้านใหม่หลังมอ และหมู่บ้านรำเปิง

สำหรับหมู่บ้านที่มีการรับรู้เมื่อนำอยู่น้อยที่สุด คือ หมู่บ้านเชิงคอยและหมู่บ้านอุโมงค์

บทที่ 5

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง “การรับรู้ความเป็นเมืองน่าอยู่ของคนในชุมชน กรณีศึกษาตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่” ได้ทำการศึกษาประชากรตัวอย่างจำนวน 378 คน ซึ่งมีที่พักอาศัยอยู่ใน 14 หมู่บ้านของตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเมื่อนำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ (SPSS) โดยคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลจากการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

5.1 อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้ความเป็นเมืองน่าอยู่ของชุมชนว่าอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.48) โดยจำแนกหมวดการรับรู้ได้ดังนี้ คือ การรับรู้หมวดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินว่าอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.62) การรับรู้หมวดสุขอนามัยว่าอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.13) และการรับรู้หมวดความพอใจว่าอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.62) สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ว่า ในการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่นั้นจำเป็นที่จะต้องยึดหลักการสำคัญ คือ ต้องเข้าใจความเป็นเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ของแต่ละแห่งว่าย่อมต้องมีความแตกต่างกันไปตามศักยภาพ และความพร้อมอย่างสอดคล้องกับวัฒนธรรมของชุมชน เป็นความต้องการและความพึงพอใจของชุมชนนั้นๆ จากการที่องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ให้ความหมายของ เมืองน่าอยู่ ไว้ว่า การที่จะทำให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของสุขภาพกาย สุขภาพจิตและสุขภาพสังคม และพร้อมที่จะช่วยกันสรรค์สร้างภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมในการดำรงชีวิต

ในการพัฒนาด้วยขบวนการเมืองน่าอยู่จะบังเกิด การทำให้เมืองหรือชุมชนมีสภาพทางกายภาพ ทางสิ่งแวดล้อมและสังคมที่เอื้ออำนวยต่อการที่จะทำให้เกิดสุขภาพดี ดังนั้น เมืองน่าอยู่ และชุมชนน่าอยู่ หมายความว่า “ชุมชนที่อยู่อาศัยทั้งในเขตเมืองและชนบทมีสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดี มีสังคมที่เอื้ออาทร มีชุมชนที่เข้มแข็ง มีความสะดวกสบาย มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีระบบเศรษฐกิจดีมั่นคง มีวัฒนธรรมและจิตวิญญาณที่เป็นเอกลักษณ์ของเมืองและชุมชน” ซึ่งเราสามารถนำผลจากการวิจัยมาแยกอภิปรายเป็นประเด็นได้ คือ ในชุมชนมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันอยู่มากอย่างสม่ำเสมอ การพักอาศัยอยู่ในชุมชนนี้มีความสะดวกสบาย มีเส้นทางจราจรที่

เพียงพอต่อปริมาณรถและมีสภาพที่ดี มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินซึ่งพบได้ว่า ด้านสภาพแวดล้อมพบว่า ความแออัดของจำนวนครัวเรือนน้อย ปัญหามลพิษทางอากาศน้อย มีมลภาวะทางเสียงในชุมชนน้อย อีกทั้งในชุมชนยังมีความเหมาะสมของการกำจัดขยะมาก น้ำประปาและแหล่งน้ำในชุมชนมีความสะอาดมาก การก่ออาชญากรรมในชุมชนมีน้อยมากที่สุด มีการปฏิบัติตามกฎหมายของคนในชุมชนมาก และทุกคนสามารถอยู่บ้านเพียงลำพังได้อย่างสบายใจ จำนวนผู้เสพยาเสพติดและความรุนแรงของปัญหาเสพติดในชุมชนมีน้อยที่สุด มีเอกลักษณ์ของชุมชน คนในชุมชนยังคงรักษาเอกลักษณ์ของชุมชนและประเพณีทางศาสนาของชุมชนกันไว้ ประชาชนในชุมชนมีการรวมกลุ่มกันก่อตั้งชมรมขึ้นภายในชุมชน ร่วมกันทำกิจกรรมในชุมชน มีการใช้ความรุนแรงในการตัดสินใจปัญหาในชุมชนน้อย มีจำนวนของเด็กเร่ร่อนและคนชราถูกทอดทิ้งน้อยที่สุด อีกทั้งคนในชุมชนส่วนใหญ่มีการประกอบอาชีพที่สุจริต จากผลการวิจัยเหล่านี้จะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกับนิยามเกี่ยวกับเมืองน่าอยู่ของกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (2547) ที่ว่า เมืองน่าอยู่นั้นจะต้องประกอบไปด้วยการมีผังเมืองที่ดี เป็นบ้านเมืองที่ปลอดภัยจากยาเสพติด ปลอดภัยจากอาชญากรรม มีการจัดระเบียบสังคมที่ดี ประชาชนมีรายได้เลี้ยงตัวเองอย่างเพียงพอ ได้รับการบริการพื้นฐานที่ดีจากรัฐ มีการศึกษาและสุขอนามัยที่ดี และยังมีลักษณะสอดคล้องกับความหมายของเมืองน่าอยู่ที่ พรอัมรินทร์ พรหมเกิด (2539) ได้ให้ความหมายของเมืองน่าอยู่ไว้ว่า เป็นเมืองที่ก่อให้เกิดความพอใจสูงสุดในการอยู่อาศัยของประชาชน และมีปัญหาสังคมน้อยที่สุด โดยทั่วไปพบว่าเมืองที่จะก่อให้เกิดความพอใจสูงสุดในการอยู่อาศัยและมีปัญหาสังคมเมืองเกิดขึ้นน้อยนั้นจะต้องเป็นเมืองที่ไม่โตมากนักและจำนวนประชากรไม่มากเกินไป เป็นเมืองที่ไม่มีปัญหามลภาวะเป็นพิษทั้งทางอากาศ น้ำ ดินและเสียง มีพื้นที่สีเขียว สวนสาธารณะเพียงพอต่อการพักผ่อนหย่อนใจของคนในชุมชน มีการอนุรักษ์มรดกทางศิลปะและวัฒนธรรม

นอกจากนี้แล้วลักษณะความน่าอยู่ของชุมชนตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ยังมีความสอดคล้องกับนิยามที่สำนักคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ให้ไว้ คือ เป็นเมืองหรือชุมชนที่คนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีสังคมที่เอื้ออาทร มีความสะดวกและปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีเศรษฐกิจที่มั่นคง มีวัฒนธรรมและจิตวิญญาณที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน และเสรี นวลเพ็ง ได้กล่าวว่า ชุมชนน่าอยู่ เป็นเมืองที่ประชาชนอยู่แล้วมีความสุขสบายใจ ได้รับความสะดวกสบาย มีความสดใส โดยทุกคนจะต้องได้รับปัจจัย 4 ด้านอย่างเพียงพอและมีคุณภาพตลอดจนมีการส่งเสริมการศึกษา อาชีพและด้านสันตนาการให้แก่ประชาชน และยังจะต้องให้ความสำคัญกับเรื่องของประเพณีและวัฒนธรรมด้วย รวมทั้งมีลักษณะของสังคมที่เอื้ออาทรต่อกัน

สรุปได้ว่า ลักษณะของชุมชนตำบลสุเทพ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่มีลักษณะความเป็นเมืองน่าอยู่ของชุมชนอยู่มากทั้งนี้เนื่องจากลักษณะของตำบลสุเทพนั้นมีคุณลักษณะของเมืองน่าอยู่ที่สำคัญๆ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่มีชีวิตที่สงบสุข มีความสะดวกสบาย มีสุขภาพกายและใจดี อีกทั้งประชาชนในชุมชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน แต่ผลการวิจัยจากประชาชนในชุมชนพบว่า การรับรู้ความเป็นเมืองน่าอยู่ของประชาชนในชุมชนตำบลสุเทพอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการแปลความหมายที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล อีกทั้งทัศนคติและประสบการณ์ของกลุ่มตัวอย่างแต่ละบุคคลด้วย

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “การรับรู้ความเป็นเมืองน่าอยู่ของคนในชุมชน กรณีศึกษาตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่” ได้ทำการศึกษาประชากรตัวอย่างจำนวน 378 คน ซึ่งมีที่พักอาศัยอยู่ใน 14 หมู่บ้านของตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเมื่อนำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ (SPSS) โดยคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากการวิจัยสามารถสรุปผลได้ดังนี้

6.1 สรุปผลการศึกษา

ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 26.58 ตารางกิโลเมตร มีจำนวนหมู่บ้าน ทั้งหมด 14 หมู่บ้าน ประกอบไปด้วยจำนวนครัวเรือน 6,877 ครัวเรือน ในชุมชนประกอบไปด้วยเส้นทางคมนาคม จำนวน 196 สาย มีน้ำประปาภูมิภาค ประปาภูเขาและประปาหมู่บ้าน มีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน และที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข จำนวน 2 แห่ง

ศาสนสถานในตำบลสุเทพ ประกอบไปด้วยวัดจำนวน 11 วัด ได้แก่ วัดฝายหิน วัดผาลาด วัดศรีโสดา วัดสังเวช วัดห้วยทราย วัดไร่เปิงโพธาราม วัดช่างทอง วัดพระธาตุคอกยสุเทพราชวรวิหาร วัดอุโมงค์สวนพุทธธรรม วัดโป่งน้อย วัดป่าแดงมหาวิหาร และสำนักสงฆ์อีก 2 แห่ง มีโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งสิ้น 5 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนบ้านเชิงคอก โรงเรียนบ้านห้วยทราย โรงเรียนสังวาลย์วิทยา โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ และโรงเรียนบ้านโป่งน้อย มีโรงงานอุตสาหกรรมจำนวน 9 แห่ง มีสถานตำรวจ 1 แห่ง ได้แก่ สถานีตำรวจภูธรฝางราษฎร์รังษิยารับผิดชอบพื้นที่ตำบลสุเทพ

ภายในชุมชนมีพื้นที่สาธารณะประโยชน์ ไว้ใช้ประกอบกิจกรรมจำนวนหลายแห่ง ได้แก่ สนามกีฬาเอนกประสงค์ สนามฟุตบอล สนามบาสเกตบอล สนามตระกร้อ สระว่ายน้ำ ศูนย์เยาวชน สนามเด็กเล่น และสวนสาธารณะ

นอกจากนี้ในชุมชนยังมีการก่อตั้งสมาคมขึ้นมา แบ่งออกเป็น กลุ่มอาชีพ จำนวน 17 กลุ่ม กลุ่มออมทรัพย์ จำนวน 12 กลุ่ม และกลุ่มอื่นๆ อีก เช่น ผู้สูงอายุ เยาวชน แม่บ้าน อาสาสมัคร อีก จำนวน 30 กลุ่ม ภายในชุมชนยังมีวัฒนธรรมและประเพณีที่สำคัญ คือ ประเพณีเดียวขึ้นคอก

นมัสการพระธาตุคอกยสุเทพ ประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะ งานรำลึกกรรพาศรีวิชัย และประเพณีกินวอ

6.1.1. ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

- 1) ด้านเพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีเพศหญิงร้อยละ 55.6 เพศชาย ร้อยละ 44.4
- 2) ด้านอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 25 - 35 ปี มากที่สุด ร้อยละ 33.0 รองลงมา อายุระหว่าง 36 - 45 ปี ร้อยละ 31.0 และน้อยที่สุด อายุระหว่าง 18 - 25 ปี ร้อยละ 4.8
- 3) ด้านสถานภาพสมรส พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีสถานภาพสมรสมากที่สุด ร้อยละ 64.3 รองลงมาคือ สถานภาพโสด ร้อยละ 25.9 หย่าร้าง ร้อยละ 5.3 แยกกันอยู่ ร้อยละ 2.4 และอื่น ๆ ร้อยละ 2.1
- 4) ด้านระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด ร้อยละ 22.8 รองลงมา คือ ระดับประถมศึกษา ร้อยละ 22.0 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า ร้อยละ 21.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ร้อยละ 17.2
- 5) ด้านอาชีพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว มากที่สุด ร้อยละ 38.4 รองลงมา คือ อาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 20.6 พนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 18.3 ข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 12.7 และประกอบอาชีพเกษตรกร น้อยที่สุด ร้อยละ 0.5
- 6) ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท มากที่สุด ร้อยละ 47.3 รองลงมา คือ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 25.7 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 10,001 - 15,000 บาท ร้อยละ 9.9 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 15,001 - 20,000 บาท ร้อยละ 5.2 และรายได้น้อยที่สุด 20,001 บาท ขึ้นไป ร้อยละ 1.9
- 7) ด้านระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนมา 1 - 15 ปี มากที่สุด ร้อยละ 36.0 รองลงมา คือ อาศัยอยู่ในชุมชนมา 16 - 30 ปี ร้อยละ 33.8 อาศัยอยู่ในชุมชนมา 31 - 45 ปี ร้อยละ 20.9 อาศัยในชุมชนมา 46 - 60 ปี ร้อยละ 8.5 และอาศัยในชุมชนมา 61 ปีขึ้นไป ร้อยละ 0.8

6.1.2 ด้านการรับรู้ความเป็นเมืองน่าอยู่ของคนในชุมชน

- 1) หมวดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่าเป็นชุมชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.62 โดยการรับรู้ด้าน

อาชญากรรม ด้านยาเสพติดและด้านสังคมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.50 2.15 และ 2.82 ตามลำดับ

2) หมวดสุขอนามัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ว่ามีสุขอนามัยในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.13 โดยการรับรู้ด้านสภาพแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.35 และด้านสุขอนามัย อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.07

3) หมวดความพอใจ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพอใจในชุมชนระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.62 โดยการมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.53 มีการรับรู้ด้านการรวมกลุ่ม อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.13 และด้านศิลปวัฒนธรรม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.75

6.2 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยเสนอแนะได้ดังนี้

1) จากการวิจัยพบว่าระดับการรับรู้ความเป็นเมืองน่าอยู่ของตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ชุมชนควรมีการรวมกลุ่มประชาชนภายในชุมชนเพื่อรับทราบปัญหา ข้อบกพร่อง หรือความต้องการจากคนในชุมชนให้มากขึ้น เพื่อเป็นการพัฒนาที่ได้อาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนควบคู่กันไป การพัฒนาชุมชนเพื่อความเป็นเมืองน่าอยู่จะได้เป็น การพัฒนาที่ตรงกับความต้องการของคนในพื้นที่

2) ผู้มีส่วนในการพัฒนาชุมชนทั้งภาครัฐและเอกชนควรดึงคนในชุมชนเข้ามามีบทบาทในการวางแผนและพัฒนาเพื่อให้ชุมชนเป็นเมืองน่าอยู่ โดยรับฟังปัญหา ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากคนในชุมชนแล้วนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาอย่างจริงจัง

3) ประชาชนในชุมชนยังไม่ทราบถึงกิจกรรมการรณรงค์ต่างๆ และชมรมหรือสมาคมที่เกิดขึ้นในชุมชน ดังนั้นในชุมชนควรทำการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง และมีกิจกรรมรณรงค์ในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

6.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนให้เป็นเมืองน่าอยู่
- 2) ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างชุมชน เพื่อให้เห็นถึงปัจจัยที่แตกต่างต่อการเป็นเมืองน่าอยู่

การรับรู้ความเป็นเมืองน่าอยู่ของคนในชุมชน กรณีศึกษาดำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
(THE STUDY OF PERCEPTION ON LIVABLE CITIES, CASE STUDY SUTHEP SUB-DISTRICT,
MUANG DISTRICT, CHIANG MAI PROVINCE)

เมธาสิทธิ์ จันทร์ลอย 4637101 ENRD/M

วท.ม. (การวางแผนสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาชุมชนและชนบท)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : เกษม กุลประดิษฐ์, M.Sc., สมพงษ์ ธงไชย, Ph.D.,
พิทักษ์ วิทยะธีระนันท์, Ph.D.

บทสรุปแบบสมบูรณ์

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

จากการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาได้ส่งผลให้สังคมเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคมไทยจากสังคมชนบทไปสู่การเป็นสังคมเมืองมากขึ้น เมืองเป็นแหล่งดึงดูดให้คนเข้ามาอยู่อาศัยกันมากขึ้น เมืองกลายเป็นศูนย์กลางกิจกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว การเพิ่มขึ้นของประชากรในเขตเมืองอย่างรวดเร็ว โดยขาดการจัดการป้องกันปัญหาทำให้เมืองประสบกับปัญหาสิ่งแวดล้อมทั้งมลพิษทางอากาศ น้ำเสีย ขยะมูลฝอย การจราจรติดขัด ชุมชนแออัด

ปัญหาสิ่งแวดล้อมของชุมชนในเขตเมืองนั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรและการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจโดยขาดมาตรการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนที่เหมาะสม ทั้งการตั้งถิ่นฐานที่ไม่มีรูปแบบ กระจายกระจายไม่เป็นระเบียบและไม่สอดคล้องกับธรรมชาติ รวมทั้งมีการตั้งถิ่นที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยอย่างขาดสุขลักษณะ จนเกิดความเสื่อมโทรมต่อสิ่งแวดล้อมชุมชน

การพัฒนาอย่างต่อเนื่องของประเทศภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของประชาชนที่เข้ามาอาศัยในชุมชนเมืองมากขึ้น การขยายตัวของชุมชนเมืองเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดปัญหามากมายโดยปัญหาที่พบอยู่เสมอในเมืองใหญ่ คือ ปัญหาความยากจน ปัญหายาเสพติด ขยะ น้ำเสีย สิ่งปฏิกูลและปัญหาการจราจร รัฐจึงได้มีนโยบายที่

มุ่งเน้น “การพัฒนาคน” ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) ให้คนมีสุขภาพดี มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถเพื่อเพิ่มขีดความสามารถอันจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมและประเทศชาติได้ต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับโครงการเมืองน่าอยู่ (Healthy Cities) ขององค์การอนามัยโลกภาคพื้นยุโรป ต่อมาประเทศไทยได้เข้าร่วมอนุสัญญาแผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) ซึ่งมีบริบทว่าด้วยเรื่องการจัดตั้งฐานมนุษย์และการพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน ทำให้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ได้กำหนดให้การพัฒนาเมืองน่าอยู่เป็นวาระแห่งชาติ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและพัฒนาเมืองน่าอยู่ ภายใต้แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ โดยยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา มีการปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคำนึงถึงความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม และความต้องการของชุมชนเป็นสำคัญ

การพัฒนาประเทศได้ส่งผลให้เมืองเชียงใหม่ซึ่งถือเป็นเมืองที่ใหญ่ที่สุดของภาคเหนือ มีประชากรหนาแน่น มีประวัติศาสตร์การก่อตั้งมายาวนานกว่า 700 ปี กลายเป็นเมืองศูนย์กลางการพัฒนาของภาคเหนือตอนบน ทั้งด้านการบริหาร การศึกษา การค้า การคมนาคมขนส่งและการท่องเที่ยว เป็นศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมของภาคเหนือ เป็นแหล่งสร้างงานสร้างอาชีพเกิดการกระจายรายได้ การพัฒนาเหล่านี้ได้ส่งผลให้เกิดการสูญเสียเอกลักษณ์ของเมืองเชียงใหม่ ไม่ว่าจะเป็นความเป็นเมืองเก่าแก่ วัฒนธรรมและภาษา เกิดการก่อสร้างอาคารสูง ปัญหามลพิษทางอากาศ ปัญหาจราจรติดขัด

การเกิดของปัญหานี้ล้วนเกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครแล้วและปัญหาที่ยังคงดำรงอยู่ การซ้ำรอยเดิมของปัญหานี้จึงเป็นเรื่องที่น่าวิตกอย่างยิ่งว่าจะส่งผลกระทบต่อความเป็นเมืองน่าอยู่อย่างไร และตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ถือเป็นพื้นที่หนึ่งในเขตเมืองเชียงใหม่ที่พบการเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนาเมืองได้อย่างเห็นได้ชัด

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อศึกษาสถานภาพสิ่งแวดล้อมและความเป็นอยู่ของชุมชนตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และศึกษาการรับรู้ความเป็นเมืองน่าอยู่ของประชาชนที่อาศัยในชุมชนตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนการวิจัยเรื่องการรับรู้ความเป็นเมืองน่าอยู่ของคนในชุมชน กรณีศึกษาตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยแบ่งขั้นตอนออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) ขั้นตอนการเตรียมการและการวิจัยเอกสารที่เกี่ยวข้อง ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร บทความ วิชาการ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากห้องสมุด และเว็บไซต์ ที่เกี่ยวกับเมืองน่าอยู่ ชุมชน น่าอยู่ และพื้นที่ศึกษา
- 2) ขั้นตอนการศึกษาข้อมูลของตำบลสุเทพ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ศึกษาข้อมูลจากเอกสารแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสุเทพ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
- 3) ขั้นตอนการประมวลข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บแบบสอบถามมาทำการประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistic Package for Social Science; SPSS) และทำการวิเคราะห์ค่าสถิติที่ได้
- 4) ขั้นตอนการรายงานผลการวิจัย นำผลจากการประมวลข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistic Package for Social Science; SPSS) มาตีความหมายตามค่าสถิติที่ได้

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีประชากรเป้าหมายที่อาศัยอยู่ในตำบลสุเทพ อำเภอเมืองเชียงใหม่ ทั้ง 14 หมู่บ้าน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจากสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane) จำนวน 378 ตัวอย่าง ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check list) แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วน คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ความคิดเห็นที่มีต่อสภาพแวดล้อมในชุมชนเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สุขภาพอนามัยและความพอใจ และความคิดเห็นที่มีต่อชุมชนเกี่ยวกับลักษณะความเป็นเมืองน่าอยู่

การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) และข้อมูลจากภาคสนาม (Field Survey) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Method) ให้หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนหัวหน้าครัวเรือนที่พักอาศัยในชุมชนเป็นตัวแทนในการตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistic Package for Social Science : SPSS) มาใช้ในการวิเคราะห์หาค่าสถิติร้อยละ และค่าเฉลี่ยเลขคณิต

ผลการศึกษา

ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 26.58 ตารางกิโลเมตร มีจำนวนหมู่บ้าน ทั้งหมด 14 หมู่บ้าน ประกอบไปด้วยจำนวนครัวเรือน 6,877 ครัวเรือน เป็นเพศชาย 8,924 คน เพศหญิง 8,347 คน โดยมีความหนาแน่นเฉลี่ยประมาณ 649 คน/ตารางกิโลเมตร ในชุมชนประกอบไปด้วยเส้นทางคมนาคม จำนวน 196 สาย มีน้ำประปาภูมิภาค ประปาภูเขาและประปาหมู่บ้าน มีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน และที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข จำนวน 2 แห่ง

ศาสนสถานในตำบลสุเทพ ประกอบไปด้วยวัดจำนวน 11 วัด ได้แก่ วัดฝายหิน วัดผาลาด วัดศรีโสดา วัดสังเวช วัดห้วยทราย วัดไร่เป้งโพธาราม วัดช่างทอง วัดพระธาตุคุดยสุเทพราชวรวิหาร วัดอุโมงค์สวนพุทธธรรม วัดโป่งน้อย วัดป่าแดงมหาวิหาร และสำนักสงฆ์อีก 2 แห่ง มีโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งสิ้น 5 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนบ้านเชิงคอย โรงเรียนบ้านห้วยทราย โรงเรียนสังวาลย์วิทยา โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ และโรงเรียนบ้านโป่งน้อย มีโรงงานอุตสาหกรรมจำนวน 9 แห่ง มีสถานีตำรวจ 1 แห่ง ได้แก่ สถานีตำรวจภูธรฝางราษฎร์รังษิยารับผิดชอบพื้นที่ตำบลสุเทพ

ภายในชุมชนมีพื้นที่สาธารณะประโยชน์ ไว้ใช้ประกอบกิจกรรมจำนวนหลายแห่ง ได้แก่ สนามกีฬาเอนกประสงค์ สนามฟุตบอล สนามบาสเกตบอล สนามตระกร้อ สระว่ายน้ำ ศูนย์เยาวชน สนามเด็กเล่น และสวนสาธารณะ

นอกจากนี้ในชุมชนยังมีการก่อตั้งสมาคมขึ้นมา แบ่งออกเป็น กลุ่มอาชีพ จำนวน 17 กลุ่ม กลุ่มออมทรัพย์ จำนวน 12 กลุ่ม และกลุ่มอื่นๆ อีก เช่น ผู้สูงอายุ เยาวชน แม่บ้าน อาสาสมัคร อีก จำนวน 30 กลุ่ม ภายในชุมชนยังมีวัฒนธรรมและประเพณีที่สำคัญ คือ ประเพณีเตียจั่นคอย นมัสการพระธาตุคุดยสุเทพ ประเพณีตักบาตรเทโวโรหนะ งานรำลึกครูบาศรีวิชัย และประเพณีกินวอ

จากการวิจัยได้ทำการศึกษาการรับรู้ของคนในชุมชน 3 ด้านด้วยกันคือ ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ด้านสุขอนามัย และด้านความพอใจ พบว่า การรับรู้หมวดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.62, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.51) การรับรู้

หมวดสุขอนามัยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.13, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.44) และการรับรู้หมวดความพอใจอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.62, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.52) ตามลำดับ โดยหมู่บ้านที่มีการรับรู้เมื่อน่าอยู่มากที่สุด คือ หมู่บ้านกองบิน 41 รองลงมา คือ หมู่บ้านบ้านใหม่ หล่มมอ และหมู่บ้านไร่เปิง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้ความเป็นเมื่อน่าอยู่ของชุมชนว่าอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.48) โดยจำแนกหมวดการรับรู้ได้ดังนี้ คือ การรับรู้หมวดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินว่าอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.62) การรับรู้หมวดสุขอนามัยว่าอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.13) และการรับรู้หมวดความพอใจว่าอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.62) สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ว่า ในการพัฒนาเมื่อน่าอยู่ชุมชนน่าอยู่นั้นจำเป็นที่จะต้องยึดหลักการสำคัญ คือ ต้องเข้าใจความเป็นเมื่อน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ของแต่ละแห่งว่าย่อมต้องมีความแตกต่างกันไปตามศักยภาพความพร้อมอย่างสอดคล้องกับวัฒนธรรมของชุมชนนั้นๆ จะต้องเป็นความต้องการและความพึงพอใจของชุมชนนั้นๆ เป็นผู้ร่วมกำหนด จากการที่องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ให้ความหมายของ เมื่อน่าอยู่ ไว้ว่า การที่จะทำให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของสุขภาพกาย สุขภาพจิตและสุขภาพสังคม และพร้อมที่จะช่วยกันสรรค์สร้างภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมในการดำรงชีวิต

หากนำผลจากการวิจัยมาแยกอภิปรายเป็นประเด็นพบว่า ในชุมชนมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันมากอยู่อย่างสม่ำเสมอ การพักอาศัยอยู่ในชุมชนนี้มีความสะดวกสบาย มีเส้นทางจราจรที่เพียงพอต่อปริมาณรถและมีสภาพที่ดี มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ด้านสภาพแวดล้อมพบว่า ความแออัดของจำนวนครัวเรือนน้อย ปัญหามลพิษทางอากาศน้อย มีมลภาวะทางเสียงในชุมชนน้อย อีกทั้งในชุมชนยังมีความเหมาะสมของการกำจัดขยะมาก น้ำประปาและแหล่งน้ำในชุมชนมีความสะอาดมาก การก่ออาชญากรรมในชุมชนนี้มีน้อยมากที่สุด มีการปฏิบัติตามกฎหมายของคนในชุมชนมาก และทุกคนสามารถอยู่บ้านเพียงลำพังได้อย่างสบายใจ จำนวนผู้เสพยาเสพติดและความรุนแรงของปัญหายาเสพติดในชุมชนมีน้อยที่สุด มีเอกลักษณ์ของชุมชน คนในชุมชนยังคงรักษาเอกลักษณ์ของชุมชนและประเพณีทางศาสนาของชุมชนกันไว้ ประชาชนในชุมชนมีการรวมกลุ่มกันก่อตั้งชมรมขึ้นภายในชุมชน ร่วมกันทำกิจกรรมในชุมชน มีการใช้ความรุนแรงในการตัดสินปัญหาในชุมชนน้อย มีจำนวนของเด็กเร่ร่อนและคนชราถูกทอดทิ้งน้อยที่สุด อีกทั้งคนในชุมชนส่วนใหญ่มีการประกอบอาชีพที่สุจริต ซึ่งล้วนสอดคล้องกับนิยามที่หน่วยงานต่างๆ ได้กำหนดไว้

ลักษณะของชุมชนตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่มีลักษณะความเป็นเมืองน่าอยู่ของชุมชนอยู่มากทั้งนี้เนื่องจากลักษณะของตำบลสุเทพนั้นมีคุณลักษณะของเมืองน่าอยู่ที่สำคัญๆ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่มีชีวิตที่สงบสุข มีความสะดวกสบาย มีสุขภาพกายและใจดี อีกทั้งประชาชนในชุมชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน แต่ผลการวิจัยจากประชาชนในชุมชนพบว่า การรับรู้ความเป็นเมืองน่าอยู่ของประชาชนในชุมชนตำบลสุเทพอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการแปลความหมายที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล อีกทั้งทัศนคติและประสบการณ์ของกลุ่มตัวอย่างแต่ละบุคคลด้วย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยเสนอแนะได้ดังนี้

- 1) จากการวิจัยพบว่าระดับการรับรู้ความเป็นเมืองน่าอยู่ของตำบลสุเทพ อำเภอเมือง เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ชุมชนควรมีการรวมกลุ่มประชาชนภายในชุมชนเพื่อรับทราบปัญหา ข้อบกพร่อง หรือความต้องการจากคนในชุมชนให้มากขึ้น เพื่อเป็นการพัฒนาที่ได้อาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนควบคู่กันไป การพัฒนาชุมชนเพื่อความเป็นเมืองน่าอยู่จะได้เป็นการพัฒนาที่ตรงกับความต้องการของคนในพื้นที่
- 2) ผู้มีส่วนในการพัฒนาชุมชนทั้งภาครัฐและเอกชนควรดึงคนในชุมชนเข้ามามีบทบาทในการวางแผนและพัฒนาเพื่อให้ชุมชนเป็นเมืองน่าอยู่ โดยรับฟังปัญหา ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากคนในชุมชนแล้วนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาอย่างจริงจัง
- 3) ประชาชนในชุมชนยังไม่ทราบถึงกิจกรรมการรณรงค์ต่างๆ และชมรมหรือสมาคมที่เกิดขึ้นในชุมชน ดังนั้นในชุมชนควรทำการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง และมีกิจกรรมรณรงค์ในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนให้เป็นเมืองน่าอยู่
- 2) ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างชุมชน เพื่อให้เห็นถึงปัจจัยที่แตกต่างต่อการเป็นเมืองน่าอยู่

THE STUDY OF PERCEPTION ON LIVABLE CITIES, CASE STUDY SUTHEP SUB-DISTRICT, MUANG DISTRICT, CHIANG MAI PROVINCE

METHASIT CHUNLOY 4637101 ENRD/M

M.Sc. (ENVIRONMENTAL PLANNING FOR COMMUNITY AND RURAL DEVELOPMENT)

THESIS ADVISORY COMMITTEE : KASEM KULPRADIT, M.Sc., SOMPONG THONGCHAI, Ph.D., PIJAK HINJIRANAN, Ph.D.,

EXTENDED SUMMARY**Background and Significance of Problems**

Since economy expansion two decades ago, there are rapid changes of growth and structure in Thai society from rural to urban. Many people are attracted to live in the cities. The cities become the centre of activities: both industry and tourism. Increasing population in the cities without preventing problems cause the cities faces air pollution, water pollution, waste, traffic jam, and slum community.

The pollution in the cities is derived from increasing population and economic development without environmental management, until the environment is polluted.

The continuous country development under social and economic change, including change in increasing amount of people who live in the cities and rapid economy expansion cause many problems especially poverty problem, drug problem, waste, water pollution, and traffic jam.

Consequently, the National Economic and Social No.8 (1997 – 2001) emphasized on “Human development” that the goal is healthy, quality, skillful people to increase ability which leading to social and country development. It is in agreement with “Healthy Cities” project of World Health Organization (WHO).

Later, Thailand joined Agenda 21 which its context is about settlement and sustainable livable cities development. In National Economic and Social No.9 (2002 – 2006) livable cities development is national policy to strengthen the community and develop livable cities under the way of life quality and lifestyle development which

human is the centre of development. There also were adaptations of local wisdom and considering the difference of multi nation, religion, culture, tradition, value, and need in communities.

Because of the country development; Chiang Mai became the centre cities of development, education, trading, transportation and tourism. It was also the centre of economic and social growth in northern part and the source of work.

These development effected on the lost Chiang Mai identity: the old cities, northern culture and Lanna language, skyscrapers, air pollution, and traffic jam.

These problems happen and exist in Bangkok. The same problems can be worrisome. If these happen in Chiang Mai, they can effect on how livable cities of Suthep sub-district, Muang district, Chiang Mai province because Chiang Mai is the one of cities where clearly change in cities development.

Research Objectives

The objectives of this research are to study the environment and the lifestyle of Suthep sub-district, Muang district, Chiang Mai Province, and to study the residents' perception concerning livable cities.

Stage of Research

The research of perception on livable cities, case study Suthep sub-district, Muang district, Chiang Mai province has 4 stages;

1. Stage of preparation and documentary research

To study from documents articles, thesis, research, and website concerning livable cities, livable community and study area.

2. Stage of studying information of Suthep sub-district, Muang district, Chiang Mai Province

To study from community development plan of Suthep Local Administrative Organization.

3. Stage of processing and analyzing data

To take data from questionnaires to process through Statistic Package for Social Science (SPSS) and analyze statistically.

4. Stage of reporting

To take the result to interpret statistically.

Research Methodology

For this survey research, the populations are residents who live in 14 villages of Suthep sub-district, Muang district, Chiang Mai province. The 378 sampling are from Yamane formula. The tools in this research are check-list questionnaires which are categorized as general data, comments on environment about Security, Sanitation and Satisfaction, and comment on community about livable cities.

The collecting data is categorized as documentary research and field survey, which is accidental method.

For analyzing data, Statistic Package for Social Science (SPSS) was used in analyzing for percentage and arithmetic mean.

Results

The area of Suthep sub-district, Muang district, Chiang Mai province is approximately 26.58 km². There are 14 villages in Suthep sub-district, which is composed of 6,877 household. The average density is approximately 649 person/km². There are 196 roads, water supply, electricity, and two post offices.

There are 11 temples including Wat Fai Hin, Wat Pha Lad, Wat Sri Soda, Wat Sang Wet, Wat Huay Sai, Wat Ram Pueng Photaram, Wat Chang Thong, Wat Phra That Doi Suthep, Wat U-mhong, Wat Pong Noi, Wat Pa Daeng. Also, there are 2 Buddhism offices, 5 schools, 9 factories and 1 police station.

There are areas for public benefit, such as manifold purpose sports field, football field, basketball field, Ta-grau field, swimming pool, juvenile centre, play ground, and park.

There are 17 career groups, 12 saving groups, and other groups, such as elderly person group, juvenile group, housewife group and volunteer group.

There are important tradition and culture, such as walking to the Doi Suthep, Tak Bath Te-Woe (to give the food to the monk), Memorable Kru Ba Sri Wi Chai, and Kin Wor tradition.

The result reveals that the perception 3 criteria of livable cities from residents who live in Suthep sub-district is at a medium level (mean = 2.48, S.D. = 0.52). It also shows that the perception of security is at a medium level; the perception of sanitation is at a medium level; and the perception of satisfaction is also at medium level. The villages where residents have a high level perception on being a livable cities are Kong Bin 41 village, Ban Mai Lang Mor village, and Ram Pueng village.

Discussion

The discussion shows that most of sampling have a medium level perception of being a livable cities (mean = 2.48); perception of security is at a medium level (mean = 2.62); perception of sanitation is at a medium level (mean = 2.13); and perception of satisfaction is at a medium level (mean = 2.62). There are main methods in livable cities development to make an understanding for livable cities. Because of differences in each cities, so developing livable cities have to respond to residents' needs and satisfaction.

Livable cities of Suthep sub-district is similar to "livable cities" that World Health Organization (WHO) defined that "Livable cities are the cities where people realize the importance of health for body, mind and social, and are ready to create approximate environment for living"

Considering the result in each aspect, it shows that:

1. Security

Crimes in this community are at the low level, residents follow the law, residents feel at ease in their houses, and the drug problems are at the lowest level.

2. Social

Residents use violent in decision at the low level, the amount of street boys and abandoned elders are at the lowest level, and most of resident have a lawful job.

3. Satisfaction

Residents live conveniently in community, and the roads are good and enough.

4. Culture

Residents conserve Northern of culture and tradition.

5. Environment

The amount of houses are not crowded, air pollution and noise pollution are at low level, these community is suitable to getting rid of waste, and water supply is very clean.

Research Recommendation

The recommendations of this research are:

1. Residents should participate community's group in order to solve the problems and respond to the needs of residents. Following this method of participation, livable cities can be developed further.
2. The persons who participate in community development, governments, and non-governments should persuade residents to have the parts in planning and development for living livable cities.
3. Local governments should continuously publicize campaign activities so that people can join them.

Recommendation for Further Researches

1. There should be further studies in residents' participation in community development for livable cities.
2. There should be further studies compared between communities in order to consider the different factor of livable cities.

บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. คู่มือบ้านเมืองน่าอยู่สำหรับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร. 2547.
- โครงการปฏิบัติการชุมชนและเมืองน่าอยู่ (Livable City Action Plan: LCAP). ปฏิบัติการชุมชนและเมืองน่าอยู่. กรุงเทพมหานคร
- จำลอง โพธิ์บุญ. เมืองที่น่าอยู่และยั่งยืน. สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ม.ป.ป.
- จุฑารัตน์ บุญญานวัตร. การประชุมวิชาการและนวัตกรรมวิจัยเรื่อง ร่วมฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมด้วยภูมิปัญญาตะวันออก. กรุงเทพมหานคร: สหมิตรพรินติ้ง. 2546.
- ฉวีวรรณ โพธิ์พงษ์. ความพึงพอใจสภาพแวดล้อมชุมชนในโครงการเมืองน่าอยู่: กรณีศึกษาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองพนัสนิคม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี (The Satisfaction in Community Environmental in the Healthy City Project : A Case Study in Panusnikom Municipality Panusnikom District, Chonburee Province). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาสิ่งแวดล้อม คณะศึกษาศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2546.
- ไชยจันทร์ กัมปนาทแสนยากร,ศ.ร.อ.นพ.. เมืองน่าอยู่(Healthy Cities). กรุงเทพมหานคร: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์. 2538.
- ดวงจันทร์ อาภาวิชชุดม์ เจริญเมือง. เมืองและการผังเมืองในประเทศไทย กรณีเมืองเชียงใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 1. เชียงใหม่: มิ่งเมือง. 2541.
- ทวี ทิมขำ. การพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์. 2528.
- ธเนศวร เจริญเมือง. มาจากล้านนา. พิมพ์ครั้งที่ 1. เชียงใหม่ : นำอักษรการพิมพ์. 2536.
- บุญนาค ดีวกุล. เมืองและสิ่งแวดล้อม. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2545.
- ปณิดา จิระกานววัฒน์. การสร้างกรอบความคิดในการพัฒนาตัวชี้วัดเมืองน่าอยู่ในประเทศไทย (The Structuring of A Conceptual Framework for the Development of Indicators for Livable Cities in Thailand). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวางแผนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- ปรีดี บุรณศิริ. เมืองน่าอยู่. เส้นทางสีเขียว,4(7). 20 - 25. 2544.
- พรอัมรินทร์ พรหมเกิด. สังคมวิทยาเมือง. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2539.

- พันธ์สุรย์ ลดาวัลย์,ม.ล. และคณะ. รายงานการวิจัยผลกระทบของโครงการพัฒนาเมืองหลักต่อพื้นที่โดยรอบ: กรณีศึกษาเมืองเชียงใหม่. เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2530.
- กุชัย สัปพพันธ์. การศึกษาองค์ประกอบความน่าอยู่ของเมือง: กรณีศึกษาผังเมืองยะลา (A study on Factors of Livability A Case Study of Yala City Plan). วิทยานิพนธ์ปริญญา วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวางผังเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- รัชทิน สยามานนท์. เมืองน่าอยู่: รายงานการสัมมนา การสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการน้ำเสีย ขยะมูลฝอยและการเพิ่มพื้นที่สีเขียว. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงมหาดไทย และสมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย. 2546.
- วิรัช วิรัชนิการวรรณ. หลักการพัฒนาชุมชน : การพัฒนาชุมชนประยุกต์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรินติ้งเฮาส์. 2532.
- ศักดิ์สิทธิ์ ตรีเดช,ดร. การจัดการสิ่งแวดล้อมไทยเพื่อเมืองยั่งยืนและน่าอยู่. วารสารสาธารณสุขศาสตร์,31(2). 138. 2544.
- สมชาย ดุรงค์เดช,ดร.. จิรนนท์ สุวรรณวารี,ดร..และไชยยันตร์ กัมปนาทแสนยากร,ศ.ดร.นพ..ประเมินผลโครงการเมืองน่าอยู่ในประเทศไทย.พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาโภชนาการ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. 2545.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. การพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช. 2523.
- สำนักงานเขตสาทร. สาทรเมืองน่าอยู่. กรุงเทพมหานคร. 2540.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเมืองแห่งชาติ. แนวทางการพัฒนาเมืองน่าอยู่. 2543.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. เมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่. วารสารสาธารณสุขมูลฐานภาคกลาง,16(4). 24 - 26. 2544.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. นโยบายการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่และกระบวนการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ. 2545.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แนวทางการพัฒนาเครื่องชี้วัดเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่. กรุงเทพมหานคร. 2546.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สานใจ สานพลัง ทำเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี : สหมิตรพรินติ้ง. 2547.

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ. นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2540 – 2559. กรุงเทพมหานคร : อินทิเกรตดี โปรโมชัน เทคโนโลยี. 2540.

สุดจิต นิมิตรกุล. เมืองน่าอยู่กับการพัฒนาที่ยั่งยืน. วารสารพัฒนาชุมชน. 39(8), 3-5. 2543.

สุเทพ เชาวลิศ. หลักการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : พีระพัฒนา. 2524.

เสรี นวลเพ็ง. กันยายน – ธันวาคม 2544. สัมภาษณ์. วารสารเศรษฐกิจและสังคม : 30 - 34.

อุบล จันทรเพชร. ความพร้อมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการดำเนินงานโครงการเมืองน่าอยู่ ด้านสิ่งแวดล้อม จังหวัดราชบุรี (Readiness of the Tambon Adminstrative Organizational Member to Access the Healthy Cities Project in Environmental Aspects in Ratchaburi Province). วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2543.

www.tambonsuthep.net

www.thaitambon.com

แบบสอบถาม

เรื่อง การรับรู้ความเป็นเมืองน่าอยู่ของคนในชุมชน กรณีศึกษาตำบลสุเทพ อำเภอเมือง
จังหวัดเชียงใหม่

คำชี้แจง : โปรดเขียนข้อความเพิ่มเติมลงในช่องว่าง หรือทำเครื่องหมาย / ในช่องว่าง
ที่ตรงกับคำตอบของท่านมากที่สุด

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพบุคคล

1. หมู่บ้าน..... หมู่ที่ ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่
2. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
3. ปัจจุบันท่านมีอายุ.....ปี (เกิน 6 เดือน นับเป็น 1 ปี)
4. สถานภาพสมรส
☐ โสด ☐ สมรส ☐ หย่าร้าง ☐ แยกกันอยู่ ☐ อื่นๆ ระบุ.....
5. ระดับการศึกษาสูงสุดของท่าน
☐ ไม่ได้เรียนหนังสือ ☐ ประถมศึกษา
☐ มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า ☐ มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า
☐ อนุปริญญาตรี ☐ ปริญญาตรี
☐ อื่นๆ ระบุ.....
6. อาชีพหลักของท่าน (งานประจำที่สร้างรายได้หลัก)
☐ รับจ้างทั่วไป ☐ เกษตรกร
☐ ธุรกิจส่วนตัว ☐ รับราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ
☐ พนักงานบริษัทเอกชน ☐ นักเรียน นิสิต นักศึกษา
☐ อื่นๆ
7. รายได้หลักของท่านโดยเฉลี่ยต่อเดือนประมาณ บาท
8. ท่านอยู่ในชุมชนตำบลสุเทพนี้มา..... ปี
9. ท่านมีตำแหน่งใดในชุมชน
☐ สมาชิกชุมชน ☐ กรรมการชุมชน
☐ ผู้นำชุมชน ☐ อื่นๆ
10. ความถี่ในการที่ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชน
☐ ไม่เคย ☐ นานๆ ครั้ง
☐ บ่อยครั้ง ☐ ทุกครั้ง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้สภาพแวดล้อมในชุมชนของท่าน

หมวดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ไม่แน่ใจ	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านอาชญากรรม					
1. การก่ออาชญากรรมในชุมชน					
2. เมื่อไม่อยู่บ้าน ท่านมีความไว้วางใจในการฝากบ้านกับเพื่อนบ้าน					
3. การอยู่บ้านเพียงลำพังอย่างสบายใจ					
4. การปฏิบัติตามกฎหมายของคนในชุมชน					
5. แสงสว่างจากไฟฟ้าตามถนน					
6. จำนวนตำรวจรักษาความปลอดภัยในชุมชน					
7. ความเหมาะสมของระบบรักษาความปลอดภัยในชุมชน					
ด้านยาเสพติด					
8. ความรุนแรงของปัญหาเสพติดในชุมชน					
9. จำนวนผู้เสพติดในชุมชน					
10. กิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดมีความจำเป็นสำหรับชุมชนท่าน					
11. จำนวนกิจกรรมต่อต้านยาเสพติดในชุมชน					
12. ความเหมาะสมของกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด					
13. ผลสำเร็จของกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดในชุมชน					
ด้านสังคม					
14. การใช้ความรุนแรงในการตัดสินปัญหาในชุมชน					
15. จำนวนเด็กเร่ร่อนในชุมชน					
16. จำนวนคนชราถูกทอดทิ้งในชุมชน					
17. คนในชุมชนส่วนใหญ่มีงานทำ					
18. มีการประกอบอาชีพสุจริตของคนในชุมชน					

หมวดสุขอนามัย

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ไม่แน่ใจ	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านสภาพแวดล้อม					
19. ความแออัดของจำนวนครัวเรือนในชุมชน					
20. ความเหมาะสมของพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจในชุมชน					
21. มลพิษทางอากาศในชุมชน					
22. มลภาวะทางเสียงของชุมชน					
23. ความเหมาะสมของการกำจัดขยะในชุมชน					
24. ความสะอาดของแหล่งน้ำในชุมชน					
25. การนำแหล่งน้ำในชุมชนมาใช้ประโยชน์					
26. ความสะอาดของน้ำประปาของชุมชน					
ด้านสุขอนามัย					
27. ความสะอาดเรียบร้อยของชุมชน					
28. จำนวนถังขยะในชุมชน					
29. ปัญหาการส่งกลิ่นของขยะในชุมชน					
30. จำนวนสถานบริการพยาบาลในชุมชน					
31. การอำนวยความสะดวกในการรับบริการทางสาธารณสุขของชุมชน					
32. การรณรงค์เชิญชวนให้คนในชุมชนร่วมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ					
33. ความสะดวกในการใช้สิทธิบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้าในสถานพยาบาลใกล้บ้าน					
34. ความสม่ำเสมอของการจัดอบรมให้ความรู้ด้านสุขอนามัยในชุมชน					
35. จำนวนเจ้าหน้าที่ที่ให้การอบรมความรู้ด้านการประกอบอาชีพ					
36. ความสม่ำเสมอของการจัดอบรมให้ความรู้ด้านการประกอบอาชีพ					
37. ความสม่ำเสมอของการจัดอบรมให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน					

หมวดสุขภาพอนามัยต่อ (2)

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ไม่แน่ใจ	น้อย	น้อยที่สุด
38. จำนวนสถานศึกษาในชุมชน					
39. จำนวนเด็กที่เข้ารับการศึกษาศึกษาในชุมชน					
40. คุณภาพการบริการของสถานศึกษาในชุมชน					

หมวดความพึงพอใจ

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ไม่แน่ใจ	น้อย	น้อยที่สุด
41. การพักอาศัยในชุมชนนี้มีความสะดวกสบาย					
42. เส้นทางจราจรในชุมชนเพียงพอต่อปริมาณ					
43. เส้นทางจราจรในชุมชนมีสภาพที่ดี					
44. ความจำเป็นของการมีพื้นที่สาธารณะในชุมชน					
45. ความสม่ำเสมอของการจัดกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะในชุมชน					
46. จำนวนพื้นที่ที่รกร้างในชุมชน					
ด้านการรวมกลุ่ม					
47. จำนวนชมรม/สมาคมในชุมชน					
48. สมาชิกในชุมชนมีการร่วมกันทำกิจกรรมในชุมชน					
49. การช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน					
ด้านศิลปวัฒนธรรม					
50. จำนวนกิจกรรม/โครงการเพื่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพื้นบ้านในชุมชน					
51. การเข้าร่วมประเพณีท้องถิ่น/พิธีกรรมของคนในชุมชน					
52. สมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประเพณีทางศาสนาของชุมชน					
53. การใช้ภาษาคำเมืองในการสนทนา					

โดย คะแนน 0 น้อยที่สุด และ คะแนน 10 มากที่สุด

[illegible]

ข้อความ	ระดับคะแนนของความน่าอยู่										
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
10. ให้มีระบบการให้บริการดูแลความเจ็บป่วยที่เหมาะสม สำหรับประชาชนทุกคน											
11. ประชาชนมีสุขภาพอนามัยในระดับสูง และมีอัตราการเจ็บป่วยในระดับต่ำ											

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล

นายเมธาสิทธิ์ จันทร์ลอย

วันเกิด

21 ตุลาคม 2524

ประวัติการศึกษา

- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2542 – 2546)

วิทยาศาสตร์บัณฑิต

(สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา)

- มหาวิทยาลัยมหิดล (2546 – 2551)

วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

(การวางแผนสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาชุมชนและชนบท)

สถานที่ทำงาน
(ปัจจุบัน)

ธนาคารกรุงไทย สำนักงานพลโยธิน

ฝ่ายวิเทศพาณิชย์ ชั้น 7

เจ้าหน้าที่จัดการเอกสารธุรกิจนำเข้าและส่งออก

E – mail

tamjammai@yahoo.com